BORIS FRADKIN
PRIZONIERII BEZNEI DE FOC

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI În lumea, flăcărilor și a pietrelor

1

— E timpul!

Vădim dădu hotărât la o parte ceașca de ceai și se ridică.

— Dar mai avem vreme, protestă Lena. Plecarea e hotărâtă abia pentru ora douăsprezece; mai avem aproape o oră.

— Așa-i Vadim întotdeauna, nerăbdător, constată calm Andrei, care stătea lângă fereastră. Ce le-a făcut astăzi mecanicilor! Un minut nu i-a lăsat să stea.

— V-ați coalizat împotriva mea, zâmbi Vadim. Ocoli masa și o îmbrățișă pe Lena. Cum să nu fiu nerăbdător când plec într-o asemenea călătorie? Lumea întreagă așteaptă primele explozii ale motorului de pe nava „PV—313”[1]. Andrei e un tip indiferent, dar tu, Lenușka, nu se poate să nu mă înțelegi.

Andrei tăcea privind pe fereastră în întunecimea nopții.

— Haidem, e timpul! repetă Vadim.

…Electromobilul ieșise din oraș și aluneca fără zgomot pe șoseaua lată și pustie la acest ceas târziu. La volan era Lena. Conducea în direcția în care se vedeau conturile neclare ale munților și luminile platformei de plecare.

Pe ambele părți ale drumului se întindeau livezi de meri, Vântul pătrundea prin fereastra coborâtă a cabinei, încărcat cu aroma fructelor pârguite. Pe bolta întunecată a cerului licăreau stelele strălucitoare de august.

La un moment dat, drumul începu să urce pieptiș, pentru ca apoi, brusc, să coboare. Privirile tinerilor din electromobil îmbrățișară panorama terenului de plecare, o suprafață mare, pătrată, pe marginile căreia se înălțau construcțiile anexe și clădirea stației de transmisiuni. De aci porneau navele

subterane care apăruseră abia cu șase ani în urmă și erau destinate pătrunderii verticale în adâncurile pământului. Numărul experiențelor efectuate se putea cunoaște după puțurile rămase în granit, ale căror guri erau acoperite cu beton. Pe suprafața întunecată a granitului se distingeau clar dopurile de culoare cenușiu-deschisă.

Razele proiectoarelor se încrucișau în centrul terenului, luminând nava „PV—313”. Aceasta se înălța ca un uriaș turn cilindric. Suprafața metalică lustruită strălucea atât de puternic, încât, coborând din electromobil, Lena își acoperi ochii cu mâinile.

— Iată și mândra noastră navă! Vadim rămase o clipă pe loc, admirând-o.

înălțimea navei era de 52 de metri, iar diametrul de 7,5 m. „PV—313” avea corpul alungit, îngustat în partea superioară, ca la astronave. Spre deosebire însă de rachetoplan, aici nu exista nici ampenaj principal, nici luminatoare, iar partea frontală era turtită, retezată și servea drept reazem.

Platforma părea pustie. Lângă navă, Lena văzu o construcție masivă, asemănătoare unei macarale portuare, însă mult mai înaltă, așa încât „PV—313” încăpea ușor dedesubt. Era liftul care ridica oamenii și încărcătura în partea superioară a navei, adică la pupă. În vârful acestui edificiu se afla o cabină acoperită cu o cupolă transparentă.

Lângă lift, Vadim, Lena și Andrei se întâlniră cu inginerul de serviciu.

— Bună seara, îi salută acesta pe noii veniți.

— Este noapte de-acum, îl corectă Vadim. Au venit toți?

— Da.

— A venit și constructorul-șef?

— Chiar acum a sosit.

— Perfect.

Vadim mai examina o dată nava cu privirea, se întoarse apoi spre soția lui, o luă de braț și intră împreună cu ea în lift.

Sus, în cabină, se adunaseră prietenii și rudele membrilor echipajului. Vadim se apropie de mama lui, o femeie căruntă, însă vioaie și plină de energie.

— Dar unde-i tata? întrebă el.

— A fost chemat pe șantier. Eu am venit și fără dânsul. Sunt. Atâtea discuții pe tema călătoriei voastre. Lena, tu nu i-ai făcut nicio scenă? Abia v-ați căsătorit și el pleacă.

— Parcă poți să-l reții, mamă?

— Dar plec doar pentru două-trei zile, protestă Vadim.

Se îndreptă apoi spre constructorul-șef. Arkadi Semionovici Remizovski îl întâmpină cu o privire pătrunzătoare și cu un zâmbet abia schițat. Lângă el se găsea geologul Dektleariov, un bărbat musculos, nu prea înalt.

— Uite și comandantul nostru. Peste un sfert de oră plecăm, spuse geologul.

— Totul e pregătit pentru start, adăugă constructorul-șef. Mașinile au fost verificate de două ori.

— Ba de trei ori, îl corectă Vadim. Le-am verificat și eu o dată.

Se apropiară și ceilalți membri ai echipajului: atomistul Biront, un bărbat înalt și slab; Miheev, unul dintre cei mai vechi conducători de nave subterane; transmisionistul Skoriupin și mecanicul Andrei Ciurakov.

— Gata, spuse Vadim întrerupând discuția și făcu un semn inginerului de serviciu.

Acesta se apropie de masa de comandă și apăsă pe un buton. În turnurile din colțurile platformei de, plecare se aprinseră lumini roșii de semnalizare și sirena începu să sune, anunțând pornirea.

Vadim își îmbrățișa mama și o sărută pe obraz. Apoi o strânse îndelung la piept pe Lena.

— Vadim Sergheevici, spuse constructorul-șef strângându-i energic mâna, nu uita: niciun fel de risc. Trebuie realizat întocmai programul experienței. La cel mai mic pericol, întoarceți-vă imediat.

— M-am abătut eu vreodată de la program? replică vesel Vadim.

— Drum bun.

— Mulțumesc, Arkadi Semionovici. O să ne întoarcem victorioși. Vom aduce cu noi o victorie adevărată, mare.

Echipajul coborî prin trapa deschisă a navei. Ultimul părăsi platforma Vadim. Înainte să dispară în corpul navei își mai privi o dată soția și mama și le făcu un semn cu mâna.

Trapa se închise. Se auzi motorul macaralei, și întreaga construcție metalică se dădu la o parte.

Câteva minute nu se auzi niciun zgomot. Deodată, de sub navă, izbucniră flăcări. Începuse să funcționeze sfredelul termonuclear. Se auzi apoi un uruit asurzitor. Lena se crispă și-și acoperi urechile cu palmele.

Din injectorul motorului se ridică o coloană de praf până la o înălțime de aproximativ 800 de metri, iar acolo se transformă într-un nor întunecos, difuz. Nava se împlânta încet în pământ, așa cum o bară încinsă pătrunde într-o bucată de ceară.

După câteva secunde, limbile flăcărilor dispărură în pământ. Coloana de praf care țâșnea din injector se coloră întâi în roșu-smeuriu, apoi în portocaliu, pentru ca în cele din urmă să ajungă de un alb orbitor și dreaptă ca o rază de lumină. Nu era mai puțin strălucitoare decât fluxul de gaz care iese din duzele rachetoplanului, cu singura deosebire că, în timp ce la navele cosmice raza de lumină cade pe Pământ — luându-și parcă rămas bun de la el —, acum ea se topea în slăvi.

Proiectoarele fuseseră stinse; nu mai erau necesare. Era atât de multă lumină, încât se putea lesne că din întuneric apărură lanțurile de munți și nu departe de platformă strălucea un lac. Norul de praf deveni argintiu, conturându-se puternic pe fondul întunecat al cerului de noapte. În pădure păsările se neliniștiră. Elcctromobilele singuratice care circulau pe șosea stinseră farurile.

în cabina liftului, doisprezece oameni și-au pus ochelari de protecție. Observau în tăcere cum nava dispare încet, în pământ. Viteza ei nu era prea mare: numai 0,5 m/s. Lor însă li se părea că „PV—313” înaintează mult mai repede.

După două minute, corpul navei dispăru sub suprafața de granit a platformei.

Norul de praf începu să pălească, lumina se stinse.

Noaptea coborî din nou deasupra pădurii alarmate, deasupra munților. Cei care conduseseră echipajul coborâră cu liftul. În turnurile din colțurile platformei, semnalele roșii continuau să ardă. Ele preveneau asupra pericolului de a te apropia de gaura lăsată de navă. Sfredelul termonuclear făcuse ca granitul să devină radioactiv.

— Drum bun, Vadim, șopti Lena. Drum bun, dragul meu.

În drum spre casă, Lena Conduse electromobilul cu viteza maximă. Prinşi în snopul de lumină al farurilor, pomii alergau parcă pe marginea şoselei înapoi.

Deodată apăru pe cer o fâşie îngustă şi dreaptă de foc, ce se avânta spre zenit. Lena frână brusc maşina. Coborî ca să privească mai bine. Un uruit îndepărtat anunţa că încă un rachetoplan se avântase spre depărtările cosmice.

Fâşia de foc se topise de mult printre stele, dar Lena continua să stea şi să asculte. I se părea că simte cum vibrează terenul sub picioarele ei, cum înaintează „PV—313” tot mai mult, în adâncurile Pământului.

2

Nava subterană cobora vertical. Automatele giroscopice asigurau menţinerea ei pe direcţia razei pământului. Viteza de înaintare creştea în calcare moi şi în rocile şistoase şi se reducea atunci când nava străbătea roci granitice, rămânând în medie de 0,5 metri pe secundă.

Tromba de foc transforma într-un praf foarte fin straturile de materie care veneau în contact cu sfredelul. Printr-un sistem de tuburi aspiratoare, amplasate între căptuşeala interioară şi cea exterioară a corpului navei, praful era dirijat în camerele termonucleare de încălzire. Acolo, sub acţiunea unei temperaturi înalte, era transformat în aburi şi apoi evacuat cu o viteză mare prin nişte duze. Principiul de funcţionare al camerelor de încălzire nu se deosebea cu nimic de principiul de funcţionare al camerelor de ardere de la primele motoare reactive.

De pe pereţii puţului lăsat în urmă de navă se rostogoleau bolovani uriaşi de granit, porneau avalanşe de pietre şi nisip. Ele erau însă oprite în cădere de presiunea puternică a jetului de gaze, se topeau şi formau un fel de dop continuu, care astupa complet drumul parcurs de „PV—313”.

Motorul se găsea la partea de sus a navei, la coada ei. Mai jos erau instalaţia de forţă cu surse de alimentare termonucleare şi întreaga instalaţie de conducere automată. Sintetizatorii, adică instalaţiile complexe pentru obţinerea artificială a apei şi a oxigenului, erau amplasaţi într-o secţie cu un volum mai mic. Materia primă nu lipsea. Sintetizatorii puteau prelucra orice fel de rocă culeasă direct de pe sfredel. Lângă secţia sintetizatorilor

se afla secția cu rezerve de concentrate alimentare pentru șase luni. Ea asigura hrana echipajului în cazul unei opriri neprevăzute în adâncurile Pământului. Nu-i chiar atât de simplu să vii în ajutorul unei nave subterane naufragiate, pe care, între altele, era greu s-o găsești în masivul nemărginit de granit.

Cabinele — în total patru — erau amplasate după magazie, fiind așezate una deasupra celeilalte. Pereții, podeaua și tavanul erau căptușiți cu un strat gros și moale de nailon. Pereții de culoare albastru-deschis, aproape argintie, dădeau încăperilor un aspect plăcut și intim. Cabina de sus era folosită ca sală de odihnă. De-a lungul pereților atârnau hamacuri comode, iar în mijloc erau o masă rotundă și șase fotolii ușoare, toate din masă plastică, cele trei cabine inferioare nu se deosebeau prea mult una de cealaltă: aproape întregul spațiu al fiecăreia era ocupat de tabloul de comandă circular atârnat de un cadru rotativ, între tavan și podea. De același cadru erau fixate și fotoliile adânci și moi ale observatorilor. Ele se puteau transforma după dorință în paturi. Acest dispozitiv suspendat asigura poziția invariabilă a tabloului de comandă atunci când nava se întorcea și când „susul” ajungea „jos”.

Toate încăperile navei comunicau între ele printr-un sistem de trape care se închideau automat în caz de nevoie. O scară metalică îngustă, fixată în perete, făcea legătura între încăperi.

Cabina de jos era destinată pentru comandantul și secundul navei. Deasupra lor, la tabloul de observație, lucrau geologul și atomistul, iar sus, transmisionistul și mecanicul.

Conducerea mașinii era în întregime automatizată. Sarcina secundului și a mecanicului consta în urmărirea aparatelor pentru a stabili din timp eventualele deranjamente ale mecanismelor, a opri nava și a o repune pe direcție.

Andrei trebuia să stea la tabloul de comandă, unde putea să vadă cum funcționează motorul, cum acționează sistemul de răcire a corpului navei, ce putere dezvoltă sfredelul și ce presiune suportă fiecare punct al învelișului. La cererea comandantului, el era gata în orice moment să conecteze câmpul de protecție, să închidă trapele și să pornească în căutarea avariei.

Munca transmisionistului Skoriupin era cea mai puțin automatizată. El privea indicatoarele de reglaj, rotea cadranele

gradate, varia diapazonul de frecvențe. Până acum, legătura cu suprafața pământului rămăsese cel mai slab punct în construcția navelor subterane, mai ales a acelora care plecau la adâncimi mari.

Minereurile magnetice, formațiile metalice native, rocile se ionizau datorită dezagregării radioactive și făceau imposibilă legătura prin radio. Nava subterană avea o instalație de ultrasunet. Acest sistem de comunicație era departe însă de a fi cel mai bun. Razele ultrasonice se dispersau, se reflectau de nenumărate ori în interiorul pământului. Captarea lor și, mai ales, separarea lor de alte oscilații ale terenului erau foarte dificile. O rețea întreagă de stații seismice, răspândite pe întreaga suprafață a globului pământesc, asculta cu multă atenție semnalele din adâncimi. Era nevoie de o mare iscusință pentru ca să distingi, din noianul de cutremure, vocea slabă a unei nave subterane.

Dacă semnalele erau captate cu mare greutate de stațiile terestre, legătura în sens invers era și mai complicată. Cum să nimerești cu raza ultrasonică nestabilă un punct infim pierdut în adâncurile pământului? Acest lucru depindea foarte mult de o împrejurare fericită și de finețea auzului transmisionistului.

Nu întâmplător ajunsese tânărul Pavel Skoriupin, în vârstă doar de nouăsprezece ani, printre membrii echipajului „PV—313”. Fusese atras de tehnica ultrasonică încă de pe băncile școlii. Construise generatoare de înaltă frecvență, diferite aparate pentru demonstrarea proprietăților ultrasunetului, lucrări care îi aduseseră de pe atunci faimă. După terminarea școlii tehnice, Pașa fusese recomandat la Uzina de nave subterane; aici a arătat el ce poate. De mai multe ori, în timpul călătoriilor experimentale, el a contribuit, cu arta sa de transmisionist, la corectarea cursului, venind din timp în ajutorul navei aflate în pericol. Pașa se dovedi a fi și inventator, perfecționând, de mai multe ori, aparatura de transmisiuni.

Constructorul-șef îl îndrăgise pe Skoriupin. Aprecia pasiunea lui înflăcărată pentru tehnica ultrasonică și zâmbea gândindu-se la setea de aventuri a tânărului. Fără nicio ezitare, Arkadi Semionovici îl numi pe Pașa transmisionist pe „PV—313” și insistă asupra acestei candidaturi la Academia de științe, unde vârsta lui Pașa dădu naștere la discuții.

3

Orele se scurgeau încet. Nava se cufunda tot mai mult în adâncuri. Miheev și Vadim urmăreau atent indicațiile aparatelor.

. Vadim conectă sistemul de comunicație internă.

— Nikolai Nikoiaevici și Valentin Makarovici, cum vă simțiți? întrebă el.

— Perfect, Vadim Sergheevici, răspunse Dekteariov, geologul cu voia dumitale, m-aș duce să moțăi un pic.

— Ca la dumneata acasă. Planifică-ți vremea cum dorești. Odihnește-te și dumneata, Valentin Makarovici.

— Eu sunt aici ca să lucrez, și nu să dorm, răsună în difuzor vocea tăioasă, iritată, a lui Biront.

Vadim zâmbi și-l privi pe secund. Și acesta zâmbea.

— Vom rămâne sub pământ aproape trei zile, îi aminti Vadim atomistului.

Dekteariov se ridică, se întinse, căscă prelung și apoi începu să urce agale scara metalică. Biront se uită în urma lui încruntat. I se părea că treptele se vor rupe sub greutatea geologului. El rămase lângă aparate. Era pentru prima oară într-o călătorie subterană. Prietenii lui îl știau ca pe un om deosebit de comod, ca pe un savant de cabinet. Este adevărat că Valentin Makarovici Biront nu era un teoretician pe care să nu-l intereseze dacă teoriile lui au sau nu vreo valoare în practică. El avea legături multilaterale cu institutele de cercetări, cu proiectanții centralelor electrice termonucleare, cu uzinele. Dar aceasta mai mult prin corespondență sau prin convorbiri la videofon. Valentin Makarovici prefera societatea unicului său ajutor mut, instalația electronică de calcul, care-i servea și drept masă de scris. Aparatul executa precis și fără greș calculele cele mai complicate, fără să-și exprime îndoielile sau să facă observații. Savantul atomist trăia în lumea rapoartelor matematice. El avea o contribuție originală în teoria relativității și în mecanica cuantică. Adevărata celebritate i-a adus-o însă așa-numita teorie a „suprarăcirii materiei”.

Se știe că dacă o materie oarecare este supusă comprimării, o dată cu presiunea crește și temperatura ei.

— Numai piuă la anumite limite, protesta Biront. O creștere în continuare a presiunii provoacă procesul invers, de scădere a temperaturii. De ce? Foarte simplu. Pe de o parte presiunea face

ca atomii să circule mai repede, iar corpul se încălzește. Pe de altă parte însă, prin apropierea atomilor, aceștia se înghesuie prea mult unul într-altul. Există un moment în care moleculele, atomii, electronii și neutronii se vor opri. Dar ce înseamnă imobilitatea particulelor? Frig. O temperatură joasă, inimaginabil de joasă, necunoscută.

— Un moment, permiteți! se indignau oponenții teoriei suprarăcirii. În ce se transformă atunci energia presiunii? Până acum ea se transforma în căldura, dar la dumneata se transformă în frig, adică în nimic. Vasăzică dispare?

— Fleacuri, spunea Valentin Makarovici, ridicând din umeri. A vorbit cineva de dispariția energiei? Ea va căpăta pur și simplu o formă nouă, pe care noi nu o cunoaștem.

Dar care va fi această formă nu puteau spune nici Biront și nici ajutorul său electronic. Savantul emise doar presupunerea că va avea loc o dezagregare a materiei care nu va semăna cu o explozie termonucleară obișnuită.

— Unde poate exista asemenea dezagregare în natură? era întrebat.

— În centrul oricărei stele, oricât ar fi ea de incandescentă la suprafață. Poate și în centrul planetelor, al Pământului, de pildă.

Până acum nu existase posibilitatea verificării acestei ipoteze. Iată însă că la locuința lui Biront se ivi un oaspe neobișnuit, Remizovski Arkadi Semionovici. Bineînțeles că Biront auzise foarte multe despre vestitul constructor de nave subterane, însă nu-l cunoștea personal. Dacă această vizită îl uimi, explicarea scopului ei îl dezorienta.

— Eu să plec sub pământ? strigă înveselit Valentin Makarovici. Dar dumneata ai înnebunit, dragul meu? Eu vreau să mai trăiesc.

— Să trăiți și să lucrați, îl corectă Arkadi Semionovici. Sunteți doar savant.

— Da, desigur, savant. Dar numai teoretician.

— Teoria rămâne un cuvânt mort dacă nu poate fi întărită de fapte, de observații. De unde intenționați să le căpătați?

— Deocamdată nu știu.

— Există o singură metodă de verificare a teoriei dumneavoastră asupra suprarăcirii.

— Care este metoda? întrebă Biront.

— Să vă apropiați de centrul Pământului.

— Oho! Și îmi asigurați o adâncime mare de coborâre?

— 40 de kilometri.

Hotărât lucru, acest om bine legat și cumpănit, cu o figură îngustă, de nepătruns, îi plăcea lui Valentin Makarovici. Cu un ton semiglumeț, constructorul-șef aduse argumente împotriva cărora Biront nu găsi nimic de zis. Era clar că Remizovski se gândise la toate din timp, prevăzuse totul.

— Sunteți atât de preocupat de teoria mea cu privire la suprarăciri.? (Biront voia să aibă ultimul cuvânt în acest duel verbal.) S-ar putea crede că dumneavoastră ați construit acest „PV—313” numai pentru ca eu să mă pot plimba cu el.

— Da, Valentin Makarovici, răspunse Remizovski. Fără cercetarea preliminară a marilor adâncimi, nici gând să le învingem. Cine poate spune ce procese intraatomice îi vor întâmpina pe exploratori? Eu am urmărit cu atenție cercetările dumneavoastră teoretice și m-au captivat. Pentru construirea unei nave subterane nu-i de loc indiferent la ce temperatură vor trebui să funcționeze mecanismele: la minus 1 000 de grade sau la plus 10 000. De aceea teoria suprarăcirii este primul punct din programul de experimentări al navei „PV—313”.

— Dar ce voi putea eu lămuri la o adâncime de 40 kilometri?

— Ceea ce se petrece, să zicem, până la o adâncime de 100 de kilometri.

— Doar atât?

— Aceasta într-o primă etapă, Valentin Makarovici. Apoi, liniștiți, vom putea coborî până la 100. Veți „examina” atunci adâncimea de 200 de kilometri. Și așa mai departe, până când vom ajunge în centrul Pământului.

— Da? Hm… Sunteți un om prevăzător. Dar nu cred că eu sunt candidatul cel mai potrivit.

— Spuneți-mi un alt om care să fie convins de existența suprarăcirii cum sunteți dumneavoastră, Valentin Makarovici.

Și Remizovski obținu acordul atomistului. Tentația fusese prea mare…

Abia apucă însă Biront să închidă trapa navei în urma sa, că și începu să-i pară rău. Acum încerca foarte stăruitor să se obișnuiască cu noua situație, pentru ca să se poată concentra asupra indicațiilor furnizate de aparate. Savantul asculta

zgomotul sfredelului și pe acela al motorului, înghețând la gândul că unul sau altul s-ar putea defecta și că nava nu s-ar mai putea întoarce la suprafață. Examina pereții, care nu i se păreau prea siguri. Oare nu vor fi striviți de vreo prăbușire neașteptată?

Valentin Makarovici privea distrat ecranul locatorului, un disc mare din centrul tabloului de comandă. Avea impresia înșelătoare că prin deschiderea circulară se vede cum se dau la o parte rocile sub presiunea navei. Dinspre centrul ecranului către marginile lui pluteau mase granitice de culoare cenușiu-deschis, dense și brăzdate de crăpături. Când și când, locul granitului îl luau brusc formațiile de marmura sau cristalele strălucitoare de cuarț. Biront se descurca anevoie în varietatea structurilor cristaline. El nu vedea altceva decât o îmbinare neobișnuită de culori, un mozaic minunat de piatră.

Stătu astfel la tabloul de comandă până când oboseala învinse interesul față de mediul înconjurător. Cronometrai atomic arăta ora patru și jumătate. Sus, la suprafață, se luminează de zi aici, cabina e plină de strălucirile neclare ale ecranului, de licăririle becurilor de semnalizare și de oscilarea multicolorelor ace indicatoare de pe cadranele mate. Ar fi. Putut aprinde iluminarea centrală, însă ar fi îngreunat astfel urmărirea aparatelor.

Savantul hotărî că mai trebuie să se și odihnească, și o porni după Dekteariov. Scara formată din scoabe fixate în perete îl indignă. Nici în copilărie nu-i plăcuse să se urce prin pomi și să se cocoțeze pe acoperișuri. Iar acum trebuie să se cațăre pe peretele ăsta! Valentin Makarovici examină plafonul cabinei și-l găsi cam înalt. Ce să-i faci? Dacă lift nu-i, trebuie s-o facă pe pompierul, și gata!

Pipăind cu piciorul fiecare scoabă, Valentin Makarovici ajunse până aproape de trapă, când, deodată, talpa piciorului alunecă și rămase agățat în mâini. Și, deoarece mâinile lui nu știuseră niciodată ce-i gimnastica la trapez, corpul lung și slab se balansă de câteva ori, iar apoi… ateriza pe podea.

Fibrele de nailon amortizară oarecum lovitura. Frecându-şi coapsa lovită, blestemând construcția „absurdă” a navei, Biront rămase cm moment pe loc și apoi o porni din nou.

Nimeri întâi în cabina mecanicului. Andrei observă zâmbind cum apare din trapă figura prelungă a profesorului, cu părul roșcat, răvășit. Uitându-se acru la mecanic, Valentin Makarovici continuă voinicește ascensiunea.

Dekteariov și Skoriupin dormeau în hamacuri. Biront, pornit să găsească cusururi, examină atent patul care-i fusese rezervat. Albeața cearșafurilor și a pernei, precum și pătura ușoară îl satisfăcură însă pe deplin. Se dezbrăcase și era gata de culcare, când, deodată, simți că podeaua îi fuge de sub picioare. Pereții cabinei începură să se clatine, sfredelul și motorul tăcură j șocuri puternice, însoțite de o serie de bubuituri ca de tun, zgâlțâiră nava.

— Catastrofă!!!

Dekteariov și Skoriupin săriră ca arși din paturi.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Nikolai Nikolaevici.

— Cădem! Ne prăbușim!…

Dekteariov se ridică într-un cot, ascultă și bolborosi: „Du-te la naiba Apoi, trăgând pătura peste el, se întoarse cu fața la perete. Imediat însă se ridică din nou și se așeză în hamac.

— Scuză-mă, Valentin Makarovici, spuse el. Am uitat complet că dumneata ești pentru prima oară într-o navă subterană. Nu cădem, ci zburăm. Mașina a nimerit într-o pungă de gaze cu o adâncime de aproximativ 300 de metri. Nu trebuie să te neliniștești; totul e prevăzut. Avem motoare de frânare. Aha, simți?

Căderea încetase. Urmase șocul ușor al ciocnirii cu roca. În locul exploziilor se auzea zgomotul surd, cunoscut, al sfredelul ui în funcțiune.

Skoriupin își înăbuși o exclamație de ușurare. Și el trăia pentru prima oară o asemenea cădere.

4

Valentin Makarovici se întinse în hamacul comod și adormi imediat trăise atât de intens în ultima noapte — plecarea de acasă, desperarea mută a soției, agitația în așteptarea plecării, cufundarea în pământ —, încât nu visă nimic.

După șase ore deschise ochii, simțindu-se odihnit, întoarcerea la realitate nu-l bucură însă. Ascultă atent. Deși pereții erau prevăzuți cu amortizori fonici, totuși zgomotele provocate de

sfredel și motor pătrundeau în cabină. Ele aminteau sunetul pe care-l face apa când fierbe.

Profesorul oftă și începu să se îmbrace. Geologul continua să doarmă în hamacul vecin. Sforăia atât de tare, încât Valentin Makarovici se strâmbă supărat. Skoriupin nu era în cabină.

Biront era obișnuit să facă baie în fiecare dimineață, în navele subterane nu exista baie, iar pentru spălat trebuia să urci la unul dintre etajele superioare. Savantul preferă să coboare fără să se spele, ceea ce îi strică definitiv dispoziția.

Mecanicul și transmisionistul ședeau la locurile lor. Completau jurnalele de bord, notând comportarea aparaturii.

— Bună dimineața, îi salută morocănos Biront.

— Bună… Numai că sus e acum ziua-n amiaza mare, îi răspunse zâmbind Andrei. Cum ați dormit?

— Mulțumesc, destul de bine.

Pipăind atent treptele, Valentin Makarovici coborî în cabina lui și o examină ca și cum ar fi nimerit acolo pentru primei oară pe ecran se vedea strălucirea granitului. Linii roșii, albastre, negre și portocalii tăiau cadranele mate, dreptunghiulare.

„PV-313” străbătea al optsprezecelea kilometru, iar temperatura rocilor se ridicase la 370 de grade.

Valentin Makarovici se zbârli și privi chiorâș la dispozitivul pentru măsurarea temperaturii interioare: arăta 25 de grade. Straniu… Și lui i se părea că în cabină e foarte cald. Atenția savantului se îndreptă către ionizatori. În materia prin care înainta nava subterană creștea dezagregarea radioactivă naturală. Nici măcar el însuși nu observă când ajunse în fotoliul din fața tabloului de comandă.

Trecu o jumătate de oră, poate un ceas și el continua să facă observații. Apoi simți că-i e foame și-și aminti că nu mâncase încă nimic. Acasă își lua dejunul imediat după baie. Ce-or fi mâncând ei aici, în cutia asta metalică? Sau pentru două zile, până la întoarcerea pe Pământ, sunt prevăzute „răbdări prăjite”?

Uită însă imediat de foame și continuă observațiile. După o jumătate de oră constată că se auzeau niște bubuituri. Veneau parcă de undeva, foarte de departe, ca niște tunete.

Savantul își frecă nervos mâinile, sprâncenele i se înălțară, iar fruntea i se încreți. Corpul navei vibra abia sensibil. Brusc,

Biront își imagină clar stratul de optsprezece kilometri de granit de deasupra. Cum poate „PV-313” — cutia asta de conserve — să se măsoare cu această teribilă carapace? Doar în scoarța pământului au loc deplasări continue, cutremure.

— Cutremure!

Uitase de ele în discuția cu Remizovski. Nava subterană riscă să fie în imediata apropiere a epicentrului, a izvorului de explozii al căror ecou îndepărtat mătură orașe întregi, schimbă relieful ținuturilor. A fost o nebunie din partea lui să pornească în călătoria asta blestemată. El, care-i obișnuit cu liniștea cabinetului, cum să se concentreze asupra muncii de cercetare când împrejur sunt atâtea pericole?

Nemaiputând suporta, Biront coborî în cabina secundului.

— Ce vi s-a întâmplat, Valentin Makarovici? întrebă uimit Miheev, privind figura răvășită a savantului.

— Exploziile astea, bolborosi atomistul, pot distruge nava.

— Aveți o părere proastă despre nava noastră, îl îmbărbăta zâmbind Miheev. Chiar dacă am fi în epicentru, tot n-ar fi nicio primejdie. Iar exploziile pe care le auziți se datoresc unor focare de mare adâncime; până la ele mai sunt vreo două-trei sute de kilometri. Sarcina noastră este mai modestă: trebuie să coborâm doar 40 de kilometri și să trecem bariera de adâncime.

5

Bariera de adâncime…

Termenul apăruse relativ de curând, deși savanții bănuiau existența acestei granițe originale între geosfere, mult înainte ca vreo navă subterană să străbată, cu ajutorul unei freze mecanice obișnuite și al unui șurub fără sfârșit[2], primul kilometru de granit.

Sfredelul termonuclear înlocui apoi freza mecanică, iar în locul șurubului fără sfârșit veni motorul cu reacție. Cu toate acestea, în ultimii 30 de ani nu se reușise o coborâre mai adâncă de 40 de kilometri. Aci se termina litosfera, zona rocilor tari, cristaline. Mai departe începea astenosfera[3], unde, sub acțiunea presiunii crescânde și a căldurii interioare a Pământului, rocile sunt prefăcute în materie plastică.

Nava subterană înainta în limitele litosferei, așa cum un sfredel se răsucește în metal; lăsa în urma ei o gaură și nu suporta aproape de loc presiunea pereților acesteia.

în zona materiei plastice incandescente domnea legea lui Pascal[4]. Presiunea mereu crescândă amenința să strivească nava pe o coajă de ou. Folosirea alfa metalelor suprarezistente permisese apropierea de barieră, însă nu și trecerea ei. Constructorii înțeleseseră că era necesară o schimbare radicală a navei, o soluție principial nouă a problemei.

Cercetările au durat 30 de ani și au fost conduse de constructorul-șef al Uzinei de nave subterane, Remizovski. Ulterior a luat parte la cercetări și tânărul și talentatul inginer Vadim Surkov. Ideea câmpului de protecție magnotoplasmic[5] aparținea lui Vadim.

„PV-313” pornise în primul raid experimental.

Turnul de oțel care respira foc își croia drum încet, oprindu-se din când în când. El cobora strict pe verticală.

Vadim urmărea aparatele, scria unele observații în jurnal și aștepta. Aștepta momentul în care automatele vor conecta câmpul de protecție. Fluxurile nucleelor de hidrogen vor porni din reactor și vor forma plasma magnetică. Forța ei centrifugă va fi atât de mare, încât va proteja învelișul navei de presiunea astenosferei.

Trebuia să mai aștepte însă mult timp. Nava abia trecuse de kilometrul 18, iar bariera de adâncime se află dincolo de kilometrul 35.

— Lucrați liniștit, îi spuse Vadim lui Biront. Totul o să decurgă în ordine, chiar dacă va trebui să învingem nu o barieră de adâncime, ci zece.

Și imediat, uitând de prezența savantului, continuă să înregistreze înfrigurat indicațiile aparatelor.

Valentin Makarovici simți înciudat că roșește. În timp ce el se chinuia cu spaima lui neîntemeiată, secundul și comandantul navei continuau să lucreze. Ei nu închideau ochii, uitând de mâncare, de odihnă.

— Priviți ce frumos! exclamă Miheev.

în jurul navei parcă se iveau zorii zilei.

Pe ecranul vișiniu-închis apar benzi luminoase. Ai impresia că granitul se sparge, iar în crăpăturile lungi și adânci se văd frânturi de cer senin. Deasupra crăpăturilor flutură niște benzi galbene de ceață. Dungile luminoase se apropie. Te aștepți ca,

dintr-un moment în altul, nava să pătrundă într-un luminiș însorit.

Însă, deodată, lumina se stinge și ecranul este din nou acoperit de masivul granitic de o culoare cărămiziu-murdară.

— Rezultatul ionizării… bolborosi Biront, parcă înviat. Nemaipomenit!

Brusc pe ecran apare o strălucire albă. Luat pe neașteptate, savantul se apucă cu amândouă mâinile de speteaza fotoliului în care stă secundul. Nava parcă ar atârna în gol. Sunt undele sclipitoare ale suprafețelor de cristal, desigur solide (sfredelul continuă să funcționeze la puterea maximă), dar în același timp uimitor de străvezii.

Și în această transparență răsar fire aurii subțiri — când ici, când colo, din ce în ce mai multe. Atârnă ca niște crengi de salcie plângătoare sau se îndreaptă în sus parcă ar fi electrizate; se încâlcesc, formând obstacole în fața navei, amenințând să o învăluie, să o facă prizonieră.

— „Părul Berenicii[6]” șoptește Miheev.

— Berenicii? întreabă mașinal Valentin Makarovici, fără să-și poată lua ochii de la priveliștea neobișnuită.

— Fiica împăratului din Kirene, continuă Miheev cu glas scăzut, adresându-se mai curând lui însuși decât lui Biront. Dacă ar fi să credem în legende, a fost o fată de o frumusețe rară. Se zice că un păr minunat ca al ei nici nu mai avusese vreodată o femeie, și nici nu va mai avea vreuna. Secundul oftează încet și adaugă indiferent: Cristal de seghenit. La adâncimi mari e deosebit de pur. Sub acțiunea dezagregării radioactive devine fosforescent, iar firele de lumină sunt incluziuni de rutil.[7]

— Mda-a, oftează și atomistul, care pentru o secundă își imaginase pe fiica împăratului din Kirene. Părul îi ajungea până la picioare, rămânând ca o trenă în urmă.

în strălucirea transparentă de pe ecran apar nori portocalii și pete cenușii. Apoi ecranul devine negru. În locul zilei vine o noapte de basm. Nava traversează acum roci metamorfice[8] cu un conținut mare de hematii[9]…

— La naiba!

Miheev întinse înfrigurat mâna către tabloul de comandă și apăsă pe un buton verde. Tromba electrică creată de nava subterană se stinse. Coborâtă brusc, liniștea îl asurzi pe Biront.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Vadim ridicând capul.

— Uitați-vă la minunea asta!

Printre undele negre ce se rostogoleau, înflorea un imens trandafir de piatră. Parcă se ridica din fundul unui ocean. Era atât de mare, încât nava ar fi putut sta ușor pe una dintre petalele lui. Uriașa tipare a fost cuprinsă în întregime pe ecran doar cu câmpul vizual maxim al locatorului.

în jurul pistilului, petalele erau de un roșu închis, iar spre margini deveneau treptat negre și luceau stins.

— Dar ce, n-ai mai văzut niciodată cristale cu luciu metalic? se minună Vadim. Nu te recunosc, Piotr Afanasievici! Auzi, dumneata, să oprești mașina!

Miheev apăsă pe un buton roșu și nava subterană porni direct spre centrul trandafirului, distrugând petalele lui de piatră.

Biront se uita curios la secund. Surkov era indiferent la tot ceea ce-l înconjura, dar secundul — care văzuse atât de multe în viața lui — exprima totuși o admirație naivă, aproape copilărească. Și pentru ce? Pentru niște roci moarte!

Dintre toți membrii echipajului, numai Valentin Makarovici nu știa că Miheev mai are o pasiune: pictura. O îndrăgise în primele călătorii subterane, când în fața ochilor i se deschisese o lume cu adevărat fantastică, plină de strălucirea cuarțului și a peșterilor de diamante. Străbătuse straturi de jasp, traversase râuri subterane fosforescente. Adesea, în urma navei rămâneau tunele croite prin aur pur. Lui Piotr Afanasievici i se tăia respirația de admirație, când nava pătrundea într-o aglomerare fantastică de cristale de beriliu, cristale transparente ca un văl de ceață într-o zi cu zăpușeală și totuși colorate într-o mulțime de nuanțe de galben și roz. În adâncuri se ascundeau adevărate „tufe” de turmalină, care-și înălțau crengile roșii-portocalii de conifere printre strălucirile mate ale micii topite.

Niciun caleidoscop n-ar putea reproduce acea împletire de culori pe care o vedea Piotr Afanasievici; o privea cu altfel de ochi decât cei din jurul său. Și atunci lua pensula de pictor în mână.

Secundul ar fi putut să iasă la pensie — trecuse de mult de cincizeci de ani —, dar amâna mereu acest moment, neputându-se hotărî să se despartă de lumea subterană. Când aflã de

călătoria de probă a navei „PV-313”, se prezentă singur la Remizovski și ceru să fie înscris pe lista echipajului.

Stâncile negre de pe ecran dispăruseră. În marea roz de granit apărură niște ghețari, unii colorați într-un vioriu mat, alții în vioriu strălucitor ca oglinda.

— Ametist! izbucni Miheev. Cândva se vor construi orașe întregi din el. Închipuiți-vă, palate și locuințe ornamentate cu ametist!

Vadim dădu gânditor din cap și se ridică.

— Ești un romantic de nelecuit, Piotr Afanasievici, spuse el. Te mai poți oare concentra când auzi asemenea exclamații? Nu sunt de compătimit, Valentin Makarovici?

Biront desfăcu brațele într-un gest de resemnare: „Ce să-i faci?”

Vadim se uită la ceas.

— Știți, eu am cam flămânzit. Acum, deasupra noastră oamenii prânzesc.

Și atomistul „își aduse aminte” că-i e foame.

în jurul mesei se adună întregul echipaj. Îl sculară și pe Dekteariov. Acesta coborî acru din hamac; nu se săturase încă de somn. Goli în tăcere cutia de conserve cu concentrate de carne și se ridică să caute, cu niște ochi cârpiți de somn, o nouă jertfă pentru pofta lui de mâncare abia stârnită. Skoriupin, care îndeplinea și funcția de bufetier, îi întinse o cutie cu concentrat de fructe.

Biront își privea colegul cu reproș. Comportarea geologului la masă i se părea necuviincioasă. În schimb, lui Andrei îi plăcea Dekteariov.

Geologul apăruse în uzină cam cu o lună înainte ca „PV-313” să fie coborât de pe platforma de montaj și începuse să lucreze în cadrul atelierului de încercare a aparaturii principale. Îmbrăcat în salopetă, Nikolai Nikolaevici dispărea zile întregi în sectorul de asamblare a navei, cerând lămuriri montorilor, tehnologilor și mecanicilor. Se băga în toate amănuntele tehnice, ceea ce lui, ca geolog, nu i se cerea de loc.

Când veni rândul instalării aparatelor de cercetări geologice, savantul își suflecă mânecile. Deși ca lucrător mai mult încurca decât ajuta, tineretul saluta întotdeauna cu bucurie apariția simpaticului profesor, veșnic dornic de vorbă Nikolai Nikolaevici

putea să vorbească la fel de pasionat despre chestiuni științifice sau despre dragoste și să dea sfaturi în orice problemă de viață. Cucerea tineretul cu forța lui fizică neobișnuită: cu mâinile goale făcea un arc dintr-o bară de oțel de 15–20 de milimetri diametru.

Acum membrii echipajului admirau și pofta de mâncare a lui Dekteariov, echivalentă cu cea a unei brigăzi de montori.

— La ce adâncime suntem? întrebă Nikolai Nikolaevici fără să se adreseze cuiva anume.

— Am trecut de kilometrul 19, răspunse Andrei.

— Aha, cretă…

Când Biront văzu că Dekteariov se îndreaptă din nou spre hamac, se înecă de indignare. Înainte de a se fi ridicat ceilalți de la masă, se și auzea respiraţia zgomotoasă a geologului.

6

Se împlinea o zi de când porniseră și Vadim nu reușise încă să ațipească măcar un minut. Nici secundul nu dormise. Amândoi stătuseră lângă tabloul de comandă, urmărind tăcuți cum se aprindeau și se stingeau lămpile semnalizatoare.

Se cufundau încet: 28 de kilometri adâncime, 31… 34… 36-.. Granitul era din ce în ce mai fierbinte, se strângea din ce în ce mai compact în jurul navei subterane.

Uneori, ceasuri întregi, nava înainta printr-o zonă de dezagregare radioactivă puternică, prin depuneri de radiu și plumb în stare pură.

Nici temperatura și nici radiațiile nu-i mai sustrăgeau atenția lui Vadim. Acum urmărea doar indicii de presiune și constata că treptat compresiunea din zona sfredelului alunecă de-a lungul întregului corp al navei. Materia devenea plastică și nu mai era mult până când va putea strivi nava, așa cum adâncurile oceanelor strivesc submarinele. Dar când presiunea va ajunge la 30.000 de atmosfere, automatele vor conecta câmpul de protecție. Acesta va fi momentul trecerii barierei de adâncime și pătrunderii în astenosferă.

Vadim nu se îndoia că automatele vor lucra perfect. Acțiunea de protecție a câmpului fusese verificată nu numai prin calcule, dar și prin experiențe cibernetice. Cu toate acestea, nervii îi erau întinși ca niște corzi, în așteptarea momentului în care va

începe să funcționeze instalația de formare a câmpului. „PV-313” va fi primul care va trece peste acest Rubicon.

Mai repede, mai repede!

I se părea că timpul s-a oprit în loc.

Sus, pe pământ, mii de oameni — ba nu, milioane — așteaptă semnalele navei subterane: bariera a fost trecută! Din acel moment va începe adevărata cucerire a adâncurilor terestre.

Lui Vadim i se pare că, în locul granitului incandescent vede pe ecran cabinetul constructorului-șef. El știe că nici Remizovski nu a închis ochii în această noapte. Cu mâinile la spate, cu capul în piept, el merge probabil dintr-un colț al camerei în celălalt, merge fără odihnă, ceas după ceas, așteptând să sune telefonul.

Și constructorul-șef, și tânărul lui ajutor aveau un singur vis: realizarea unei nave subterane capabilă să ajungă în centrul pământului. Remizovski închinase acestui vis aproape 40 de ani de viață. Vadim Surkov, doar patru. Rezultatul muncii lor comune era „PV-313”. Era greu de știut căruia dintre ei i se datora mai mult. Nici Vadim și nici Remizovski nu-și măsuraseră și nu-și cântăriseră contribuția. Dacă exista ceva care să-l deosebească pe Vadim de constructorul-șef, aceasta era nerăbdarea, impetuozitatea.

Arkadi Semionovici lucra fără să se grăbească, cântărind fiecare pas, verificând calculul fiecărui șurub al mașinii. Obișnuia să se consulte cu alții. Căuta singur argumente împotriva propriilor sale propuneri. Lozinca lui preferată era: „siguranța absolută!” Cea a lui Vadim: „cutezanța!”

Constructorul-șef îl enervase de multe ori pe Vadim cu încetineala lui. De fiecare dată însă, după ce se potolea, Vadim se convingea că dreptatea era de partea lui Remizovski.

Arkadi Semionovici putea să rămână în cabinetul lui și să aștepte rezultatele încercărilor navei „PV-313”. Nici în tinerețe nu luase parte la călătorii subterane. Vadim însă nu putea să aștepte și el se hotărî să conducă personal încercarea…

— Bazalt!

Exclamația lui Miheev îl smulse pe Vadim din gânduri. Ecranul devenise negru și brăzdat de un păienjeniș de crăpături incandescente.

— Bazalt, repetă Vădim. Și magmă topită. Mai sunt 15–20 de minute de mers până la astenosferă.

— Aparatura funcționează bine.
— Nici nu se putea altfel.
Foarte aproape se auzeau niște sunete înfundate. Răsunau continuu, acoperind zgomotul făcut de motor și de sfredel. Vibrațiile corpului navei erau mult mai sensibile. Traductorii seismograf ici indicau, prin salturile scurte ale firelor de culoare violet, distanța față de centrul exploziei: 309 km, 402, 370… Roca topită, comprimată, transmitea perfect undele sonore; de aceea se crease impresia că centrul exploziei nu era mai departe de 100 de metri. Acolo, în adâncuri, se petrecea acel ceva care dădea naștere cutremurelor de la suprafața pământului.
Epicentrele nu se găseau peste tot sub straturi de 3–4 kilometri grosime. Ele se formau și pe fundurile unor anumite căldări, ale căror margini se înălțau către malurile Oceanului Pacific, cuprindeau lanțurile insulelor Curile, Japonia, Indonezia. Aici vulcanii scuipau râuri de foc și orașe întregi se transformau în ruine în urma cutremurelor.

7

Nikolai Nikolaevici se trezi brusc, de parcă l-ar fi zgâlțâit cineva de umăr. Se sculă, se așeză în hamac, ascultă și scoase exclamația lui preferată: „Ah! Zanghezur-zanzibar!” Coborî aproape săltat și se îndreptă Vioi spre cabina unde lucra Biront.
— Nu ne-am întors încă la suprafața pământului, constată sarcastic Valentin Makarovici. Puteți dormi liniștit mai departe.
— Nu, nu, ascultă! Dekteariov ridică un deget. A, ce urlă!
— Cine urlă?
— Astenosfera mamă, mamă! Ce primire o să ne facă! Îți poți închipui ce se alege de nava noastră dacă n-o să funcționeze câmpul de protecție.
Valentin Makarovici nu dorea — chiar de loc — să-și imagineze asta. Îi aruncă geologului o privire furioasă și continuă să noteze indicațiile aparatelor în jurnalul de bord. Insă, după cele spuse de Dekteariov, degetele nu-l mai ascultau. Ce om îngrozitor! A venit aici numai pentru ca să-i strice lui pofta de lucru.
Nikolai Nikolaevici se așeză la tabloul de comandă. Ca o bună gospodină, îmbrățișă dintr-o privire cele patru aparate; apoi se uită pe ecran.

Bazalt nefelitic, constată el mulțumit, cu voce tare. Are un conținut mare de augit[10]. Deocamdată nimic nou. Să vedem ce-o fi măi încolo.

Zigzagurile de foc de pe ecran dispăruseră, pentru ca să reapară puțin îngroșate. Contururile lor ciudate aminteau când un fulger cu multe ramificații, când un ghem încâlcit de fire. Râurile de magmă topită căutau să-și croiască drum prin rocă. Își întindeau tentaculele spre corpul navei, dar ea mergea înainte, în întâmpinarea focului, vrând parcă să-și măsoare puterile cu el.

Dekteariov se întinse de-i trosniră umerii, îndoi brațele de la cot, căscă deschizând o gură imensă, apoi scoase dintr-un sertar un stilou electric și jurnalul pentru observații.

— Bazalt nefelitic, repetă geologul citind ce scrisese. Bioxid de siliciu… Ooooh! Căscă din nou, bioxid de siliciu SiO2.

— Îmi permit să vă amintesc, îl întrerupse Biront, că nu sunteți singur. Eu nu pot lucra dacă cineva vorbește tare lângă mine.

— Aha! Bine, bine…

însă numai după câteva minute Dekteariov uită și dădu din nou drumul la glas. Vorbea despre conținutul procentual al elementelor în rocă, își dicta lui însuși și scotea mugete de uimire: „Ah, zanghezur-zanzibar!”

Scrâșnind din dinți, Biront asculta monologurile nesfârșite ale geologului, discuțiile lui aprinse cu un adversar imaginar în problema componenței rocilor, constatări ironice privitoare la faptul că n-ar fi de mirare ca în centrul pământului să nu se afle altceva decât apă chioară.

Atomistul rabdă o oră întreagă. Bolboroseala geologului îl enerva atât de tare, încât nici nu mai auzea zgomotul exploziilor îndepărtate. Savantul își desprinse privirea de pe aparate, intenționând să protesteze. Strălucirea care acoperea întregul ecran îl făcu însă pe Biront să uite de toate. Lumina era atât de puternică, încât, la început, închise ochii. Apoi avu impresia că în mijlocul tabloului de comandă clocotea, într-un vas uriaș, miere incandescentă. Simțea parcă flăcările pe obraz.

— Ce e, ce-i asta?

Nikolai Nikolaevici aruncă distrat o privire cu coada ochiului.

— Magmă obișnuită, explică el și se cufundă din nou în lucru.

Nava se clătină ușor, viteza ei crescuse aflau în mijlocul rocilor incandescente. „PV-313” se cufunda în lichidul fierbinte, așa cum se afundă batisfera în adâncurile oceanelor. Bubuitul din adâncuri deveni mai surd. Sub aparatele ce controlau presiunea exercitată asupra corpului navei se aprinseră beculețe roșii. Trecu un ceas… încă unul…

Mașina continua să înainteze prin fluviul de foc, mai jos, tot mai jos…

Deodată se auzi o fluierătură înfundată și pe tabloul de comandă se aprinse încă un bec roșu. Automatul conectase câmpul magnetoplasmic de protecție.

Degetele lui Vadim erau încleștate de brațele fotoliului. „PV-313” trecea bariera de adâncime și pătrundea în astenosferă!

Miheev stătea cu amândouă mâinile pe claviatura de butoane. Era ca un pianist gata să ia primele acorduri și care aștepta doar să se liniștească sala. O simplă apăsare cu oricare deget și automatul îndeplinește imediat dorința secundului: oprește nava, o întoarce sau îi imprimă o viteză mai mare de înaintare.

Nici Miheev nu se simțea prea bine. Dacă nu intră în funcțiune câmpul de protecție, puțin probabil să mai. Ajungă el să apese pe buton. Totul se va desfășura foarte repede.

Aparatele arătau o presiune de 30 500 de atmosfere.

— Kilometrul 41, spuse Vadim răgușit, făcând un efort ca să-și miște buzele uscate. 41 de kilometri și 72 de metri, preciză el cu o voce ceva mai puternică. Suntem în astenosferă. Auzi, Piotr Afanasievici? În astenosferă!

Miheev își desprinse încet degetele de pe butoane, mângâindu-și încheieturile amorțite. „Mi se pare că m-am cam speriat” — gândi el. Făcuse o sută șapte călătorii (în afară de cursa școală) și niciodată nu simțise niciun fel de frică. Dar acum era încordat din cap până în picioare, înțepenit într-o așteptare chinuitoare.

— Mecanic, transmisionist… ce se-aude? Spuse Vadim în microfon.

— Totu-i în perfectă ordine, răspunse Ciurakov. Te felicit, Vadim.

— Mulțumesc. Transmisionist, pregătește-te pentru comunicare!

— Am înțeles!

Și încă un zgomot se împleti în simfonia mecanismelor care funcționau. Era un sunet jos, dar triumfător, de parcă ar fi vibrat coarda de bas, bine întinsă, a unui violoncel. Începuse să funcționeze emițătorul ultrasonic.

— Vadim Sergheevici, puteți vorbi, spuse Skoriupin.

Vadim se aplecă deasupra microfonului.

— Vorbește nava „PV-313”. Am trecut bariera de adâncime și am pătruns în astenosferă. Suntem la o adâncime de 41 de kilometri. Presiunea este de 30 500 de atmosfere. Temperatura mediului înconjurător — 1 900 de grade. Mecanismele funcționează perfect.

Niciun cuvânt mai mult. Vadim nu voia să se întindă la vorbă, deși îl cuprinsese o bucurie copilărească și simțea nevoia să o împartă cu cineva.

— Nu l-ați felicitat pe Arkadi Semionovici, îi reproșa cu o voce înceată Miheev. Trebuia felicitat întregul colectiv, trebuia să le mulțumim pentru asemenea navă!

— Adevărat, spuse Vadim, încercând să continue transmisia. Dar transmisionistul trecuse deja pe recepție.

8

— Stop!

Din ordinul lui Vadim, secundul deconectă sfredelul și motorul. Nava se opri. Continua să funcționeze doar instalația de protecție.

Vadim și Andrei începură să examineze aparatura. Verificară sistemul aspirator și camerele de încălzire. Se convinseră din nou de rezistența la temperaturi înalte a pereților de polimeri. Trecură apoi la verificarea sistemului de relee, deși automatica era permanent controlată de sistemul secundar și nu se constatase nicio defecțiune.

Sosise momentul să se întoarcă. Obținuseră un succes, o adevărată victorie. Cât de simplu însă, fără luptă, fără nici cea mai mică încordare a forțelor fizice și morale. Lupta se dăduse acolo sus, în biroul de proiectare, ani de-a rândul, și se încheiase cu această călătorie.

Nava se oprise la kilometrul 41; mai sunt de aici încolo 4 700 de kilometri. 40 față de 4 700…

Vadim înaintează cu gândul în adâncuri și simte parcă o amețeală, ca un om ce se uită într-o prăpastie. Bezna îl ispitește, îl atrage…

— Să fiu al naibii, dar n-aș vrea încă să mă întorc, se destăinui el lui Andrei. Mașina-i puternică, sigură, înainte, când încercam să trecem bariera, era într-o măsură oarecare un risc. Dar acum…

— Doar tu ai alcătuit programul de cercetări…

— Nu numai eu. Și nu mi-a dat prin gând că o să mă simt atât de nesatisfăcut.

Andrei controla releul. Uite un om care nu avea nicio dată o dorință a lui. Dacă Vadim ar fi spus acum: „Hai s-o pornim spre centrul pământului”, Andrei ar fi ridicat din umeri și ar fi răspuns: „Spre centru? Bine; fie și spre centru”.

Erau alături din copilărie, de pe băncile școlii. Aveau parcă aceeași soartă; terminaseră școala în aceeași zi, intraseră în aceeași uzină, în același atelier, învățaseră în același institut, amândoi erau ingineri. Însă întotdeauna Vadim era cel cu inițiativa. Andrei doar mergea alături. Când Vadim hotărî să se consacre creării navelor subterane, Andrei a ascultat chemarea entuziastă a prietenului, spunând: „Nave subterane? Bine; fie și nave subterane”.

El nu ajunsese mai mult decât un mecanic obișnuit. Este adevărat că tovarășii lui erau cuceriți de calmul și uimitoarea lui stăpânire de sine, care nu-l părăseau nici în momentele de primejdie. Andrei se obișnuise cu nava cum se obișnuise cu propria-i locuință. O studiase în modul cel mai conștiincios; știa locul fiecărui șurub, al fiecărei bobine, al fiecărui cablu. Găsea imediat defecțiunea și o lichida sigur, ca un gospodar.

— Fă cum vrei, spuse el în cele din urmă, închizând cutia automatului. În locul tău însă, nu m-aș grăbi. Ai să ajungi la orice adâncime. Așteaptă, ai timp.

Să aștepte!…

Până acum toate călătoriile semănaseră una cu cealaltă. Scopul lor se formula simplu: să mărească durata de funcționare a cutărei piese sau a cutărui ansamblu. Cu „PV—313” era însă cu totul altceva. Mașina sta parcă atârnată deasupra beznei de pietre incandescente. Și nimeni nu s-a uitat vreodată în bezna asta.

Să se întoarcă? Tocmai acum?

Nu era însă Vadim omul care să se mulțumească cu puțin.

9

— M-m-m, mormăia zgomotos Dekteariov, frecându-și chelia. Să cercetăm astenosferă... Eh, „zanghezur-zanzibar”... iată o propunere îndrăcit de ispititoare. Spuneți că nu există riscuri?

— Ați avut posibilitatea să vă convingeți de asta, răspunse Vadim ridicând din umeri. Am trecut bariera de adâncime fără nicio complicație. N-a fost nevoie de niciun efort din partea noastră. Pe mine însă, în calitate de constructor, mă interesează ca mașina să fie supusă la o sarcină serioasă.

— Te înțeleg. Dumneata ce părere ai, Valentin Makarovici? Spuse Dekteariov întorcându-se spre atomist.

— Eu insist pentru o imediată întoarcere! țipă Biront cu o voce subțire. Mi s-a promis că durata șederii sub pământ va fi scurtă. Nu vreau să mai fiu reținut aici. Sunt sătul.

— Din câte înțeleg eu, spuse Vadim politicos, ați realizat întregul program de cercetări prevăzut. Așa e?

— Din contra, nu am făcut nici jumătate din ceea ce intenționam. Am nevoie pentru asta de o lună, și nu de două zile, răspunse Valentin Makarovici, dezarmându-se singur. Până te obișnuiești cu nava dumneavoastră apăsătoare...

— E clar. Și dumneata, Nikolai Nikolaevici?

— Eu am reușit doar să confirm cele cunoscute din călătoriile de până acum. Ceea ce mă interesează pe mine sunt adâncimile mult mai mari.

— Așadar, încheie Vadim zâmbind doar din colțul buzelor, dorința generală e să ne întoarcem.

Ironia ce se simțea în cuvintele lui Vadim aprinse mândria lui Dekteariov. Geologul sări ca ars, iar privirea i se întunecă.

— Sunt obișnuit să respect disciplina, zise el. Orice comandant de navă subterană are un program de cercetări aprobat de constructorul-șef al uzinei.

— Eu nu sunt numai comandantul navei, îi aminti Vadim, ci și adjunctul constructorului-șef. Am dreptul să modific programul de cercetări în funcție de situațiile create. Altfel n-ar mai fi fost nicio discuție.

„Șiret tip!” — remarcă Dekteariov în sinea lui. „Și deștept. Nu-l bagi ușor în buzunar!”

— Mă. Rog, dacă dați ordin, suntem obligați să ne supunem, zise geologul cu o sclipire poznașă în ochi.

— Un moment, vă rog, cine adică „ne”? Atomistul se sculase în picioare și gesticula desperat. Eu insist categoric…

— Ia mai lasă-mă odată! se indignă pe neașteptate Dekteariov. Ai împuiat tuturor urechile cu teoria aia a dumitale despre suprarăcire și când ți se oferă posibilitatea s-o verifici în condiții reale dai înapoi. Ți-e frică! Rușine, colega! N-o să pățim nimic dacă ne mai afundăm încă o sută — două de kilometri!

Valentin Makarovici se sufoca de indignare. Se așeză, aruncându-i lui Dekteariov niște priviri atât de ucigătoare, încât Miheev, Ciurakov și Skoriupin zâmbiră.

— Eu sunt pentru propunerea lui Vadim Sergheevici, intră în discuție Andrei, care voia să-și susțină tovarășul. Mașina este în perfectă stare. Garantez funcționarea perfectă a mecanismelor.

— M-ați convins, declară Dekteariov. Atât eu cât și Valentin Makarovici — și-i făcu atomistului cu ochiul — nu suntem împotrivă să ne adâncim cu încă o sută de kilometri. Dar o sută, nu mai mult. Și asta ușurei, ușurel și cu atenție.

— Bineînțeles, zâmbi reținut Vadim.

— Eu însă sunt hotărât împotrivă, zise Miheev, care până acum tăcuse. Cer să se îndeplinească fără nicio discuție dispozițiile constructorului-șef.

— Nu uita că aici se află adjunctul lui! exclamă Vadim.

— Dar nu constructorul-șef! Numai cu acordul său putem dispune de mașina asta experimentală.

— Pavel Ignatievici, zise Vadim întorcându-se către transmisionist, fii bun și fă-i legătură tovarășului Miheev cu uzina.

Skoriupin zâmbi vinovat și strânse a neputință din umeri.

— Pentru ce presiune a fost calculat dispozitivul câmpului de protecție? întrebă Vadim pe secund.

— Pentru 300 de milioane de atmosfere.

— Așa; și ce presiune indică aparatele?

— 30 500 de atmosfere.

— Și dumneata, secund pe nave experimentale de adâncime,. Consideri această verificare îndeajuns de edificatoare?

Miheev tăcu încurcat.

— Consider ședința închisă, zise Vadim ridicându-se. Cu acordul general, drumul navei continuă. Continuă și cercetările științifice, adăugă el uitându-se ironic la Biront. Adâncimea de coborâre o vom stabili pe parcurs, în funcție de situație și de… nervii noștri. Mecanicul și secundul: la posturi, vă rog!

Se îndreptă către trapă. În urma lui venea Andrei.

— Cu toate acestea, nu procedezi cum trebuie, Vadim Sergheevici, spuse Miheev așezându-se la tabloul de comandă în fața lui Surkov. Asta-i o comportare neserioasă.

— Start i comandă Vadim în loc de orice alt răspuns. Motorul începu să funcționeze, nava se cutremură.

„Spre centrul pământului!… Spre centrul pământului!”… spunea parcă inima în bătăile ei ritmice. „Spre necunoscut!”

10

Magma incandescentă rămăsese deasupra capetelor. Ecranul locatorului era din ce în ce mai puternic luminat. Culoarea de miere în clocot fusese înlocuită de o strălucire aurie atât de orbitoare, încât a trebuit micșorată intensitatea curentului de alimentare a locatorului.

Bazaltul încins până la aproape 2 000 de grade continua să rămână solid, deși temperatura depășise demult punctul lui de topire. Materia comprimată căpătase o densitate sporită. În loc să se împrăștie sub acțiunea termică, atomii din rețelele cristaline erau forțați să se apropie din ce în ce mai mult unul de celălalt.

Aparatele arătau o adâncime de 50 de kilometri, iar „PV—313” continua liniștit să se afunde. Presiunea era de peste 40 500 de atmosfere.

Jos… mai jos… în necunoscut.

Mecanismele continuau să funcționeze fără greș. Credința lui Vadim că avusese dreptate creștea.

Transmiseră un comunicat oficial la suprafață: „Totul e în ordine. Continuăm drumul în adâncime pentru a încerca nava în condiții mai grele și pentru a efectua un program lărgit de cercetări științifice”. Nu primiseră însă niciun răspuns. Poate că nu ajunsese comunicatul transmis de pe navă, dar era posibil și ca răspunsul stațiilor terestre să se fi pierdut undeva departe de traseul lui „PV—313”.

Vadim se cufundase în lucru până peste cap. Aparatele dădeau indicații asupra interacțiunilor dintre mediul înconjurător și mecanisme. Comandantul verifica cum funcționează reactoarele, sfredelul, motorul, câmpul magnetoplasmic.

Secundul nu știa cum să se poarte, oscila încă: să se împotrivească șefului direct sau să-l susțină? Lui Piotr Afanasievici îi plăcea îndrăzneala lui Vadim. La urma urmei, de ce să nu riști, dacă riscul e folositor? Dar ce-o să pățească cu toții la întoarcere... Miheev aruncă o privire încruntată comandantului: „tânăr, înfierbântat și se pare că foarte dornic de descoperiri. În uzină oamenii îl respectă; se zice că-i talentat. Remizovski e mai prudent; poate că și vârsta...”. Oftă, scutură din cap ca să-și alunge gândurile și începu să se ocupe de aparatura de comandă.

După discuția cu Surkov, Dekteariov și Biront se întoarseră în cabina lor să-și continue cercetările. În momentul în care Biront simți că nava pornește din nou, închise cu zgomot jurnalul și sări în picioare, zvâcnind ca din arc.

— Ce s-a întâmplat, colega? se miră Dekteariov.

Atomistul se sui în cabina de odihnă și se culcă în hamac. Într-adevăr, nu se simțea bine. Încotro merg? Ce-a mai născocit zănaticul ăsta de Surkov?

Nu era obișnuit să stea culcat și să nu facă nimic; Acasă Valentin Makarovici n-ar fi ajuns niciodată la o asemenea pierdere de timp. Aci însă nu vedea altă cale de exprimare a protestului. I se părea că membrii echipajului vor fi profund impresionați de atitudinea lui. Însă afară de Dekteariov nimeni nu o observă. Fiecare era ocupat cu propriul său lucru. În ceea ce îl privea pe geolog, acesta îi spuse grosolan:

— Uite, vezi, poziția asta în. Spațiu e foarte potrivită pentru corpul dumitale.

— Vă rog să mă lăsați în pace, i-o reteză enervat Biront.

Nikolai Nikolaevici rămăsese singur lângă tabloul de comandă; umplea pagină după pagină, scoțând din când în când gemete de satisfacție și rostind monologuri lungi. Avea la dispoziție cea mai fină aparatură electronică. Cu ajutorul ei putea nu numai să determine compoziția chimică a rocilor bazaltice prin care își croia drum nava subterană, dar și proprietățile lor fizice, problema cea mai interesantă pentru un geolog.

— Vom verifica acum dialectica pe viu, își repeta el mereu. Acumulările cantitative vor duce la transformări calitative.

Constată că sub acțiunea presiunii crescânde atomii moleculelor se apropiau din ce în ce mai mult. Nu era vorba numai de creșterea densității. La un moment dat, apropierea extraordinară a atomilor va face ca materia să treacă într-o nouă stare.[11]

Dar care va fi aceasta?

Se termina și ce-a de-a doua zi a călătoriei. Distanța până la suprafața pământului ajunsese la 90 de kilometri.

90 de kilometri!

Când Dekteariov îl anunță triumfător pe atomist, acestuia i se puse un nod în gât, iar fața i se lungi. Repetând mereu „zanghezur-zanzibar!”, Nikolai Nikolaevici se așeză la masă și deschise o cutie de conserve cu concentrat de jele. Atomistului i se părea pur și simplu anormală pofta de mâncare a geologului.

Sosi timpul culcării. Biront închise ochii, dar îl deranja lumina puternică a becului. Stinse lumina. Începu atunci să audă și mai bine cum vibrează corpul navei, în întuneric se auzeau atât de clar exploziile din adâncime, de parcă ar fi fost la doi pași (densitatea sporită a materiei făcea ca undele seismice să se transmită din ce în ce mai bine).

Valentin Makarovici înțelese că nu va reuși să adoarmă și aprinse lampa. Nemaiputând suporta singurătatea, coborî în cabina lui de lucru, deși îi făcea rău numai gândul că o să se așeze față în față cu Dekteariov. Antipatia atomistului față de geolog creștea din oră în oră.

Spre fericirea lui, geologul dormea în fotoliu. Biront se gândi că și el va reuși să adoarmă așa. Întinse mina și apăsă pe un buton: ecranul se stinse. Rămase doar licărirea firelor de diferite culori pe cadranele albe.

Valentin Makarovici se așeză mai comod în fotoliu și închise ochii. Timp de un minut fu liniștit, dar numai un minut, pentru că Dekteariov începu să sforăie. Până și în somn geologul îi otrăvea existența!

Biront conectă ecranul și privi discul portocaliu. Apoi întoarse capul spre indicatorul de adâncime.

O sută de kilometri! Îngrozitor…

Se răsuci în fotoliu cu ochii dilatați de groază. Cum se vor termina toate astea?

în rândul cel mai apropiat de aparate clipi ochiul roșu al contorului de particule atomice. Clipi o dată și se stinse. Atomistul nu zări deîndată flăcăruia de lumină. Era mult prea furios împotriva lui Dekteariov.

Brusc însă indignarea îi dispăru: beculețul Clipea mereu.

— Mezoni??

— Ce s-a întâmplat? întrebă Dekteariov deschizând ochii?

— Mezoni!!

Valentin Makarovici începu să învârtească cu asemenea viteză butoanele de conectare ale mașinii de calcul, încât Dekteariov nici nu-și dădea seama ce se petrece.

— Aici nu trebuia încă să existe mezoni, bolborosea Biront. Nu mă așteptam să-i întâlnesc atât de devreme...

— Mezoni? Nu glumești?

Nikolai Nikolaevici se ridică în picioare, ocoli tabloul de comandă și veni să privească de aproape contorul de particule atomice.

11

Cândva oamenii erau convinși că pământul se compune doar din două geosfere: una solidă, dar subțire — denumită scoarță — și cealaltă, formată din magmă incandescentă topită, care se întinde până în centrul globului terestru. Făcând observații asupra transmiterii oscilațiilor seismice, savanții au stabilit că în apropierea centrului pământului densitatea materiei este neobișnuit de mare și depășește densitatea aliajelor de oțel.

Rămăsese încă nerezolvată problema compoziției chimice a materiei la diferite adâncimi.

Un grup de savanți susțineau că pe măsură ce crește adâncimea predomină tot mai mult elementele grele, iar nucleul central se compune din fier curat, nichel, cobalt și crom.

Alt grup de savanți (căruia îi aparținea și Dekteariov) considerau că globul pământesc are o structură uniformă pe toată adâncimea. În ceea ce privește greutatea specifică mare a nucleului central, aceasta s-ar explica prin presiunea foarte puternică pe care o suportă straturile interioare din partea celor periferice.

Care este însă influența acestei presiuni asupra proprietăților fizice ale materiei? Fiecare element chimic rămâne oare așa cum este el în mod obișnuit sau presiunea modifică în mod radical structura sa interioară?

Cu mult înainte de raidul lui „PV-313”, geofizicienii susțineau că la granița dintre litosferă și astenosferă structurile cristaline se transformă în amorfe; cristalele sunt distruse. Dar mai departe, la adâncimi tot mai mari? Nu sunt distruse oare și moleculele? Nu se dezagregă oare și atomii? Și ce mai rămâne în cele din urmă?

Ultramicroscoapele electronice moderne și proiectoarele ionice au permis să se cunoască până la capăt structura celulei și să se vadă atomul. Radiotelescoapele moderne au permis să se vadă noi galaxii, inaccesibile înainte observațiilor. Numai un instrument cu ajutorul căruia savanții să poată privi centrul planetei nu fusese încă creat. O perdea densă, de aproape trei mii de kilometri de materie, a ascuns cu zgârcenie nucleul central de privirile cercetătorilor.

Nu rămânea decât ca oamenii înșiși să-și facă drum prin astenosferă.

De aceea geologul cercetător Dekteariov și-a legat viața de călătoriile navelor subterane de mare adâncime. Pătrunderea în astenosferă devenise scopul său principal. El spera ca aici să găsească măcar ecoul acelor fenomene care au loc în nucleul central și să înțeleagă — Dacă nu până la capăt, cel puțin parțial — ce forțe generează cutremurele care deplasează continentele și mută polii magnetici.

Bătându-și joc de Biront, Nikolai Nikolaevici nu putea totuși să nu vadă în el un aliat. Eforturile atomistului erau îndreptate spre același scop: cercetarea transformării materiei sub acțiunea presiunii. Pe Dekteariov îl interesa forma exterioară a acestor transformări, în timp ce pe Biront îl preocupa procesul intern.

Iată! Acum, de exemplu, presiunea continuă să crească, iar temperatura crește mult mai încet decât ar fi fost de așteptat după legile fizicii. Se pune atunci întrebarea: în ce se transformă energia de compresiune?

Deoarece Nikolai Nikolaevici nu se simțea suficient de tare în fizica atomică, aștepta cu nerăbdare să vadă la ce concluzii va ajunge Biront. Acesta însă se revoltase și părăsise cabina.

Și deodată apărură mezonii.

Nikolai Nikolaevici nu înțelesese imediat emoția lui Biront. Proprietățile mezonilor se studiază în toate școlile. Au fost descoperiți în 1937 în atmosferă, unde se formează sub acțiunea razelor cosmice. Aceste particule sunt de 200 de ori mai grele decât electronii, cantitativ au aceeași sarcină, însă pot fi și pozitivi și negativi (electroni grei). Mezonii apar și trăiesc numai a doua milioana parte dintr-o secundă. Dispărând, lasă în urma lor electroni obișnuiți și radiații.

Mult timp cercetătorii nu au reușit să obțină mezoni prin bombardarea artificială a atomilor, deoarece radiațiile cosmice au doar o energie enormă. (Ar fi suficient să dispară atmosfera măcar pentru o secundă pentru ca tot ce e viu pe suprafața pământului să se transforme în cenușă. Și nu numai la suprafața pământului. Razele cosmice pătrund prin pătura de apă, ajungând până în fundul oceanului. Pătrund și în pământ sute de metri.)

Obținerea artificială a mezonilor a devenit posibilă atunci când la dispoziția atomiștilor au apărut sincrofazotroni puternici, cu o energie de miliarde de electronvolți.

Aici, la această adâncime de o sută de kilometri, nu puteau însă să ajungă mezoni generați de razele cosmice. Înseamnă că aparatele au prins un alt tip de iradiere. Și dagă această iradiere nu este de proveniență cosmică, adică nu a ajuns aici de undeva din afară, înseamnă că sursa e ascunsă în adâncurile pământului.

Acum înțelese Dekteariov de ce era Valentin Makarovici atât de agitat.

Mezonii apăreau și dispăreau. Zgomotul sacadat al contoarelor se transformase într-unul; continuu, asemănător celui produs de un ferăstrău circular care taie un lemn uscat.

Lui Valentin Makarovici i se ridică părul măciucă, căscă gura, holbă ochii.

Ce trăia el în momentele astea?

Mezonii îi aduseseră vestea mult așteptată: întreaga astenosferă e pătrunsă de niște radiații neobișnuit de puternice, a căror existență Biront o bănuise încă acolo, sus, în cabinetul său de lucru. Radiațiile apăreau în urma dezagregării nucleelor

atomice, fără ca totuși să degaje energie termonucleară sub formă de căldură. Asta era tocmai ipoteza teoriei suprarăcirii.

Valentin Makarovici era în culmea fericirii. Ar fi vrut să strige de bucurie și chiar ar fi făcut-o dacă n-ar fi simțit niște spasme în gât. Uite-le, primele dovezi! Ipoteza suprarăcirii va înceta de a mai fi o ipoteză; ci o lege, așa cum e cea a gravitației. Nu degeaba a depus atâtea eforturi! Adevărul a învins!

Foarte curând însă, avântul savantului trecu, spulberat de un gând înfiorător: nava subterană se îndreaptă, împreună cu el, Biront, în întâmpinarea unor radiații care produc mezoni. Capacitatea absorbantă a astenosferei va scădea din ce în ce. Echipajul este supus unui asemenea pericol, pe care nici chiar Biront nu este în stare să-l aprecieze.

Un lucru era clar: a merge mai departe însemna moartea.

Valentin Makarovici îl privea pe Dekteariov cu ochii holbați. Își înghiți saliva și din nou se repezi la comutator.

Nu, nimic nu-l putea face acum să plece de lângă tabloul de comandă.

— Când n-am fost aici n-ați observat cumva apariția mezonilor? îl întrebă el pe Dekteariov. Este foarte important să știm la ce adâncime apar primele radiații.

Nikolai Nikolaevici își desfăcu brațele, ridicând din umeri.

— Nu-i nimic. Nu face nimic… se liniști singur atomistul. Voi preciza la întoarcere.

12

Trecuseră trei zile de când nava părăsise suprafața pământului. 150 de kilometri o despărțeau de lumina soarelui.

În cabinele din „PV-313”, viața intrase în făgașul obișnuitului. La anumite ore începeau lucrul, se așezau la masă sau mergeau la odihnă. Cea mai mare parte a timpului însă era închinată muncii și nimeni nu mai aducea vorba de întoarcerea la suprafață.

De fiecare dată când se strecura frica în Valentin Makarovici, el se liniștea spunându-și că mai e încă foarte mult până la izvorul radiațiilor, că nava înaintează încet, iar protecția împotriva radiațiilor e deocamdată perfect sigură.

Încerca să doarmă ca și Dekteariov lângă tabloul de comandă, însă, după ce se răsucea un timp în fotoliu, trebuia să fugă; nu suporta sforăitul. Îl enerva — deși nu ca la început — obiceiul lui

Nikolai Nikolaevici de a-și exprima gândurile cu voce tare. Erau însă momente în care Biront, cufundat în cercetări, nu observa nimic din ceea ce îl înconjura, uitând chiar unde se găsește. Totuși ar fi preferat să lucreze singur în cameră. Dekteariov însă parcă se lipise de tabloul de comandă. Geologul și dormea acolo, dând dovadă de o capacitate uimitoare de a adormi instantaneu dacă aparatele nu indicau variații în mediul înconjurător și de a se trezi, tot instantaneu, când aparatele indicau asemenea variații. Și doar semnalele nu erau sonore; se deplasa numai firul indicator de pe cadranul aparatului.

în felul acesta, Nikolai Nikolaevici dormea doar câte un sfert de ceas, totalizând însă, din 24 de ore, zece ore de somn.

Vadim dormea cel mai puțin. Examina și asculta cu grijă cum funcționează mașina, căuta locul slab în construcția navei. Corpul ei trebuia să capete alt profil.

Mașina electronică de calcul făcuse peste un milion de măsurători de presiune în diferite puncte din căptușeala pereților, obținuse ecuația integrală și o rezolvase. În imaginația lui Vadim apărea un nou profil de navă: un elipsoid alungit, cu partea dinainte ascuțită.

Vadim trăia o perioadă de satisfacție calmă. Arăta secundului toate observațiile. Ceasuri întregi stăteau împreună, făceau calcule și schițe pentru refacerea lui „PV-313” și, mai ales, pentru creșterea vitezei de înaintare.

— Lucrul cel mai important e viteza, repeta Vadim. Acum un an, acum doi ani, acum trei ani, navele noastre subterane înaintau tot cu 0,5 metri pe secundă. A sosit momentul să trecem și bariera asta.

Nici Skoriupin nu mai cunoștea odihna; avea transmisiuni una după alta. Vadim, Dekteariov și Biront se grăbeau să anunțe succesele lor la suprafață. Când nu avea transmisiuni, Pașa chinuia aparatul ca să prindă vreun comunicat de răspuns. Însă stațiile terestre tăceau.

începea cea de-a patra zi de călătorie.

Cutremurele îndepărtate ale bazaltului îl alarmară pe Vadim. Vibrația corpului navei crescuse simțitor. Stând drept în fotoliu, Vadim asculta, răspunzând din ochi privirii lui Miheev. Uneori conecta indicatorul sonic, încercând să determine după spectrul oscilațiilor seismice forța undelor de explozie în epicentru.

Dekteariov îi veni în ajutor. După ce obţinură rezultatele calculelor, geologul şi constructorul se uitară unul la altul. Adâncurile erau ameninţate de cutremure serioase.

— Rezistăm? întrebă Nikolai Nikolaevici, făcând un semn cu capul către pereţii cabinei.

— Da. Perfect.

— Dar poate că... ar fi timpul să ne întoarcem. Geologul coborâse vocea şi se uita cu coada ochiului la Biront. Sau să ne oprim pe loc. Pentru că ştiţi, observaţiile noastre nu reuşesc să meargă în ritmul în care înaintează nava. Este imposibil să ţinem seamă de tot ce ne ameninţă în infernul ăsta.

— Orice fenomen este mai bine să fie observat de aproape, protestă Vadim.

— Of, Vadim Sergheevici, mă dau bătut.

Către sfârşitul celei de-a patra zile, vibraţia perturba liniştea echipajului. Nava bâzâia ca un roi uriaş de albine alarmate. Tremurau uşor fotoliile, tabloul de comandă, capacele trapelor. Totul trepida. Scăpai de senzaţia asta neplăcută numai când te întindeai în hamac.

Pe Biront începu să-l doară capul. Apăsându-şi cu amândouă mâinile tâmplele, gemea tare, ofta, încerca să continue observaţiile. Când nu mai putea, se culca în hamac. După ce stătea puţin întins, se grăbea să se întoarcă iar la tabloul de comandă. Valentin Makarovici nici nu mai pomenea acum de întoarcere, şi când i se amintea tăcea ursuz. Atomistul nu mai voia să piardă niciun minut. Vibraţiile navei nu-l înfricoşau (să se ocupe Surkov de siguranţa ei!), însă îl aduceau la desperare pentru că nu putea să lucreze.

Atomistul îl privea cu invidie pe Dekteariov. Acesta avea o figură impasibilă. Un asemenea om poate fi oare învins de vibraţii?

Miheev, Ciurakov şi chiar Surkov îşi căutau din ce în ce mai des salvarea în hamacuri.

— Trebuie să ne oprim, insista Miheev.

— Încă puţin, Piotr Afanasievici, răspundea Vadim. Să ne facem o idee despre ce sunt epicentrele.

Iar el strângea din dinţi. Îl înfuria un singur lucru: nu măi putea continua cercetările. Vibraţiile îl împiedicau să se concentreze.

Odată, după rătăciri lungi și obositoare în lumea sunetelor, Skoriupin reuși să audă o voce omenească. Pe cadranul indicatorului apăru o linioară albăstruie care tremura.

— Stația noastră recepționează! strigă Pașa.

Miheev, Surkov, Ciurakov și Biront săriră din hamacuri. Numai Dekteariov rămase în fotoliul său de lângă tabloul de comandă, mărginindu-se să conecteze difuzorul comunicației interioare.

Pașa răsuci câteva manete. Cabina navei se umplu de urlete și pocnete. Se auzeau bătăi de clopot, zgomot de ventilatoare, hârșâitul caracteristic frecării metalului pe metal, țipetele unor animale. S-ar fi putut crede că undeva, în adâncuri, se ascunde o lume populată de giganți, ca în basme, și că zgomotele acestei lumi îi previn amenințător pe cei din interiorul navei. Regulatorul automat de rezonanță înlătură paraziții. În toate patru cabinele se auzi din difuzoare vocea clară a directorului stației terestre.

„... S-au primit din partea dumneavoastră opt comunicate. Munca depusă este foarte prețioasă. Cu atât mai importantă este întoarcerea de urgență...”

Un minut fu liniște. Linioara albăstruie se îndreptă obosită, redevenind imobilă.

— Nu, nu scapi de mine atât de ușor! șuieră supărat Skoriupin și se culcă aproape pe marginea tabloului de comandă, învârtind cu dușmănie butoanele de reglaj.

— Ce păcat, mormăi Biront. Oare nu se putea imagina o legătură bună?

Nimeni nu-i răspunse. Continuau toți să stea în jurul lui Pașa, uitându-se peste umărul său, în dreptunghiul mat al aparatului. Aparatul tăcea.

13

Cu toate vibrațiile, mecanismele continuau să funcționeze ca și până acum, fără greș. Andrei ședea în fotoliu și examina ca de obicei aparatele.

202 kilometri adâncime... Presiunea este 72 000 de atmosfere... Este adevărat că temperatura nu mai crește atât de repede ca la început. După ce trecuse de 2 000 de grade, se mai ridicase în patru zile doar cu 100 de grade. Strălucirea de pe ecran — mai înainte portocalie — devenise acum verzuie.

Radiația de lumină se deplasase în porțiunea violetă a spectrului.

Prin cap îi trec gânduri inadmisibile. Vibrațiile îl împiedică să gândească; cu toate astea, gândurile se înșiră sâcâitoare unul după celălalt.

Lena… Desigur, ea nu bănuiește nimic. Cât e de stupid: să cunoști o fată atâția ani și să te îndrăgostești de ea tocmai atunci când devine soția celui mai bun prieten al tău.

Ochii lui Andrei sunt fixați, fără scop, pe ecran. Își amintește pe neașteptate grădinile de meri, malul înalt al râului. Apoi plecarea în alt oraș, unde tata fusese numit șeful șantierului. Îl cunoscuse pe Vadim… Uzina… Laboranta Lena…

Deodată, ca o înțepătură de ac, îi pătrunse în conștiință întrebarea: a făcut bine oare că și-a legat soarta de navele subterane? De patru ani face călătorii în adâncul pământului, îndeplinindu-și conștiincios obligațiile. Nimic însă nu l-a emoționat, nimic nu i-a stimulat imaginația.

Andrei venise pe navele subterane datorită lui Vadim. Își invidia în secret tovarășul, care avea o minte atât de ageră și o inimă atât de năvalnică; încerca să-l copieze în toate, urmându-l peste tot.

Făcuse însă bine închinându-și viața unui vis străin?

Dacă ar fi luat parte la raiduri cosmice, dacă ar fi ajuns pe suprafața Lunii, a lui Marte sau a altei planete, oare nici atunci nu i-ar fi bătut inima?

În fundul sufletului, Andrei simțea o neliniște surdă. O simțea pentru prima oară și nu înțelegea de ce îl bat asemenea gânduri tocmai acum, în timpul acestui raid atât de încordat şi atât de important. Vibrațiile îi răvășesc mintea, simte o greutate în tâmple. Aruncă o privire pe aparate. Firele au rămas imobile. Mașinii nu-i pasă nici de ceea ce se întâmplă în sufletul mecanicului, nici de această furtună de sunete care crește împrejurul navei.

Cățărându-se pe scoabe, Andrei se duse în cabina de odihnă și se culcă în hamac. Lângă el gemea Biront. Vadim, Dekteariov și Miheev continuau să discute aceeași problemă: să întoarcă nava sau să meargă mai departe.

— Eu insist pentru întoarcere, spuse Miheev. Constructorul-șef cere acest lucru. Nu știm ce ne așteaptă mai jos.

— Dacă am ști, Piotr Afanasievici, se auzi vocea lui Vadim, liniștită, învăluită de vuietul vibrației, într-adevăr nu ar mai avea rost să ne ducem poate că aveți argumente mai serioase?

Andrei zâmbi cu capul înfundat în perne: pe cine voiau ei să păcălească? Pe Vadim Surkov?

— Mă rog, chiar și vibrațiile.

— Bine. Dar închipuiți-vă că le-am fi simțit la începutul călătoriei, să spunem pe la kilometrul 25–30. Și atunci ați fi cerut să ne întoarcem?

Miheev tăcea. Nu reușea de loc să găsească cuvintele convingătoare.

— Eu protestez categoric, răsună deodată vocea bolnăvicioasă a lui Biront.

— Vedeți, se agăță Miheev, nu aveți dreptul să abuzați de sănătatea oamenilor.

— Nu m-ați înțeles, zise Valentin Makarovici ridicându-se din hamac și aruncând de pe frunte un prosop ud. A ne opri acum ar fi o adevărată crimă. Cercetările mele abia au început. În jurul nostru au apărut atâtea lucruri neobișnuite.

Dekteariov începu să râdă în hohote. Vadim îl privea pe atomist cu respect.

— Dar tu, Andrei, ce spui?

Vocea lui Vadim îl surprinse pe Andrei nepregătit.

— Sunt de acord cu orișice, zise el, chiar și să mergem până în centrul pământului.

Dar spuse cuvintele fără pic de entuziasm.

14

Lui Vadim i se păru că aude cum râde Lena.

Când deschise ochii, înțelese că visul fusese întrerupt de vibrații. Corpul navei răsuna. Era o împletire haotică de sunete, în mijlocul cărora se puteau distinge șuieratul vântului, uruitul prăbușirilor de stânci, gemete, oftaturi, scrâșnete.

încercă să se gândească numai la Lena. Nu se întâmplase nimic grav, doar că pe corpul navei băteau, cu niște tremurături turbate, mii de ciocane grele. Nici câmpul magnetoplasmic, nici pereții dubli ai navei nu mai scăpau echipajul de dansul sălbatic al bazaltului.

în hamacurile vecine stăteau întinși Ciurakov și, sub el, Miheev; amândoi cu ochii deschiși.

— Nu puteți dormi? îi întrebă Vadim.
— Cum poți să adormi aici! răspunse Miheev.
Andrei tăcea. Voia un singur lucru: ca vibrația sa fie atât de puternică, încât să nu-l mai chinuie îndoieli cu care nu era obișnuit.
Vadim sări din hamac și imediat țipă. I se păru că tălpile atinseseră o placă încinsă. Vibrația trecea prin pâsla de nailon şi străbătea tot corpul cu mii de ace. Respirația i se opri, dinții îi clănțăneau. Cea mai dureroasă senzație era însă în cap, în creier, unde parcă se rostogoleau o mulțime de pietricele ascuțite.
— Uf! Comandantul răsuflă des, însă rămase în picioare încăpățânându-se să nu cedeze. La naiba… cum te pătrunde! Ei, nu-i nimic.
Se îndreptă spre trapă.
în cabina de alături, Skoriupin ducea o luptă dublă: când se apropia de aparat, răsucind butoanele de reglaj și examinând linioara albăstruie, când, sughițând și astupându-şi fața cu palmele, se arunca în fotoliu, lăsându-și capul pe spate.
— Nu se aude nimic? întrebă Vadim. Fu nevoit să strige pentru a acoperi huruitul navei.
Transmisionistul făcu doar cu capul semn că nu.
Ceea ce văzu Vadim în cabina următoare îl uimi. Geologul și atomistul ședeau unul în fața celuilalt. Atomistul avea o figură chinuită, își ducea mereu palmele la tâmple sau își apăsa coșul pieptului în dreptul inimii, însă nu lăsa din mână tocul electric. Pe frunte i se zbârlise un moț de păr, iar pe obrajii slăbiți de nesomn începuse să-i crească barba roșcată. În orice minut era gata să se lase învins și să ceară întoarcerea la suprafață. Și totuși minutele treceau, deveneau ore și Biront continua să studieze caracterul radiațiilor care generau mezoni.
Nikolai Nikolaevici avea mai multă rezistență fizică. Dar nici lui nu-i era ușor să șadă în fotoliu. Se vedea cum tremură obrajii plini ai savantului, cum se strâmbă din cauza vibrației istovitoare. În ochi i se citea însă încăpățânarea.
— O descoperire după alta! salută Dekteariov apariția lui Surkov. Închipuiește-ți,. Vădim Sergheevici, are o structură cristalină.
— Cine?

— Bazaltul care ne înconjură.
— Vă felicit.
Lui Vadim însă nu-i prea ardea acum să afle cum e structura bazaltului.
— Da, da! strigă Dekteariov, ridicându-se în picioare pentru ca Surkov să-l poată auzi mai bine. O structură ultracristalină. Cristalele sunt atât de mici, încât am reușit să le descopăr doar cu ajutorul ăstuia. Nikolai Nikolaevici bătu cu degetul arătător pe cadranul unuia dintre aparate. Situația este următoarea: sub acțiunea presiunii, la o adâncime de 40 de kilometri, structura cristalină trece în una ultracristalină și nu în una amorfă, cum s-a crezut până acum. Ei, ce zici? Iar la adâncimea de 300 de kilometri ea capătă o adevărată structură amorfă. Acest fapt degajă acea energie care generează cutremurele.
— V-am înțeles, Nikolai Nikolaevici. Dar care este situația la Valentin Makarovici? Și el face descoperiri?
Dekteariov prinse ironia din vocea lui Surkov, dar nu se supără, ci, din contra, zâmbi.
— Da, s-ar părea că și Valentin Makarovici a prins un pește gras. În orice caz, noi nu ne întoarcem cu mâinile goale. Nu-i așa, Valentin Makarovici?
— Nu mă deranjați, vă rog, nu mă deranjați! îi imploră Biront. Știți cât de greu ne putem concentra. Duceți-vă și discutați în alt loc. Vă rog insistent.
Privirea atomistului se opri imediat pe unul dintre aparate, iar degetele răsfirate i se încleștară de manetă.
Vadim coborî la el în. Cabină. Se așeză în fotoliu și încercă să lucreze. Ar fi vrut ca până la întoarcerea la suprafață să rezolve definitiv problema alegerii celui mai rațional profil pentru corpul navelor subterane. Avea însă senzația că nu s-a așezat în fotoliu, ci într-un dispozitiv medieval de tortură, făcut dintr-un metal grosolan, neprelucraţi și că acest dispozitiv alunecă cu o viteză amețitoare pe o suprafață pavată cu piatră colțuroasă.
„Pe navele următoare vom așeza fotoliile pe amortizori de vibrații” — gândi Vadim.
încercarea de a se cufunda în calcule nu reuși. Dezorientat, Surkov se convingea că nu se mai poate concentra. Scuturătura asta blestemată îi răsucea toate măruntaiele.

Vadim sări din fotoliu. În picioare, pe învelișul moale de pâslă de nailon, vibrațiile păreau mai ușor de suportat. Ei, doar nu era să lucreze stând toată vremea în picioare?

Se întoarse în cabina geologului și a atomistului. Spre surprinderea lui, amândoi savanții stăteau încă la tabloul de comandă. Parcă se lipiseră de locurile lor. Chiar și Biront, acest om uscățiv și capricios, dădea dovadă de o încăpățânare surprinzătoare. Se vedea că-și încordează ultimele forțe. Iar la începutul călătoriei, când nimic nu-l împiedica să lucreze, făcea nazuri, dădea ultimatumuri. Interesant, oare cât este capabil să stea în fotoliu?

Vadim constată că îl enervează încăpățânarea lui Biront. Îl enerva și calmul lui Dekteariov.

Ghicind parcă gândurile comandantului, Valentin Makarovici închise cu zgomot jurnalul și lăsă să-i cadă capul pe piept. După ce stătu așa un timp, se ridică cil un efort în picioare și, cu mersul unui om beat, se îndreptă către scăriță.

Dekteariov rămase la tabloul de comandă. Era de neînvins. Geologul începuse să cânte. Da, chiar cânta! Mârâia ca un cotoi sătul. Cu toate acestea, vibrația trebuia să-i producă lui mult mai multe neplăceri decât uscățivului Biront.

înfuriat degeaba pe sine și pe tovarășii lui de drum, Vadim reveni la tabloul de comandă. Se sili să lucreze. Ce tortură! Fiecare indicație a aparatelor trebuia citită de două ori, trebuia să se gândească mult timp la rezultatele calculelor până când să-și dea seama de ele.

15

Nu, în felul acesta nu obține nimic.

în jurul său totul urla și fremăta, din cauza acțiunii îndelungate a vibrațiilor mereu crescânde, Vadim începu să simtă dureri în stomac. În gât avea spasme. Calmul cu care Vadim luase hotărârea să meargă spre centrul pământului dispăruse fără urmă.

Verdele de pe ecranul locatorului fusese înlocuit cu un albastru dens, uniform, curat, cum e cerul într-o amiază de iulie. Dacă ecranul ar fi fost în perete și nu în podea, ai fi zis că-i o fereastră rotundă. Nu-ți venea să crezi că acest albastru nu-i aer, ci bazalt incandescent, care ar strivi nava ca pe o coajă de nucă dacă n-ar exista câmpul magnetoplasmic de protecție.

Vadim luă legătura cu geologul prin sistemul de comunicație interioară.

— Nikolai Nikolaevici, care-i prognoza dumneavoastră în legătură cu creșterea vibrațiilor, întrebă el?

— Cinstit vorbind, nu prea liniștitoare. Până la zona epicentrelor mai avem de mers cel puțin o zi. Și de acolo încă o dată atâta, până se termină acest „concasor”.

— Proastă situație...

— Da, mai rău nici că s-ar putea.

Dekteariov așteptă să audă ce va spune Surkov. Acesta însă tăcea. Comandantul navei subterane nu era hotărât, oscila. Nu este oare timpul să oprească înaintarea și să cerceteze mai întâi adâncurile cu ajutorul întregii aparaturi de pe navă? Nu s-a pripit oare atunci când a avut curajul și și-a luat răspunderea să îndrepte „PV-313” spre centrul pământului?

— Să ne oprim? îl întrebă el pe geolog.

— Nu știu ce sfat să-ți dau.

Și Nikolai Nikolaevici oscila. Pasiunea cercetătorului îl împingea înainte, îl chema spre adâncuri. Vocea rațiunii îl sfătuia să se întoarcă. Dacă geologul ar fi încercat să-l convingă, Vadim ar fi oprit înaintarea, ar fi cedat. Dekteariov însă aștepta ca să ia comandantul navei hotărârea asta. Amândoi tăceau. Amândoi se uitau la difuzoarele de pe tabloul de comandă și niciunul nu auzi ceva de la celălalt.

De sus coborî Miheev, ursuz și obosit. Se așeză în fotoliu, privi aparatele și-i spuse lui Vădim:

— Duceți-vă să vă mai odihniți în hamac. Vibrațiile astea ne fac creierul pilaf. Trebuie să-l lăsăm să se mai odihnească.

Vadim rămase pe loc; nu-i plăcea să aibă cineva grijă de el în felul acesta. Se simțea însă rău de tot. Din cauza scuturăturilor necontenite, capul parcă i se desfăcea în bucăți, i se scuturau parcă toate gândurile, toate dorințele.

Timpul se scurgea neînchipuit de încet. Comandantul navei subterane evita să privească cronometrul, dar se uita la vibrometre. Putea fi mândru de construcția navei „PV-313”; nicio defecțiune în funcționarea automaticii.

„Nava trebuie oprită” — își spunea Vădim. Însă rămânea nemișcat. Era obișnuit să ducă până la capăt orice începea, iar acum trebuia să renunțe.

„M-am pripit”… — recunoștea înciudat Vadim. „Mașina nu-i pregătită pentru vibrații. Trebuie să ne întoarcem.”

Nu găsea însă destulă putere ca să întindă mâna și să apese pe butonul de oprire.

Deodată, pe albastrul ecranului, o văzu pe Lena.

Patru zile de despărțire…

Patru zile!

Și-i abia începutul călătoriei. Nava a străbătut 220 de kilometri, iar Vadim vrea să ajungă până în centrul pământului. Înseamnă că au mai rămas încă 6 150 de kilometri. Chiar pentru viteza existentă mai sunt necesare 150 de zile. Și încă o dată pe atât la întoarcere! Aproape un an!

Timp de un minut, Vadim nu mai simți vibrațiile. Gândul dureros, clar, că întreaga lui aventură este curată nebunie îl copleși, făcu să dispară chiar și chipul Lenei. Deodată simți și forța amenințătoare a stihiilor subterane și infinitatea drumului. Ce contează renumita barieră a adâncimii când înainte îi așteaptă adevărate bariere, și îndepărtarea fiecăreia cere poate vieți omenești?

Se simți tulburat, alarmat.

— Vadim, se auzi în difuzor vocea lui Ciurakov, vino repede la noi în cabină!

— Ce s-a întâmplat acolo?

— Skoriupin și-a pierdut cunoștința.

— Vin!

După Vădim veni și Miheev în cabina mecanicului. Skoriupin zăcea pe podea și Andrei îi dădea primul ajutor: îi ridicase capul și încerca să oprească sângele ce-i curgea din nas.

Fără să spună un cuvânt, Miheev îl dădu la o parte pe Andrei, săltă corpul transmisionistului pe umăr și se cățără cu el în cabina de odihnă. Acolo îl așeză cu grijă pe Pavel în hamac, deschise dulapul cu medicamente, scoase hemosistan, vată și niște tifon.

Se termina cea de-a cincea zi de călătorie.

16

În cabină se adunaseră toți membrii echipajului. Înconjuraseră hamacul lui Pavel, așteptând ca transmisionistul să-și vină în fire.

Pavel deschise ochii și se uită la ei cu o privire vinovată.

— Am cam amețit, spuse el. Nu vă neliniștiți. Totdeauna pățesc așa pe mare. Pe urmă însă mă deprind.

— Și cunoștința ți-o pierzi când ești pe mare? se supără Miheev.

— Stai așa culcat și taci, spuse Vadim. Apoi se uită la Miheev. Piotr Afanasievici, oprește nava.

Miheev nu apucă să răspundă. Uruitul dinafara navei căpătă o altă tonalitate; suna acum pe octavele cele mai de jos, amintind urletul unei sirene. Nava se legănă întâi mai încet, apoi tot mai tare. Oamenii căzură unul peste celălalt, rostogolindu-se într-un colț al cabinei.

— Epicentrul! strigă. Nikolai Nikolaevici.

Cu o ușurință nebănuită pentru un corp atât de greoi, încleștându-și degetele de pâsla de nailon de pe podea, ajunse la trapă și se aruncă în deschiderea ei.

— La tablourile de comandă! ordonă Vadim.

Cu toată forța câștigată la antrenamentele sportive, nu reuși să-l urmeze imediat pe Dekteariov. În ultimul moment, când era gata să se prindă de balustrada trapei, fu aruncat înapoi. Căzu peste ceilalți, îi trânti și pe ei și ajunseră toți lângă peretele opus.

Se petrecea ceva inimaginabil. Uriașa mașină metalică era balansată ca o barcă pe valurile unei mări agitată de un vânt cu o intensitate de 10–12 grade. Completată cu zgomotul de afară, asemănarea devenea perfectă. Părea că pe bordul lui „PV-313” se prăbușeau mugind valuri uriașe.

Unul după altul, Vadim, Andrei și Miheev părăsiră cabina. Rămăseseră doar Skoriupin și Biront. Și Biront însă găsi până la urmă un moment de relativă liniște și, cu o metodă nu prea obișnuită la oamenii maturi — anume în patru labe —, ajunse la trapă.

Skoriupin rămase singur. Se așeză în hamac și închise ochii. Când îi deschise din nou îi picară de pe gene două lacrimi: în cap îl înjunghia o durere năprasnică. Se întoarse ușor peste marginea hamacului și sări pe podea.

…Nikolai Nikolaevici depuse multe eforturi să coboare pe scăriță, în cabina sa. Și mai greu îi fu să ajungă până la fotoliu. Bazaltul dezlănțuit încerca să răstoarne nava și să o târască cu

el. Automatele giroscopice o echilibrau. Se dădea o luptă îndârjită între stihii și mecanismele create de rațiunea umană.

Dekteariov reuși să se așeze în fotoliu. Din cauza vibrațiilor scrâșnea din dinți, se chircea, înțepenea, însă nu-și lua ochii de la aparate. Acum vibrațiile treceau prin corp cu impulsuri frecvente, fierbinți, ca impulsul curentului electric. Căldura lor ajunse în burtă, urcă încet de-a lungul coloanei vertebrale și umplu capul.

Atenția geologului se îndreptă mai întâi spre câmpul ecranului de culoare albastru-închis. Scânteia. Scânteile erau mari și semănau cu niște fulgi de zăpadă ce nimeresc într-un fascicul de lumină puternică.

— Aha, s-a pornit! constată cu voce tare Nikolai Nikolaevici. Asta-i lupta celor două începuturi: al vieții lumii cristaline și al morții ei.

Indicațiile aparatelor confirmară ipoteza lui. La adâncimea de 260 de kilometri se termina geosfera ultracristalină. Aci presiunea depășea forța de coeziune din cristale și acestea se dezagregau, transformându-se parcă în praf. Praful se aduna într-o materie amorfă și mai densă. Forța moleculară continua să existe. Analizatorii marcau prezența în mediul înconjurător a celor mai simple combinații chimice: oxizi, carbizi, sulfuri. Combinații mai complexe nu existau. De ce? Probabil că temperatura era prea înaltă. Cel mai probabil însă nu numai din cauza temperaturii. Nikolai Nikolaevici bănuia existența altor cauze, mult mai importante. După descoperirea lui Biront, i se întărise și mai mult convingerea că există asemenea cauze. Deocamdată însă intervenția lor nu era vizibilă și descoperirea esenței lor cădea în sarcina lui Biront.

Dezagregarea ultracristalelor punea în libertate o energie ce făcea să învie vulcani stinși, provoca cutremure și aducea omenirii multe nenorociri.

Dekteariov văzu că Miheev și Surkov coborâseră. Se grăbeau să ajungă la tabloul de comandă al navei. Acum, mai mult ca oricând, ei trebuiau să fie acolo. Dacă automatica ar înceta să funcționeze, oamenii înșiși ar prelua lupta cu stihiile.

Nava se cutremura sub lovituri. Podeaua cabinei ajunsese într-o poziție aproape verticală, vibrațiile creșteau amenințător.

în deschiderea trapei apărură picioarele lungi ale lui Biront; atomistul încerca să pipăie scoabele. Balansarea navei îl stingherea. Ca și ceilalți, se grăbea să ajungă la tabloul de comandă.

— Nu-i chiar atât de fricos, bolborosi Dekteariov, uitându-se la picioarele lui Biront. N-are doar niciun fel de pregătire sportivă. Nu, hotărât lucru, omul ăsta începe să-mi placă cu adevărat.

Nikolai Nikolaevici se ridică să-i ajute lui Biront. Ajutorul veni la timp o nouă scuturătură, și Valentin Makarovici scăpă din mâini marginea trapei. Atomistul avea mereu noroc la căzături. De data asta nimeri în brațele lui Hercule, ale geologului.

— Mulțumesc, mormăi sec Biront.

Dar abia apucă Nikolai Nikolaevici să deschidă gura pentru a răspunde: „cu plăcere”, că un nou șoc îl trânti și pe el. În cădere strivi cu toată greutatea corpului pe uscățivul atomist. Lui Valentin Makarovici i se păru că peste dânsul se prăbușiseră toți cei 260 de kilometri de bazalt de deasupra navei.

Când Biront se convinse că universul rămăsese pe loc și peste el se prăvălise doar Dekteariov, se înfurie la culme.

17

Vadim coborî scărița cât putu de repede. Avea mușchi puternici și mâinile susțineau ușor greutatea corpului când picioarele pierdeau reazemul. Timp de un minut avu plăcuta senzație a unei adevărate bătălii. Ceva asemănător simțiseră în trecutul îndepărtat navigatorii surprinși de uragane pe mări în bărcuțele lor nesigure. Vântul rupea pânzele, smulgea catargul. Înving doar cei curajoși.

Vadim se gândea alarmat că traductorii de program nu sunt de loc adaptați unei schimbări bruște a direcției, că în orice moment se poate produce o încurcătură în interacțiunile complicate ale mecanismelor, astfel încât automatele să deconecteze câmpul de protecție.

Mai repede, mai repede la tabloul de comandă!

în cabină, abia apucă Vadim să lase din mână balustrada scării și fu aruncat cu putere în lături. Tabloul de comandă, pereții, podeaua, toate se învârteau cu o forță nebună. Vadim se lovi cu ceafa de perete. Lovitura a fost atât de puternică încât, cu toată căptușeala groasă de pâslă de nailon, i se întunecă înaintea ochilor și, pentru un moment, își pierdu cunoștința.

Situația lua o întorsătură serioasă. Prinzându-se cu mâinile de cadrul tabloului de comandă, înghițind aerul cu gura larg deschisă, Vadim izbuti să ajungă la fotoliu. Aici își reveni puțin, observă cât de tare se învârtesc pereții și i se păru că tavanul era gata să devină podea. Exploziile din jurul navei se contopiră într-un urlet, iar corpul mașinii tremura ca o foaie metalică în vânt.

Privirea lui Vadim se opri pe indicatorul de presiune. Firul aparatului alerga pe cadran; asupra pereților cabinei se năpusteau adevărate bombe cu hidrogen. Sarcina instantanee asupra învelișului navei atinsese 2,5 milioane de atmosfere, răsturnând toate calculele anterioare. Lui Vadim i se ridică părul măciucă. Cele 2,5 milioane de atmosfere erau însoțite de o vibrație nu mai puțin distrugătoare. Orice proiectant ar fi putut spune cât de îngrozitoare e combinația asta și cât de ușor poate distruge cea mai solidă construcție tehnică.

Trebuiau luate de urgență măsuri. Fiecare minut putea aduce pieirea. Dar ce să facă? Vadim nu era de loc în stare să se concentreze. Era obișnuit să rezolve calm problemele, în liniște. Și pentru că nu-i trecea nimic prin minte, pentru prima oară în viață își pierdu stăpânirea de sine. Încleștându-se de brațele fotoliului, se uita cu groază la indicatoarele aparatelor.

Atunci se întâmplă ceva la care nici chiar el, Vadim, nu se aștepta. Degetele lui se îndreptară către un buton mic, verde. Nu, ăsta nu era Vadim, părea că-i altcineva cel care se hotărâse să oprească nava și să o întoarcă.

Nu apucă Surkov să apese pe buton, că niște mâini de oțel îl înșfăcară, reținându-l. Nava se clătina puternic. Figura severă a lui Miheev îi apăru pentru o secundă înaintea ochilor, apoi totul se învârti, se amestecă. Fu aruncat întâi într-un perete, apoi în celălalt și iar înapoi. Cu un efort supraomenesc, reuși să se prindă de o scoabă. Picioarele lui Surkov rămaseră atârnate în aer, atât de mult se deformase podeaua. Treptat, cabina își recăpătă poziția orizontală, însă Vădim, năucit, dezorientat, nu se hotăra să-și descleșteze degetele crispate.

Dacă n-ar fi existat automatele giroscopice, mașina ar fi fost răsturnată, învârtită, răsucită, ar fi devenit ceva asemănător unui avion fără coadă în cădere.

Din nou podeaua se înclină puternic, și Vadim iar rămase atârnând în aer. Strigă, dar nu-și auzi vocea. I se părea că nu va rezista și-și va pierde mințile.

Deodată, lângă el, apăru Miheev. Secundul veni cu umărul alături și, alegând momentul potrivit, îl așeză pe Vadim din nou în fotoliu, fără ca acesta să-și dea seama de ceva.

— E riscant să întorci! îi strigă Piotr Afanasievici în ureche. Dacă deconectăm giroscoapele, mașina o să se învârtească și o să fim striviți de pereți. Trebuie întii să ieșim din zona epicentrului.

Comandantul navei nu-l înțelese imediat. Când pricepu, se cutremură. Trecuse la un pas de moarte; dacă n-ar fi fost lângă el Miheev, ar fi pierit și el, și ar fi adus pieirea întregului echipaj.

„Fricosule!” se ocăra Vadim. „N-ai mai putut și ți-ai luat rămas bun de la viață. Cercetător? Inventator? Un nimic, asta ești!”

în cele din urmă își veni în fire; se așeză mai bine în fotoliu, fără însă să-l privească pe secund în ochi, îi era rușine de propria sa slăbiciune.

Vadim conectă rețeaua interioară de comunicație și chemă pe rând pe mecanic, pe transmisionist, pe geolog. Toți se găseau lângă tablourile de comandă, la locurile lor.

— Cum de au putut apărea curgeri în mediul solid, comprimat aproape până la densitatea metalului?

Dekteariov răspunse:

— La dezagregarea ultracristalelor se degajă o cantitate enormă de energie. Datorită dezagregării cristalelor, au loc salturi bruște ale presiunii. Materia care ne înconjură e plastică, cum e cauciucul, iar exploziile o comprimă. Ea revine apoi la starea inițială. În felul acesta, straturile de bazalt se deplasează în diferite direcții, târând cu ele și nava noastră. Dacă ținem seamă că deformațiile cuprind sectoare de sute și mii de kilometri, înseamnă că noi, în mod practic, rămânem imobili.

— Se și simte…

— Lui Skoriupin îi e rău, interveni mecanicul. A leșinat.

Miheev încercă să se ridice din fotoliu, dar Vădirii i-o luă înainte.

— Rămâi la tabloul de comandă! îi strigă el. Nu-ți lua ochii de pe aparate.

Secundul încuviință din cap.

Vadim așteptă până când fotoliul ajunse sus, și scările jos, apoi sări cu mâinile întinse înainte. Se prinse de o scoabă ca de bara trapezului.

În momentul următor, fotoliul se prăbuși jos și scărița ajunse deasupra. Vadim rămase atârnat în mâini. Strângând din dinți, trecu din scoabă în scoabă și se îndreptă către trapă.

Piotr Afanasievici îl urmări pe Surkov până când dispăru în deschiderea trapei. Epuizat complet, se lăsă atunci pe speteaza fotoliului. Se simțea foarte rău, probabil că nu cu mult mai bine decât Skoriupin: era și vârsta.

„Asta-i ultima ta călătorie, Miheev, gândea el cu amărăciune. E timpul să lași locul tău tinerilor”.

Nava continua să fie aruncată dintr-o parte într-alta. Straturile de bazalt când o comprimau, când slăbeau strânsoarea. Salturile de presiune provocate de dezagregarea ultracristalelor semănau cu niște explozii adevărate. O dată cu presiunea, varia brusc și temperatura. Puternice unde sonore puneau în vibrație fiecare șurub al navei.

Vadim se întoarse palid, cu fruntea brobonită de sudoare.

— De ce ai mai venit… aici? Întrebă Miheev. Mă descurc și singur.

— N… n… nu știu… acolo nu-i mai bine.

După ce se mai odihni puțin, Vadim îl chemă din nou pe Dektеariov.

— La ce adâncime încetează dezagregarea ultracristalelor? întrebă el.

— Aproximativ la 400 de kilometri.

Indicatorul de adâncime arăta 290 de kilometri. Asta înseamnă încă… Din cauza zgomotului, a scrâșnetelor din jur și a durerii insuportabile de cap, comandantul navei nici nu era în stare să-și dea seama de cât. Timp mai e nevoie pentru că să învingă acești 110 kilometri.

— 61 de ore, spuse Nikolai Nikolaevici. Două zile și jumătate.

Ceasurile se scurgeau greu; vibrațiile înnebunitoare și șocurile nu conteneau. Ne mai putând suporta, oamenii părăsiră fotoliile și se culcară în hamacuri, încredințându-și soarta automatelor.

începu să tremure și aerul din cabine, ca și cum ar fi fost un corp solid. Vibrațiile se transmiteau și prin suspensiile elastice de nailon. Din pricina lor, capul părea că se desface în bucățele,

încheieturile se umflau, apăreau dureri în mușchi, ardea pielea de pe corp. Pentru ca să nu mai vadă pereții legănându-se, oamenii stăteau culcați și cu ochii închiși.

De somn sau de mâncare nu putea fi vorba. Tuturora — și mai ales lui Skoriupin — le era greață. Biront gemea, căuta tot timpul ceva cu mâinile, își ascundea fața în pernă, se ridica în capul oaselor, ofta și se trântea din nou în lungul hamacului.

Ciurakov și Dekteariov se chinuiau în tăcere. Vădim aștepta ultimele momente: era convins că traductorii de program n-o să reziste și că o să se întâmple ceva care să pună capăt tuturor chinurilor.

Doar Miheev mai găsea destulă putere în el ca să aducă apă transmisionistului. Când se întorcea la hamacul său, leșina imediat.

Andrei gemea, iar Vadim, nemaiputând îndura, blestemă răcnind și începu să plângă ca un copil. Dekteariov scrâșni din dinți.

Întreaga navă gemea și se legăna ca un om rănit de moarte. Uriașul ei corp de oțel tremura tot. Și totuși continua să meargă. Mergea unde o îndreptau oamenii: în jos… în jos… în jos… prin dansul turbat al materiei incandescente.

Abia către sfârșitul celei de-a șasea zile balansarea începu să se potolească. Automatele giroscopice respingeau din ce în ce mai sigur atacul stihiilor subterane. Vibrațiile scăzură. Ca și până acum, corpul navei se scutura și răsuna, dar în zgomotul acesta pătrundea tot mai ferm sunetul cunoscut al mecanismului în funcțiune.

Oamenii rămaseră în hamacuri și a șaptea, și a opta zi. Își reveneau încet. Durerea de cap îi năucea încă. Zăceau neputincioși și indiferenți, iar când deschideau ochii nu se recunoșteau unul pe celălalt. Primul care-și reveni fu Vadim.

— Suntem în viață! strigă el, sfidând durerea din gât. Suntem în viață! Auziți?

în cea de-a noua zi, nava se depărtase destul de zona epicentrelor. În cabine trona o liniște binefăcătoare. Atunci adormiră. Adormiră dintr-o dată cu toții, parcă fuseseră înțeleși. Dormiră 12 sau 14 ore. Somnul goni durerea de cap. Când s-au trezit, au simțit că le e foame.

N-a fost chiar atât de simplu să coboare din hamac, încheieturile erau umflate, mai ales coatele și genunchii. Erau atât de slăbiți, încât nici nu reușeau să-și tragă pătura pe ei sau să se așeze. Dându-se jos din hamac, Andrei sări pe podea, dar, neputând sta în picioare, se întinse pe podea într-o poziție caraghioasă. Se uita mirat la ceilalți. Aceștia îl priveau zăpăciți, în tăcere.

Era caraghios, și în același timp trist. Șase bărbați în floarea vârstei învățau din nou să meargă. Târâş-grăpiş, au ajuns până la masă. Aici, alt chin: mâinile nu puteau să țină lingura, nici să deschidă cutiile cu concentrate.

Abia după o zi, cu mare greutate? — reușiră să mănânce cum trebuie. După ce s-au săturat, au început să se examineze cu curiozitate unul pe celălalt.

— Cu toate acestea… spuse Dekteariov, cu cine am onoarea? Sunteți fantome sau oameni?

în glumă îl trase pe Biront de barba roșcată, crescută în ultima vreme. Savantul nu se supără. Zâmbea fericit și îngăduitor.

Păroși, slăbiți, erau într-adevăr de nerecunoscut.

— Prin ce am trecut! oftă Skoriupin. Dacă o să încerci să povestești cuiva, n-o să te creadă.

— Piotr Afanasievici, Vadim se uită la secund. N-ai să protestezi dacă opresc nava?

Miheev desfăcu brațele în lături în semn de aparentă indiferență.

întregul echipaj coborî în cabina de comandă. Vadim se așeză la tablou, examină aparatele, dar, înainte să apese pe buton, întrebă:

— Ce credeți, a meritat?

Dekteariov deveni imediat serios:

— A meritat, Vadim Sergheevici. Conștiința dumitale poate fi liniștită. O pățim noi sus, asta-i sigur. Îl cunosc eu pe Arkadi Semionovici e neînduplecat. Noi însă n-o să te lăsăm. Să ne… „taie capul” la toți. Așa-i Valentin Makarovici?

— O, cunoștințele mele s-au îmbogățit atât de mult! răspunse Biront frecându-și mâinile. Comandantul navei apăsă pe buton, motorul tăcu, acțiunea sfredelului încetă. Era o liniște desăvârșită.

Atunci Biront pocni din degete și, spre uimirea tuturora, încercă să facă o figură măiastră de dans. Cum însă nu știuse niciodată, nici chiar în tinerețe, să danseze, ieși ceva nedeslușit și caraghios.

— Nu uita, colega, îi aminti Dekteariov, va trebui să mai trecem încă o dată prin epicentre.

Cu asta reteză avântul atomistului.

După ce oamenii se odihniră și-și refăcură forțele, recăpătară deprinderea de a glumi. Tensiunea nervoasă cedase.

18

Timp de 14 ore, nava rămase nemișcată; era necesară verificarea aparaturii. În acest răstimp, Andrei s-a gândit mai mult decât în întreaga viață. S-a gândit cum a trăit și cum a muncit până acum și cum va trebui să trăiască și să muncească în viitor.

E greu de spus de ce s-a petrecut — așa, pe neașteptate — această cotitură în sufletul lui Andrei. Dar a fost oare pe neașteptate?

Neliniștea creștea. Era suficient ca Andrei să închidă ochii, și imaginația îl purta pe o navă cosmică avântată în slava cerului. Simțea nevoia de spațiu, căuta senzația spațiului de nemăsurat. La început hotărârea abia se bănuia. Treptat însă ea devenea tot mai clară. Trecând de la un aparat la altul, Ciurakov își preciza în gând viitoarea atitudine: când se va întoarce din călătoria cu „P.V.-313” va pune pe masa constructorului-șef cererea de plecare din uzină. Adio tehnică subterană! Va scrie apoi o cerere către sectorul cosmic de pe lângă Consiliul de Miniștri. O să aibă el de lucru.

Îi părea însă rău că trebuie să se despartă de Vadim. Câți ani trăiseră ei alături și lucraseră umăr la umăr! De unsprezece ori fuseseră împreună în călătorii îndepărtate cu nave subterane. Amintirile sale din copilărie și tinerețe sunt legate pentru totdeauna de Vadim. Și dacă lui Andrei uneori nu i-au reușit așa cum trebuie unele lucruri, vinovat nu este nimeni altcineva decât el însuși.

Așa o să facă. A învățat, a muncit, a trăit până la 29 de ani și uite că nu-i încă pe drumul lui. Și-a dat seama de asta după trecerea prin epicentre. Nu că s-ar fi speriat de primejdie…

Dacă-i nevoie, el merge cu „P.V.-313” până la orice adâncime, chiar și până în centrul pământului.

— Dispozitivul de program e în stare perfectă, raportă Andrei lui Vadim. Să verificăm și sistemul de semnalizare?

— Cred că nu-i necesar, spuse Vadim. Acum ne odihnim puțin și apoi o pornim înapoi.

— Nu mergem mai departe?

Vadim rămase pe gânduri.

— Mai devreme sau mai târziu, o să ajungem noi doi acolo, Andrei. Pentru mine însă e clar acuma un lucru: „PV-313” nu-i pregătit pentru asemenea călătorie îndepărtată; și nici noi nu suntem pregătiți. Cel puțin din punct de vedere psihologic.

„Să-i spun oare că asta-i ultima mea călătorie subterană?” se întrebă Ciurakov. „Nu, mai bine mai târziu, acolo, la suprafață. Mie nu mi-i sortit să însoțesc nava până în centrul pământului, dar sunt convins că Vadim o va conduce. Pe el nimic nu-l poate opri”…

Vadim se culcă în hamac și adormi; Andrei însă nu putea ațipi. Avea sentimentul că-și ia adio de la navă. Se duse încă o dată în secția mașinilor, examină rândul de automate tăcute, dar neobosite, mângâie suprafețele calde ale sintetizatorilor. Coborî apoi la el în cabină.

Skoriupin îl întâmpină făcându-i semn să tacă. Se sufoca de râs și-și astupa gura cu palma. La tabloul de comandă era conectat difuzorul de comunicație interioară. Vocea joasă și certăreață a geologului nu putea fi într-adevăr ascultată fără zâmbete. Difuzorul drăcuia indignat pe un adversar imaginar, tăcea un moment, pentru ca din nou să o pornească cu niște exclamații de admirație sau cu un val de înjurături.

Mecanicul se urcă în cabina savanților.

— A, Andrei! salută Dekteariov apariția lui. N-am unde să te așez, nu sunt prevăzute fotolii pentru vizitatori. Ei, ce facem, ne întoarcem? La Valentin Makarovici și la mine lucrul e în toi. Uite, și făcu un semn cu capul către ecran, 2 500 de grade și bazaltu-i albastru. Ce compresiune! Spectrul continuă să se deplaseze, deși toate relațiile cunoscute s-au dus la naiba. Deplasarea nu corespunde temperaturii. Ce părere ai de asta? Iată o problemă pentru care poți să-ți spargi și capul.

Timp de 15 minute în șir, geologul își expuse părerile în problema legăturii dintre presiune și starea fizică a materiei. Lui Andrei multe dintre ideile lui Nikolai Nikolaevici i se păreau pur și simplu fantastice. Mecanic de navă subterană, având la activul său nenumărate călătorii prin varietăți infinite de roci, el se considera destul de documentat chiar și teoretic. Acum, privit prin prisma cercetărilor lui Dekteariov, bagajul său de cunoștințe apărea tare sărac.

— Uite, de exemplu, o problemă veche și totuși nerezolvată nici până în momentul de față, continuă Nikolai Nikolaevici cu vocea lui puternică. De ce există cutremure? Sursa am văzut-o, am simțit-o chiar noi. Totuși, deasupra acestei surse este un blindaj de 300 de kilometri. Cum se transmit variațiile bruște de densitate prin litosferă? Deocamdată nu se știe. Sau uite altă problemă. Pământul răsuflă de două ori pe zi; toate orașele, satele, pustiurile, pădurile, munții se ridică și se coboară cu vreo jumătate de metru. Dar de ce? Te întreb, de ce? Presupuneri sunt foarte multe. Și dacă ești întrebat, răspunzi fără ezitare: așa și așa... să vezi, că niște fluxuri ale magmei.. — provocate de atracția Lunii. Fleacuri! Scolastică! Adevărata cauză este acolo, Dekteariov bătu semnificativ cu piciorul în podea, acolo, în zona centrală. De acolo începe totul. Bănuim noi câte ceva, dar sunt necesare dovezi de netăgăduit. La naiba, ne trebuie fapte. E adevărat că noi am reușit să demonstrăm că toate continentele sunt în fond niște sloiuri de granit care plutesc în bazalt. La început nu ne venea să credem că ceva solid poate pluti în alt solid; dar am verificat, ne-am obișnuit, ne-am convins.

— Dar ați reușit să lămuriți ceva în legătură cu poziția anterioară a polilor magnetici?

— Oho! Nikolai Nikolaevici sări în picioare, băgă ștrengărește mâinile în buzunare, își înfipse în fața mecanicului statura sa uriașă și stângace și strigă cu blândețe, arătând spre Biront: Ia uită-te la el! A pus degetul drept pe rană!

Atomistul, obișnuit de acum cu perorațiile necontenite ale colegului său, se grăbi să dea din cap fără să mai ridice ochii de pe jurnal.

— Uite ce e! Cu o mină geologul îl apucă pe Andrei pe după umăr, iar cu cealaltă o sprijini de tabloul de comandă. Uite, vezi?

Asta e una dintre problemele cele mai spinoase ale geologiei planetei noastre. S-a stabilit doar că în locul Polului Sud a fost odată Polul Nord. Și invers. Pe scurt, Pământul se învârtea în sens contrar celui de acum. Și astăzi încă, polii geografici și magnetici își continuă împreună călătoria. Care sunt factorii care provoacă acest fenomen? Acest răspuns este și el ascuns acolo, zise geologul, lovind cu piciorul în podea.

Nikolai Nikolaevici își luă mâna de pe umărul lui Andrei și se așeză din nou în fotoliu. Privea peste capul tânărului mecanic, undeva în depărtare.

— Eh, dacă am reuși să pătrundem la o adâncime de 2 000 de kilometri, spuse el visător, s-ar preciza poate multe. Deocamdată însă nu-i posibil. Nădăjduiesc totuși să apuc clipa în care voi fi invitat într-o călătorie spre centrul pământului, nici eu și nici Valentin Makarovici n-o să refuzăm. Ei, ce zici Valentin Makarovici, o să refuzăm?

Biront puse tocul-rezervor electric pe jurnalul de bord și începu să-și frece bărbia. Era evident că întrebarea Lui Nikolai Nikolaevici îi făcea plăcere. Zgomotul motorului care începuse să funcționeze nu-l lăsă să vorbească.

— Gata, oftă geologul. Ne întoarcem și tare n-aș fi vrut.

— Da, nici eu n-aș fi vrut, fu de acord Biront.

— Alerg la tabloul de comandă, zise Andrei.

19

Mașina începu să funcționeze. O dată cu ea se însuflețiră firele indicatoare ale aparatelor, începură să clipească becurile semnalizatoare. Nava trebuia să descrie un mare arc de cerc, cu o rază de 8 kilometri, și abia după, aceea să pornească pe verticală, înapoi.

Andrei conectă sistemul secundar de semnalizare, care dirija transmisia de semnale sonore și controla indicațiile aparatelor. Privirea sa distrată se opri o clipă asupra ecranului, iar apoi trecu la Skoriupin. Transmisionistul fluiera și dădea din cap în tactul melodiei.

„Sus! Spre Soare! Îi trecu prin minte lui Andrei. Acolo e Lena… Și ție îți spun adio, Lena. Viitorul meu e de acum Cosmosul”.

— Ce arată traductorul tău de traseu? îl aduse la realitate vocea lui Vadim.

Abia atunci observă mecanicul că ceva nu era în regulă în indicațiile unuia dintre aparatele pe care-l privea fără să-l vadă. Prin ferestruica pătrată se vedea cum se târăște o bandă lată, albă, pe care era desenată o rețea fină roșie. Două penițe electrice lăsau pe ea urme luminoase. Una dintre penițe trase o linie galbenă — drumul pe care trebuia să-l urmeze nava. A doua trase o linie, roșie — traiectoria reală a deplasării. De obicei aceste două linii erau paralele. Automatele mențineau exact direcția dată de secund.

Acum însă liniile se depărtau necontenit una de cealaltă. Cea galbenă se curba, o lua într-o parte, iar cea roșie rămânea dreaptă. Sub ferestruica aparatului clipea, chemând alarmat, un beculeț roșu.

— Mașina se abate de la traseul dat, spuse Andrei.

— Despre ce e vorba?

Privirea mecanicului alerga de la un aparat la altul. Pe tabloul de comandă clipeau adevărate constelații de beculețe multicolore, zumzăia necontenit zumerul[12] traductorului de traseu. Ochiul experimentat al mecanicului descifră imediat simfonia sunetelor și a semnalelor luminoase: giroconductorul îndeplinea întocmai programul de conducere ce i s-a imprimat, însă întâlnea o reacțiune inexplicabilă din partea navei. Mașina continua încăpățânată să înainteze pe verticală, în jos.

— Puterea dezvoltată de motor este normală, zise Ciurakov, mai curând pentru el decât pentru Vadim; duzele laterale lucrează cu sarcina totală, nu există nicio defecțiune în sistemul de automatică.

Andrei începu o excursie în gând prin toate nodurile motorului, după întreaga schemă a automaticii. Și Vadim făcea același lucru. Amândoi cunoșteau perfect construcția navei „PV-313” și amândoi erau în încurcătură.

— Stop! comandă Vadim.

Miheev deconectă sfredelul și motorul. Comandantul navei, secundul și mecanicul începură să examineze aparatele. Acestea însă îi linișteau parcă spunând: „Toiul e în ordine. Nu vă agitați degeaba. Credeți-ne”.

— Start!

Nava făcu o nouă încercare de întoarcere. Duzele laterale, care îndeplineau rolul de cârmă cu gaz, încercau să întoarcă

coada ei într-o parte, așa cum se întoarce cârma vaselor maritime pentru a schimba direcția.

Vadim deconectă el însuși duza centrală axială, lăsând în funcțiune numai pe cele laterale. Însă, chiar dacă exista doar jetul oblic, nava continua să se deplaseze rectiliniu în jos. Cârmele cu gaz nu-și îndeplineau rolul.

— Stop!

O liniște de moarte acoperi totul. Se auzea numai fluieratul slab al instalației de formare a câmpului protector.

— Nu înțeleg nimic... Vadim conectă din nou motorul. Dacă efortul n-ar fi fost suficient pentru deplasarea în acest mediu, începu el să gândească cu voce tare, n-am fi putut în general să ne deplasăm. Cu toate acestea, viteza de înaintare nu s-a micșorat.

— Nu s-o fi întâmplat ceva cu duzele noastre? presupuse Miheev.

— Ce părere ai tu de asta, Andrei?

— Nu ni s-a mai întâmplat ca duzele să nu funcționeze; n-avem însă la ce altceva să ne gândim. Poate că acționează asupra lor într-un mod oarecare câmpul protector?

— Fleacuri!

Vadim își imagina perfect ejectoarele laterale cu ieșirile lărgite și în același timp răsucite. Ca formă, ele aminteau cochilia de melc. Surkov aprobase construcția lor, asistase atât la execuție, cât și la încercările de rezistență mecanică. Ce defect ar fi putut apărea în duze? Să se fi ars? Să se fi deformat profilul? Să se fi înfundat partea îngustată? Naive presupuneri!

— Să mai încercăm o dată.

Sfredelul și motorul începură din nou să funcționeze. Conectară și duzele laterale. Nava începu să tremure din cauza efortului. Vibrația se transmise și oamenilor. Andrei nu acordă atenție discuției care apăruse brusc între geolog și atomist. Vocile lor agitate răsunau simultan în difuzor.

Trecu o oră. Apoi încă una... A treia..

— Adâncimea crescuse cu încă 5 kilometri și jumătate. Calculele cele mai elementare arătau că mișcarea rămâne verticală. Nu-ți venea să crezi și nu se putea să nu crezi.

în sufletul lui Vadim se cuibări alarma: „Dar dacă duzele sunt în regulă?”

— Bine, hotărî el, să verificăm duzele.

După o așteptare de cinci ore, pentru răcirea motorului și slăbirea radioactivității materialului, erau epuizați și comandantul navei, și mecanicul, și secundul... Niciunul nu-și găsea locul. Se urcaseră în cabina de odihnă, și acolo, la masă, făcuseră presupuneri care dintre automate le juca festa. Orice variantă le trecea prin cap, Vadim o combătea imediat. Iar demonstrațiile lui Vadim erau mai mult decât convingătoare.

20

Vadim, Andrei și Miheev se urcară în secția de depozite. Aci ei îmbrăcară costume dintr-un material moale, verzui, suficient de des pentru a-i proteja de radiația remanentă a motorului un capișon rotund, cu ochelari, acoperea capul și fața.

Trebuia acum să deschidă trapa din plafonul secției. Un puț îngust, de circa 12 metri înălțime ducea la colectorul de eșapament, la motor și la duze. Puțul era închis cu încă o trapă.

— În zona duzelor, corpul nu are protecție radială, își aminti Andrei.

Vadim ridică din umeri.

— Acum nici nu-i necesară, replică el. Rocile radioactive sunt mult deasupra noastră. În ceea ce privește radiațiile interne, ați examinat singuri indicațiile dozimetrelor.

— N-ar fi bine să ne sfătuim cu Valentin Makarovici? propuse Miheev.

— Ar trebui să ne dezbrăcăm din nou, zise Andrei uitându-se în jos.

— În fond ce ne poate amenința? întrebă Vadim.

— S-ar părea că nimic, se declară de acord Piotr Afanasievici.

Andrei stătea cel mai sus, atingând cu capul trapa. Pipăi cu mina butonul din peretele puțului. O simplă apăsare și trapa s-ar fi deschis.

— Pot începe?

— Hai, spuse Vadim. Dă-mi voie Piotr Afanasievici.

Miheev stătea între Andrei și Vadim. În loc să răspundă, îl apucă pe mecanic de mână și-l dădu la o parte.

— Dă-mi voie mie, Andriușa.

— Ce s-a întâmplat Piotr Afanasievici? se miră Vadim. Începeți să vă amestecați în treburi care nu sunt de resortul dumneavoastră.

— Aici este vorba de problemele tuturora. Alături de comandant, eu răspund de starea mașinii. Și încă ceva, tinerilor: nu ar fi rău să vă amintiți că eu fac călătorii subterane nu de patru, ci de 28 de ani. De ce să-și riște viața întregul echipaj?

— Să riște? Prin ce?

— Asta n-o știu. S-a întâmplat însă ceva cu duzele, în timp ce vorbea, secundul trecuse pe lângă Ciurakov și-l dăduse la o parte de lângă trapă.

Trapa superioară se deschise. Oamenii simțiră un aer cald. Motorul și duzele nu se răciseră complet.

Miheev se băgă cu hotărâre prin deschiderea circulară și trânti fără niciun pic de ceremonie capacul chiar în nasul comandantului navei.

— Nu înțeleg nimic, se miră Vadim. Piotr Afanasievici se comportă parcă noi am fi subalternii lui și nu invers.

Trecură 15–20 de minute într-o așteptare foarte puțin plăcută. Să stai pe scoabe era incomod. În costumul gros, transpirau pieptul, spatele, picioarele. Vadim încercă să treacă prin deschiderea trapei, dar în urechi îi răsunară cuvintele stranii ale lui Miheev: „De ce să-și riște viața întregul echipaj?”

în timpul acesta, Andrei se preocupa de lacătul trapei. Ceva nu-i plăcea acolo și parcă uitase de ce se găsește aici se cufundase într-o muncă inutilă. Aplecat într-o poziție incomodă, păcănea din fixatorul electromagnetic, asculta sunetul, încerca să se uite prin deschiderea de control.

— Lasă lacătul în pace! nu se mai putu stăpâni Surkov. Ai chef de joacă?

— Mi s-a părut că fixatorul își întârzie conectarea.

în cele din urmă apăru Piotr Afanasievici. Închise cu corpul său trapa și-și scoase capișonul. Sudoarea îi curgea pe obraji, părul se încurcase și se lipise.

— Duzele sunt în ordine, spuse el surd.

Vadim strânse și mai tare cu mâinile scoaba de care se ținea, se lipi și mai mult de peretele cald al puțului. Mai bine ar fi fost dacă Miheev descoperea o defecțiune chiar foarte complicată, chiar foarte serioasă, — atunci totul ar fi fost de înțeles. Acum însă, nesiguranța apăsătoare plutea deasupra oamenilor ca umbra unei nenorociri ce se apropie.

— Am examinat nu numai duzele, spuse Miheev după ce se mai liniști, dar și întregul sistem de eșapament. Nu-i nici urmă de defecțiune. „Buba” trebuie căutată altundeva.

— În construcția navei „PV-313” nu avem unde s-o mai căutăm, i-o reteză Vadim.

Cei trei bărbați se priviră în tăcere.

21

Oricât ar fi fost de pasionați Dekteariov și Biront de cercetările lor, opririle repetate ale navei le atraseră atenția.

— Se întâmplă ceva la noi, se neliniști primul Valentin Makarovici. Auziți? Miheev și Surkov s-au dus sus. Unde credeți?

— Să doarmă, bolborosi Dekteariov.

După vreo patruzeci de minute, în difuzorul de comunicare internă se auzi:

— Nikolai Nikolaevici și Valentin Makarovici, — vocea era a lui Vadim — veniți vă rog în cabina de odihnă.

— Sunt sigur că s-a întâmplat ceva, oftă Biront speriat, îngrozitor…

în cabina de odihnă era o lumină moale, „de soare”. Șase oameni stăteau în fotoliile adânci din jurul mesei. Cabina semăna cu salonul unui avion de pasageri. Ea rămăsese un colțișor pașnic, liniștit și obișnuit al lumii în care trăiseră până nu demult cei prezenți.

— Argumentul unic, aș putea spune, e densitatea mare a rocilor bazaltice, zise Dekteariov după ce îl ascultă pe Vadim.

— Nu, nu e asta, combătu Vadim presupunerea geologului. În astenosferă, ca și în lichide, domnește legea lui Pascal. Asupra corpului navei acționează din toate direcțiile o presiune specifică egală.

— Da, bineînțeles.

— Totuși, ne putem deplasa doar pe verticală. Mașina refuză să se deplaseze în altă direcție. Care este părerea dumneavoastră, Valentin Makarovici?

— Foarte interesant, zise atomistul frecându-și palmele și privind în tavan. Trebuie să mă gândesc. S-ar putea să fie tocmai de resortul meu. Foarte, foarte interesant.

— Numai de n-ar fi asta pentru noi cam neplăcut, zâmbi acru Vadim. Țineți seamă că nava nu are mers înapoi. Până acum nu

a fost necesar. Și până când nu vom găsi ceva, trebuie să stăm agățați aci, la o adâncime de 500 de kilometri.

— Adică cum agățați? întrebă buimăcit Biront. Abia acum își dădea el seama de situație.

— Vadim Sergheevici, propuse Miheev, hai să încercăm încă o dată să întoarcem nava. Timp avem berechet. Poate cotim pe un arc mai mare, nu de 8 kilometri; să zicem de o sută. Dacă așa e situația…

— Deocamdată nu avem altceva nimic de făcut, se declară de acord Surkov. Fără îndoială trebuie să existe o curbare a traiectoriei. În definitiv, chiar dacă e mică, n-are importanță. Nu suntem limitați de rezervele de energie și mai devreme sau mai târziu tot ajungem la suprafață. Dar cauza, care-i cauza? Trebuie să o înțelegem!

— O s-o înțelegem, Vadim Sergheevici, îl asigură Dekteariov. De aceea am învățat la școală.

Mai trecură câteva zile. „PV-313” străbătea kilometru după kilometru, continuând să se îndepărteze de suprafață.

în cabine domnea liniștea. Vibrația navei se micșorase mult, chiar și cea datorită funcționării sfredelului. Era probabil influența mediului înconjurător, densitatea lui mereu crescândă. Nu de mult cunoscuse echipajul adevărata valoare a acestei liniști; însă de data aceasta ea îl apăsa, lungea timpul, transforma minutele în ore și orele în infinit.

Dimineața, ziua, seara, noaptea se contopeau într-un tot uniform, sub strălucirea luminii „de soare”. Vremea trecea monoton. Vadim își desena în minte schema automaticii și, trecând din nod în nod, încerca să găsească răspunsul comportării stranii a navei. Se surprindea adesea ascultând ceva. Ce? Nici el n-ar fi putut spune. Neliniștea îi apăsa pieptul; oricât căuta el să se distragă prin muncă, nu reușea să aibă claritatea de idei obișnuită. Pentru el, constructor și cercetător, cel mai îngrozitor lucru era această încâlceală în gânduri.

Un sentiment asemănător încerca și Valentin Makarovici. Continua să cerceteze radiațiile cu aceeași lăcomie de adevărat savant experimentator, însă se enerva ușor, din orice fleac. Pofta de mâncare îi scăzuse, avea insomnii. Întrebările lui Dekteariov rămâneau fără răspuns. Adesea sărea pe

neașteptate în picioare, părăsea cabina, pentru ca după câteva minute să apară din nou.

Sus, în cabina de odihnă, zăcea Miheev. Secundul se plângea de dureri de cap, tăioase și neașteptate, ca niște junghiuri, ceea ce înainte nu i se întâmplase niciodată. Biront îl compătimea. „Chiar și omul acesta curajos începe să cedeze — se gândea trist Valentin Makarovici. Ce va fi cu noi?”

22

Trecură încă două zile. Pe banda lată de polimer, linia roșie a traductorului de traseu rămânea dreaptă. „PV-313” continua să înainteze direct spre centrul pământului. Chiar dacă ar fi existat vreo curbare a traiectoriei, aceasta era atât de neînsemnată încât nu era prinsă nici măcar de aparatele tot atât de sensibile ca nervii omului.

„Gândește-te! Gândește-te!” Își ordona Vădim. Și tocmai pentru că își impunea asta, gândurile se împrăștiau ca un stol de vrăbii speriate. „Ce se întâmplă cu mine?” se întreba el tulburat. „De unde mi-a apărut slăbiciunea asta? De ce mă tem? De pieire? Nu!”

Ridica ochii spre Piotr Afanasievici căutând un sprijin. Vadim începu brusc să creadă orbește în experiența secundului, călit navigator subteran. Se întâmplă doar ca oamenii să facă descoperiri în anumite domenii ale științei care le sunt cu desăvârșire străine, doar pentru că nu sunt țintuiți de noțiuni fixe, de dogme! Prin mintea lui Piotr Afanasievici nu va străfulgera oare ideea salvatoare?

Miheev era chinuit de dureri de cap. Simțea nevoie de mai mult aer și își descheiase salopeta. Figura chinuită a lui Piotr Afanasievici îl făcu pe Vadim să-și piardă complet firea.

— Nu te simți bine? îl întrebă Vadim.

— Fleacuri… Parcă mi s-au scuturat creierii. E pentru prima oară în viața mea. N-am avut niciodată amețeli, iar acum parcă veșnic cad în întuneric. Se apropie bătrânețile…

Miheev încercă, fără succes, să zâmbească. Sosi vremea prânzului. Secundul se ridică să-l urmeze pe Vadim, dar căzu fără putere la loc, în fotoliu. Fața i se acoperi de sudoare, ochii îi erau larg deschiși.

Vadim încremeni în mijlocul camerei.

— Ce-i cu dumneata, Piotr Afanasievici?

— Dacă nu ți-e greu… puțină apă…

Niciodată nu alergase Vadim atât de repede pe scări. Se întoarse însoțit de geolog și de mecanic. Miheev bău lacom apa, cu înghițituri zgomotoase.

— Nu cumva te-a moleșit căldura, Piotr Afanasievici? se minună Dektеariov.

— Fleacuri… Miheev închise ochii. O să-mi treacă, Abia atunci observă Vadim că pe fața secundului apăruseră niște pete albe ca făina. Probabil că tot atunci le observară și Andrei, și Nikolai Nikolaevici, deoarece tăcură și începură să-l privească lung pe Miheev.

— Stația recepționează! strigă Skoriupin de sus.

— Dă-i drumul! se precipită Vadim.

„Atențiune, «PV-313»! Se auzi în difuzor. Întoarceți-vă de urgentă la suprafaţă. Constructorul-şef îl îndepărtează pe Surkov de la conducerea navei și-l însărcinează cu conducerea integrală a expediției pe secundul Miheev. Cu toată valoarea observațiilor dumneavoastră…”

În difuzor se auziră trosnete, bătăi de clopot, hohote asurzitoare. Apoi, brusc, se făcu liniște.

— Nu vă… apro… piați… de duze… rosti pe neașteptate, tare și clar Piotr Afanasievici. Acolo e… moartea, în jurul navei… moarte.

— Îi e rău! strigă Andrei.

Secundul își pierdu cunoștința. Îl întinseră imediat pe podea. Biront și Skoriupin apărură speriați.

— Dacă asta s-ar fi întâmplat acolo sus, la suprafață, bolborosi Biront, aș fi crezut că Piotr Afanasievici a fost în imediata apropiere a unui sincrofazotron în funcțiune. Eu personal n-am văzut asemenea cazuri, însă am. Auzit, mi s-a povestit simptomele…

— Șoc radioactiv, presupuse Dektеariov.

— Întocmai.

— El a amintit de duze. Dektеariov se uită la Vadim. Ce înseamnă asta? Nu putea Piotr Afanasievici să umble la motorul în funcțiune; sau la sfredel; o asemenea greșeală nu face nici măcar un începător.

— Piotr Afanasievici a examinat duzele, îi explică Ciurakov. Motorul însă era oprit.

— Dozimetrele arătau doar 40 de roentgeni, spuse Vadim. În afară de asta, Piotr Afanasievici își îmbrăcase costumul de protecție. Eu personal am examinat nu o dată motorul la radiații de 200 de roentgeni. Costumul este calculat pentru 1 500 de roentgeni.

— Duzele, ați spus, rosti Biront fără să-și ia ochii de pe corpul neînsuflețit al lui Miheev și ascultând discuția. După cât îmi dau eu seama, ele sunt amplasate acolo, arătă cu degetul spre tavanul cabinei, în partea cea mai de sus.

— Da, acolo e colectorul de eșapament al motorului.

— Mulțumesc de lămurire. În vocea atomistului se simțea enervarea. Din câte știu eu, nava nu-i protejată împotriva radiațiilor exterioare în zona colectorului de eșapament.

— Piotr Afanasievici era în costum de protecție, îi explică Vadim cât putu mai calm. Straturile radioactive au rămas sus, deasupra noastră. Dozimetrele pentru radiațiile exterioare.

— Ce mă tot pisezi cu dozimetrele? începu să țipe și să dea din mâini Valentin Makarovici. Aici toate dozimetrele, cu excepția celor ale mele, sunt reglate pentru o anumită gamă de frecvență. Ele sunt bune acolo, în litosferă, în zona dezagregării radioactive obișnuite. Dați-mi voie să vă amintesc că noi, de la un timp, ne aflăm în astenosferă.

— Înseamnă că Piotr Afanasievici a fost într-adevăr supus unui șoc radioactiv… spuse Dekteariov. Andriușa, adu-mi tu, te rog, cutiuța LZ şi seringa.

— Așteptați, așteptați… Atomistul rămase cu mâinile în aer, observând pe Ciurakov și Dekteariov, care îl îngrijeau pe Miheev. Cum de nu mi-a trecut imediat prin minte… Vadim Sergheevici, arată-mi te rog aparatele care controlează câmpul magnetic.

Vădim îl privi nedumerit.

— Am nevoie de caracteristicile câmpului, zise Biront îndreptându-se către tabloul de comandă, pe lângă corpul lui Miheev.

Vadim îi arătă în tăcere aparatele.

— Ăsta și ăsta? Aha, am și văzut. Înțeleg. Și acum să confruntăm. Și dacă nu mă înșel… e ceva îngrozitor.

Atomistul ieși aproape în fugă din cabină. Vadim se uita în urma lui. Simțea, aproape instinctiv, că din gura acestui om va auzi sentința de condamnare la moarte a navei.

Din difuzor se auzi:

— Vadim Sergheevici, vă rog să veniți puțin până la mine.

Biront stătea în fotoliu. Era năucit, ochii îi alergau dezorientați în toate părțile, mâinile nu-și găseau astâmpăr.

Ce s-a întâmplat, Valentin Makarovici?

— M-am înfundat în studii și am uitat de pericol. Dar nu mă așteptam de loc. Biront sări în picioare și începu să vorbească tare. Nu mă așteptam de loc ca să aibă direcție.

— Ce?

— Iertați-mă... mi-am pierdut capul de tot, zise atomistul frecându-și fruntea cu palma. Uitați-vă, vă rog, la aparate. Vedeți? Acesta e vectorul radiațiilor descoperite de mine. Radiațiile acționează asupra câmpului magnetoplasmic al navei. Mecanismul acestei acțiuni nu-l cunosc, însă efectul îl văd. Și iată ce se întâmplă: pe de o parte e câmpul magnetoplasmic cu o putere uriașă, cu o densitate a liniilor de forță neobișnuită; pe de altă parte, radiația și mai puternică. Radiația are direcție, adică razele sunt perfect rectilinii — ca cele de lumină — și vin din centrul Pământului. Nu știu cu ce să le compar... Să zicem că nava noastră ar semăna cu o bară de oțel într-un solenoid. Nu vom reuși să ieșim de pe verticală; pentru aceasta ar fi necesar un motor cu o putere de trei ori mai mare. M-ați înțeles?

— Da, își smulse cu greu răspunsul Vadim. Cred că am înțeles.

Valentin Makarovici se prăbuși din nou în fotoliu; capul îi căzu pe piept.

Nava era prizonieră. Comparația cu miezul solenoidului nu era prea exactă. Nava subterană semăna mai curând cu un vas marin care a nimerit într-o strâmtoare îngustă și nu are decât trei posibilități: să înainteze, să meargă înapoi sau să stea pe loc. Malurile sunt chiar lângă bordul vasului, și întoarcerea este exclusă. Însă, și în comparație cu un asemenea vas „, PV-313” avea o situație mai proastă, deoarece nu putea merge înapoi.

— Ce mă sfătuiți? întrebă Vadim.

— Întoarcerea se poate face cu o singură condiție: să deconectăm câmpul de protecție.

— Asta-i exclus!

— Știu. Biront începu să-și chinuie bărbia. Și cu toate astea, nu-mi trece nimic altceva prin cap.

Vadim nu-l mai asculta pe Valentin Makarovici. Acum situația era limpede. Un sentiment de îngrozitoare neputință îl cuprinse pe comandantul navei. Se pripise… Ce să facă acum?

PARTEA A DOUA În lumea focului și a gerului

1

Miheev muri fără să-și mai revină. Cadavrul a fost înfășurat într-un cearșaf. Era imposibil să fie lăsat în cabină. Se sfătuiră și hotărâră să-l ardă. Andrei deschise ieșirea spre sfredel. Așezară corpul secundului în tubul aspirator și conectară pentru un minut motorul…

Moartea unui tovarăș și situația grea în care se afla nava subterană apropiară și mai mult pe oameni unii de alții. Se adunară în cabina mecanicului. Skoriupin conectă postul de emisie și Vadim se așeză la microfon.

„Dragi prieteni! Spuse el. Ni s-a întâmplat o mare nenorocire; Piotr Afanasievici Miheev a încetat din viață. Iată cum s-au petrecut faptele…”

După ce povesti cum se jertfise secundul, Vadim tăcu. Strângea din dinți ca să-și stăpânească un tic nervos în mușchii obrazului.

„În afară de, aceasta — continuă el după o pauză — nu avem nicio posibilitate să ajungem la suprafață. Radiații puternice ne împiedică întoarcerea. Vocea lui Vadim se aspri; își revenise. E puțin probabil să ne puteți ajuta. Ne vom baza numai pe noi. Nu vom ceda, vom continua lupta, până când vom reuși să ajungem la suprafață.

— Așa vom face, Vadim Sergheevici, întări cu o voce surdă Dekteariov.. Vom lupta!

Nava stă nemișcată. Motorul e deconectat, sfredelul nu funcționează. În cabine e liniște. Deasupra sunt 592 de kilometri de blindaj dens, incandescent. Dedesubt — bezna materiei arzânde. Bazaltul ține cu tenacitate în strânsoarea lui această mașină atât de puternică și totuși acum atât de nevolnică.

în centrul fiecărui tablou de comandă luminează ochiul albastru închis al ecranului. Seamănă cu o piatră prețioasă de o mărime nemaivăzută, montată într-un colier făcut din fire multicolore, cu dreptunghiuri albe, luminoase. Dar nimeni nu

mai stă la tablourile de comandă. Skoriupin și Ciurakov s-au urcat în hamacuri. Dekteariov, Surkov și Biront stau cufundați în fotoliile din jurul mesei.

Pâsla de nailon de pe podea, de pe pereți și de pe tavan e curată și moale. Însă oricât de puternic luminează becul, întunericul parcă își face loc din colțurile cabinei și o liniște densă, apăsătoare, aproape materială, apasă auzul.

— Degeaba iei toată vina asupra dumitale, spuse Dekteariov, continuând discuția începută. Dacă ar fi să vorbim cinstit, ar trebui să fiu tras de urechi în primul rând eu. Am trăit doar în lume, sunt vrabie bătrână. Dacă aș fi spus: „NU!” ne-am plimba acum cu toții la soare. Dar n-am rezistat... De câți ani visez să văd și eu cum arată astenosferă... Ați crezut că m-ați păcălit atunci? Oftă geologul. Nu, Vadim Sergheevici. Cine îl înșală pe Dekteariov moare. Așa să știi!

— V-ați apucat să vă pocăiți? strigă Biront, pe cine încercați să înșelați? Uite, se lovi el cu degetul pe frunte, uite unde a început nenorocirea navei.

Andrei și. Pavel tăceau ascultând această ceartă curioasă. „Cine-i oare într-adevăr vinovat? „se întrebă Vadim fără să-și poată răspunde. Bineînțeles că totul a început de la el, de la Vadim. Dar el n-a procedat în numele unor interese particulare, ci din dorința de a perfecționa și mai mult nava „PV-313”. E drept, pe urmă a fost susținut și de alții...

— Dacă ar fi să calculăm lungimea drumurilor pe care le-am făcut împreună cu Afanasievici pe sub pământ, începu din nou să vorbească Dekteariov, s-ar vedea că am străbătut o distanță frumușică. Egală, aproape, cu distanța până la centrul pământului. Da, da, până la centrul pământului!..

Dekteariov oftă și-și privi mâinile mari, strânse pe genunchi.

— Era un om de acțiune, continuă Nikolai Nikolaevici. Se așeza, de exemplu, la comandă și rămânea acolo zile întregi, parcă țintuit. Primele nave subterane n-aveau automatica pusă la punct cum o are „PV-313” al nostru. Ne mai făceau și boroboațe. În caz de nevoie, Afanasievici putea să conducă mașina și fără aparate, bazându-se exclusiv pe simțurile sale. Vă dați seama? Simțuri sub pământ! Când nu ai în fața ochilor niciun reper, nimic după care să te orientezi, când nu știi unde-i susul și unde-i josul. O singură dată s-a înșelat. A oprit

funcționarea traductorului de traseu. După calcule, mergeam la o adâncime de doi kilometri și jumătate, dar lui Afanasievici i se păruse că noi continuăm să ne afundăm și a tras mașina în sus. Ne-am trezit pe neașteptate cu nava la marginea unei prăpăstii. Sub noi se afla un perete de stâncă de vreo 70 de metri înălțime. Cum de nu ne-am prăbușit? Asta a rămas o enigmă pentru mine. Dacă ne-am fi prăbușit… m-da… n-ar fi avut astăzi cine să vă povestească despre toate astea.

— Cu noi s-a întâmplat o dată… începu și Skoriupin.

— Așteaptă, Pașa, n-am terminat… Jumătatea din față a mașinii ieșise în afară, iar spatele rămăsese prins în teren. Înapoi nu se putea merge, înainte era imposibil. Uite în ce belea ne vârâse Miheev! Mai târziu ne-am lămurit: nici mai mult, nici mai puțin, Miheev se grăbea să ajungă la nunta sa. De aceea îl înșelaseră simțurile. În asemenea cazuri, desigur că orice simț de orientare se dereglează. Să-l fi văzut voi atunci pe Miheev al nostru ce furios a fost!

Nikolai Nikolaevici își aminti întâmplări și din călătoriile sale subterane la care nu participase Miheev. Dar era întrerupt mereu de unul sau altul care se grăbea să povestească prin ce trecuse el. Numai Andrei tăcea, ascultând cu o atenţie politicoasă.

— Toate aceste amintiri sunt frumoase, spuse el în sfârșit. Insă întrebarea e: cum ieșim noi de aici?

— Prost m-ai ascultat, se amărî Dekteariov. De o oră întreagă îți tot explic câte se pot face cu oleacă de bun simț. Mi-aduc aminte că odată, în copilărie, un tovarăș a reușit să-mi demonstreze că doi ori doi fac cinci. Am fost complet dezorientat, mi-am pierdut încrederea în perfecțiunea axiomelor matematice. Vreun an și jumătate, am nutrit cel mai profund dispreț pentru științele matematice, până când, într-o zi, mi-am dat seama de absurditatea raționamentului cu doi ori doi fac cinci crede-mă, nici până atunci și nici după aceea nu am avut bucurie mai mare în viață. Și când, împreună cu Miheev, am apărut pe marginea prăpastiei, situația noastră părea fără speranță. Nu aveam decât două alternative: ori să ne prăbușim cu mașina și să ne dăm imediat sufletul, ori să stăm și să așteptăm ajutor de la alții.

— Și bineînțeles că ați așteptat ajutor?

— Postul nostru de radioemisie nu mai funcționa. Nava fusese pierdută de stațiile terestre. Nu! N-am așteptat, ci am acționat, am căutat singuri să ieșim din încurcătură. Și atunci când am găsit soluția, ne-am mirat cât de simplă era.

— Dar care a fost soluția?

— Hm! încearcă s-o găsești și singur, că doar ești mecanic.

Timpul trecea. După toate probabilitățile, chemarea de alarmă de pe „PV-313” ajunsese sus. Dar se putea oare nădăjdui la vreun ajutor de acolo?

„Să presupunem — gândea Vadim — că se va petrece o minune și că Remizovski va imagina un asemenea câmp care să nu fie supus acţiunii acestor radiații diavolești. Presupunem chiar că uzina va construi, în ritmul cel mai nebunesc posibil, în opt sau chiar în șase luni, o nouă navă subterană, și că această nouă mașină va reuși. — încă o minune — să ne găsească. Dar pe urmă? Va fi în stare oare să smulgă colosul ăsta metalic — «PV-313» — din strânsoarea adâncurilor? Nava noastră nu-i un simplu vapor electric ce lunecă pe râu sau un automobil rămas în pană pe șosea. Din punct dă vedere tehnic, remorcarea unei nave subterane e un lucru imposibil. Iar oamenii nu pot părăsi «PV-313» pentru a se transborda pe altă navă.

Și… ce mai, orice minune e exclusă. Cercetările pentru realizarea unui câmp neutru pot dura ani întregi. Rezerva de energie a lui «PV-313» se epuizează, iar echipajul va pieri din cauza frigului înainte să poată primi ajutor minunile sunt cu putință doar în poveștile lui Dekteariov. Închipuiri! Ieșirea din această situație gravă nu putea fi căutată decât aci, pe navă”.

Și totuși, cu toate că Vadim se gândea la cele mai fantastice variante, nu întrevedea nicio ieșire din impas.

2

Cronometrul electronic număra neîndurător secundele, minutele, orele, zilele… Ferindu-se unii de alții, cei din „PV-313” se uitau la cadranul aparatului pe care cifrele se schimbau mereu.

Cabina devenise mică și incomodă. Parcă pereții se apropiaseră literalmente între ei. Aerul părea insuficient, cu toate că sintetizatoarele îl fabricau și-l pompau din belșug în toate încăperile.

În timpul acesta, acolo sus, nemaipomenit de sus, deasupra navei subterane, soarele strălucea la fel ca întotdeauna și viața își urma cursul ei obișnuit. Acolo rămăseseră familiile, rudele, prietenii. Acolo rămăsese fericirea. Iar aici se cuibărise moartea.

Ce le rămânea de făcut? După ce se sculau, își depănau ore întregi amintirile; discuția lâncezea, toate temele păreau neinteresante, cu excepția uneia: cum să ajungă la suprafață?

— Parcă am fi într-o casă de odihnă, glumi acru Andrei. Dormim cât vrem, mâncăm și nu facem nimic, Când ne vor scoate de aici, vom fi îngrășați și odihniți!

— Toate astea nu-mi sunt de loc pe plac, Andrie ușa, se răsuci Dekteariov în hamac. Dar fiindcă veni vorba, care e rezerva noastră de provizii?

Pentru ca să se controleze depozitul de concentrate fu necesară aproape o zi de lucru, (La suprafață problema ar fi fost rezolvată în numai câteva ore.) La această revizie luară parte toți cei cinci oameni. Calculară, se certară din cauza unor amănunte, mutară cutiile dintr-un loc într-altul și făcură o întreagă încurcătură de care se bucurau în secret; în felul acesta munca se prelungea, îi sustrăgea de la raționamente inevitabile asupra soartei navei și a lor.

în cele din urmă obținură rezultatul: pentru o alimentație normală, rezerva putea să ajungă șase luni; cu economie, chiar zece.

Zece luni de viață! Cine se putea mulțumi cu atâta? Visuri, planuri de viitor, toate își pierdeau orice sens, în piept li se cuibărise o senzație apăsătoare de gol. Îi chinuia ideea că acolo sus, la suprafață, rudele lor, tovarășii lor, poate milioane de oameni necunoscuți se zbat inutil ca să-i ajute.

Trecură 16 zile, 17…

Skoriupin nu reușea să prindă nicio stație terestră. Se întâmpla ca uneori, în simfonia de sunete a lumii subterane, să se împletească și voci omenești; nu erau însă decât niște unde reflectate undeva, niște frânturi de impulsuri dezordonate.

în cea de a optsprezecea zi, Dekteariov izbucni.

— De-ajuns! Discuțiile nu ne ajută cu nimic.

— Aveți ceva de propus? se interesă Biront.

— Da, aș vrea să propun ceva.

— Poftim.

— Să lucrăm.
— Să lucrăm? Are vreun sens?
— Nu ştiu eu însă, colega, nu pot trăi fără să fac ceva. Nu pot! Ajunge! Noi vom pieri, nava însă va rămâne intactă. Cercetările noastre, notele noastre se păstrează.
— Vă înșelați, se schimonosi Biront. Și nava va pieri. După ce energia se va consuma, va înceta acțiunea câmpului de protecție…
— Cu logica dumitale prostească,. „mormăi Dekteariov.
Deodată sesiză privirea lui Pașa Skoriupin concentrată asupra lui. În privirea asta era atâta așteptare, atâta speranță.
— Nu, prieteni, așa nu mai merge, zise Nikolai Nikolaevici sărind ușor, tinerește, pe podea. Trăim, suntem sănătoși, deci trebuie să lucrăm. Nimic nu poate fi mai rău decât să zaci și să aștepți coasa morții. La urma urmei, nu ne aflăm aici într-o plimbare. Am fost trimiși, ni s-a încredințat o sarcină de seamă, munca noastră e urmărită. Cu atât mai mult cu cât avem posibilitatea să transmitem comunicate.
Nikolai Nikolaevici se îndreptă spre trapă. Mormăind o melodie nedefinită, dispăru în cabina inferioară. Se așeză în fotoliu și ascultă. Nimeni nu-i urmase exemplul, întrebarea lui Biront — „Să lucrăm? Are vreun sens?” — îi răsuna într-una în urechi. „Ce stupid!” Geologul se scutură, încercând să scape de îndoieli. „Avem înaintea noastră zece luni. Pentru un savant e o adevărată veșnicie. Trebuie să lucrăm! Să lucrăm!”

3

Andrei privea hamacul gol al lui Dekteariov. Alături stătea întins Vadim, omul care ura inactivitatea. Vadim aruncă pătura la o parte și sări din hamac. Andrei tresări. „Așa! În picioare, leneșule! Freacă-ți ochii!”
Așteptă până când Vadim, bocănind cu ghetele pe scoabe, dispăru jos. Fără să se grăbească, exact ca acasă, Andrei se bărbieri, se spălă, se pieptănă. Se gândi puțin, apoi își schimbă cămașa. Se așeză la masă și goli cu multă poftă o cutie de hașe cu carne suculentă…
Apoi se îndreptă spre cabina sa.
Firele multicolore ale aparatelor zăceau fără viață. Dispozitivele de calcul tăceau. Becurile de semnalizare erau

stinse. Totul părea condamnat la moarte. Mecanicul însuși se simți ca legat de mâini și de picioare.

Se întoarse și coborî la Dekteariov. Geologul îi făcu un semn încurajator cu capul, zâmbind doar din ochi. Apoi, mecanicul se îndreptă spre cabina comandantului. Vadim se chircise pe tabloul de comandă, cu capul prins în mâini, cu fața chinuită de desperare. În cabină era liniște. Aparatele nu funcționau, instalațiile tăceau, jurnalul de bord rămăsese închis.

— Vadim! îl strigă Andrei.

Vadim ridică încet capul și-l privi pe mecanic cu niște ochi tulburi.

— Ce-i cu tine, Vadim?

— Nu mai pot… bolborosi comandantul navei. Și deodată lovi cu amândoi pumnii în tabloul de comandă.

Nu mai am putere, nu mai pot să mă gândesc, nu mai pot să lucrez…

Andrei se apropie de el.

— Vadim, dar Lena? îi șopti el.

— Lena!… De ea mi-e mie? Am distrus nava! Dacă ați ști cât mă disprețuiesc, cât mă urăsc!

Mecanicul nu știa să-și exprime cu voce tare nici mila, nici compătimirea. Tăcea și își muta greutatea corpului de pe un picior pe altul. Ghicea ce sentimente și gânduri complicate, contradictorii se zbăteau în inima prietenului său. Dar în asemenea probleme nu știa să dea sfaturi. Nu, de loc nu știa.

— Dacă vrei am să te ajut eu, zise Andrei, arătând cu capul spre tabloul de comandă. Hai să terminăm calculul noului profil.

— Mulțumesc, nu-i nevoie, spuse Vadim oftând adânc. De altfel, nu-mi da nicio atenție. Un moment de slăbiciune. Mi-a trecut. Am să lucrez.

Se apropie de tabloul de comandă și răsuci comutatorul. Aparatele se însuflețiră, beculețele începură să clipească; zgomotul plăcut al zumerului instalației de calcul arăta că ea îi stă la dispoziție.

Ciurakov mai așteptă puțin în spatele lui Vadim. Era încruntat și amărât. Abia după ce se convinse că Vadim lucrează într-adevăr, îl lăsă singur. Urcă scara și trecu din cabină în cabină, fără să se oprească nicăieri. Străbătu toate cele cinci etaje ale navei subterane și ajunse în secția mașinilor.

Ca să-și omoare într-un fel oarecare timpul, Andrei începu să verifice funcționarea sintetizatorilor. Controla sistemul de răcire, deschizând cutiile releelor una după alta. Pe nesimțite se afundă atât de mult în lucru și începu să controleze atât de riguros, de parcă ar fi pregătit mașina pentru o călătorie grea și îndelungată.

După un timp, obosit, se așeză chiar acolo pe podea, cuprinzându-și genunchii cu mâinile și sprijinindu-și capul pe ei. Rămase aproape un ceas așa, fără să se gândească la nimic. Mecanicul făcea parte din acea categorie mică de oameni care, dacă sunt condamnați la moarte, rămân până în ultima zi calmi, fără să-și piardă pofta de mâncare. Singurul lucru care-l apăsa pe Andrei era inactivitatea silită. Abia acum își dădea seama cât era de obișnuit să fie veșnic ocupat cu ceva.

Raționamentele lui Andrei fură întrerupte de apariția lui Skoriupin.

— Ce credeți, Andrei Gavrilovici, rămânem mult timp înțepeniți aici? întrebă Pavel încet.

— Pentru totdeauna.

— Vorbiți serios?

— Doar nu ești pentru prima oară într-o călătorie subterană. Nu e locul să glumim.

— Da… înțeleg. Dar cum de s-a putut întâmpla așa ceva? Doar Vadim Sergheevici e un constructor minunat. Și…

— E într-adevăr un constructor bun, se declară de acord Ciurakov.

Skoriupin îl privi pe mecanic drept în ochi.

— Ați vrut parcă să mai spuneți ceva?

— Nu, ce să mai zic acum…

Doar nu era să-i povestească lui Pașa ce senzație neplăcută i-a rămas în suflet după scena din cabina de comandă. Parcă ar fi fost înșelat, parcă i s-ar fi luat un lucru foarte drag, foarte prețios.

— A rămas cineva de-al dumneavoastră acolo, sus?

— Desigur. Tata, mama și două surori.

— Și vreo fată?

întrebarea îl atinse pe Andrei drept în inimă.

Aici, în cabina navei, își amintea din ce în ce mai des de Lena. Nu ca de soția lui Vadim; îşi amintea de fata aceea în rochie

modestă, cenușie, care lua în primire și controla detaliile mașinii asamblate de el. Aproape tot timpul schimbului erau unul lângă celălalt în atelier. Și totuși parcă nici nu lucrau alături. Nici astăzi el nu însemna nimic pentru Lena. Însă Lena, pentru el…

— Nu! Andrei dădu categoric din cap. N-am nicio fată.

— Când am fost primit în echipajul navei „PV-313”, băieții crăpau de invidie. Au organizat un banchet de despărțire cum n-am mai văzut niciodată. Un adevărat bal. Sunt băieți buni, adevărați tovarăși. Păcat că nu Îi s-a dat voie să vadă plecarea navei. Ah, de-aș putea vorbi cu ei acum! Sau dacă le-aș putea trimite o scrisoare! Parcă mi s-ar ușura sufletul. Nu-i așa?

Pavel vorbea sărind de la o temă la alta. Chiar și Ciurakov, care n-avea ceea ce se numește „experiența vieții”, simți câtă naivitate copilărească era în băiatul acesta. Ochii lui căprui îl priveau cu încredere. Pașa era un lungan colțuros, nu prea bine făcut, care atrăgea totuși prin sinceritatea lui, prin sufletul lui curat, lipsit de șiretenie. Într-o jumătate de oră, Andrei cunoscu toată biografia transmisionistului, cu toate amănuntele ei simple. Află și unde învățase și cu cine», era prieten mai bun, și cum a făcut cunoștință cu o fată minunată, Tanea, și cât îl pasionează tehnica ultrasunetelor.

Comparându-se cu Pavel, Andrei descoperi, spre uimirea sa, că ei doi aveau cu totul alt mod de a reacționa la cele ce îi înconjurau. „Și eu am fost odată ca el — gândi Ciurakov. Și uite că nu mai sunt. Înseamnă că m-am schimbat”.

— Cu toate acestea, eu cred în Vadim Sergheevici, încheie brusc Skoriupin, revenind la problema care-l chinuia probabil. Are un cap luminat. O să vedeți, o să găsească el o ieșire din situație. O să imagineze ceva că o să rămânem încremeniți cu toții. Ceea ce ni s-a întâmplat face ca aventura noastră să fie mai interesantă. O să am ce povesti băieților.

4

Nikolai Nikolaevici începu deodată să-și amintească de copilăria lui depărtată, luminoasă și fericită. Încă de pe băncile școlii, îi plăcuse turismul, iar de la 13 ani nu se mai temea să străbată câte 15–20 de kilometri cu rucsacul în spate, prin păduri, împreună cu alți amatori, să-și petreacă noaptea lângă un foc de tabără. Nikolai Dekteariov cutreierase toate împrejurimile Moscovei, traversase de două ori regiunea Kirov,

iar la 15 ani participase la o excursie lungă și grea în Uralul de sud.

Acolo s-a petrecut un eveniment important în viața lui.

în timpul trecerii de la Karabaș spre Kâștâm, avusese o discuție cu tovarășii săi și vru să le dovedească că-i curajos. Nikolai se separă de grup ca să traverseze singur munții. Înnoptă în pădure. La început nu putu să adoarmă. În jurul focului era întuneric beznă; i se părea că de peste tot îl pândesc pericole.

Și iată că atunci când somnul și oboseala începură să-l cuprindă pe tânărul călător, în lumina focului apăru pe neașteptate o fetiță mică, slăbuță. În ciuda convingerii că nu există vrăjitori, inima i se făcuse cât un purice. Fetița apăruse atât de brusc, încât Nikolai crezu că vede o zeiță din basme și nu s-ar fi mirat dacă ea ar fi dispărut tot atât de brusc, și în locul ei ar fi rămas o minunată floare de piatră sau o grămăjoară lucitoare de nisip auriu.

Și totuși fetița continua să rămână în aceiași loc, strângându-și la piept mânuțele mânjite cu noroi. Părea să aibă cel mult șase ani.

— Cine ești tu? strigă Nikolai, după ce-și revenise din șovăiala primului moment de spaimă.

— Eu sunt Katea, răspunse fetița cu voce slabă, înlăcrămată.

— De unde vii?

— M-am rătăcit. Mi-e foame.

Și fetița începu să plângă încet. Nikolai se apropie de ea. Katea răspundea la întrebările lui printre hohote și sughițuri de plâns. Cu greu înțelese Nikolai că fetița locuia într-o colonie nouă de tăietori de lemne, al cărei nume nici nu apucase încă să-l rețină. Părinții ei au plecat de dimineață la lucru, iar ea s-a dus singură în pădure, să culeagă zmeură. S-a afundat în pădure și… s-a rătăcit.

— Și toată ziua n-ai mâncat nimic? se miră Nikolai.

— Numai zmeură…

Nikolai îi dădu de mâncare, o înveli în pătura sa „apoi o legănă, îi povesti tot felul de lucruri. Katea adormi. Fetița era atât de slăbită încât a doua zi Nikolai fusese nevoit s-o ducă în brațe kilometri și kilometri. Prin apropiere nu se afla nicio așezare omenească. Abia spre amiază, istovit, ajunse la ocolul

silvic. Cei de la ocol chemară la telefon raionul, se comunică găsirea fetiței, primiră răspuns că fetița era din satul Ariar. Se afla deci la 20 de kilometri depărtare de casă.

...Au trecut 12 ani. Dekteariov, acum un tânăr geolog cercetător, a ajuns cu echipa sa în raionul Karabaș. Și-a amintit atunci de fetița pe care o întâlnise în pădure. Cum o fi arătând acum? Oare ea și-o mai fi amintind întâmplarea?

A căutat-o și, cu ajutorul celor de prin partea locului, a găsit-o. Katea lucra la uzina de automobile din Minsk. Dar în locul fetiței slăbuțe, Dekteariov găsi o frumusețe de codană în fața căreia se fâstâci.

După un an se căsătoriră.

Acum Katiușa a rămas singură. E adevărat că soția unui geolog cercetător rămâne adesea singură, așteptând întoarcerea soțului din expediții. Pe atunci încă nici ea și nici el nu-și închipuiseră că meseria aceasta prezenta primejdii, și cu atât mai puțin nu le trecuse prin minte că s-ar putea ca într-o zi el să nu se mai întoarcă de loc din expediție.

Minunatele campanii îndepărtate prin labirintul pădurilor!... Nikolai Nikolaevici trase mult aer în piept. I se părea că în cabină miroase a fum, a foc de tabără. O-o, câte i-au fost date să vadă în viață! Pamirul, Uralul, Kamciatka, apoi Egipt, China, Tunisia... Nu se sătura niciodată. Dorea mereu să plece în noi cercetări, cât mai neobișnuite. Nu fusese primul geolog care studiase scoarța pământului, însă era primul care luase parte de la început la călătoriile cu nave subterane. A venit vremea când în adâncuri pătrunde nu numai intuiția științifică, ci și cercetătorii înșiși, înarmați cu cea mai complexă aparatură.

Dekteariov era un pioner al expedițiilor subterane.

Și iată că acum se pare că expedițiile sale luau sfârșit. În loc să rețină nerăbdarea tinerească a lui Surkov, el își trădase propria sa prudență și consecvență. Nu se putuse stăpâni...

Totuși un lucru rămânea limpede: trebuia să lucreze. Mai mult ca oricine, el este obligat să lucreze, să se zbată, să încerce. Ușor e să spui: „trebuie”, dar e greu să poruncești nervilor să se concentreze, creierului să gândească, să analizeze, când în cap ți se învârtesc mereu fel de fel de gânduri sâcâitoare despre moarte.

— Foarte bine, poți să nu lucrezi, își spuse Nikolai Nikolaevici. N-ai decât să aștepți moartea în hamac. Dar ce-o să faci zece luni, adică trei sute de zile, adică șapte mii două sute de ceasuri, patruzeci și… nu, patru sute de mii… ei, da, patru sute treizeci și două de mii de minute?

Nikolai Nikolaevici își ascuți buzele cu dispreț. Orice s-ar întâmpla, dar să mucegăiești în pat atunci când corpul nu dă niciun semn de boală și când creierul ți-e plin de idei… La naiba! El nu-și va permite un asemenea lux! Dar nici nu poate nega că numai gândul la moarte îl face să simtă un fior rece.

Geologul se așeză în fotoliu. Avea impresia acum că alături de el se află colegii cu care a lucrat mulți ani în laboratoarele Institutului de cercetări al Academiei.

— Dragii mei prieteni, se adresă Nikolai Nikolaevici imaginarilor săi colegi savanți. Hai să răpunem fiara! Avem o pradă serioasă: cea de-a treia geosferă, o lume prin esență plastică și, în plus, mai avem și radiațiile lui Biront.

Nimeni nu-l trăgea de mânecă. Geologul putea vorbi cu sine însuși oricât. În această conversație își găsea o anumită scăpare din îndoielile ce-l chinuiau. Acum, în fața ochilor săi, se afla ceva către care aspirau cu pasiune mulți savanți care, ca și el, își închinaseră viața studierii străfundurilor terestre. Să fii unicul martor al transformării materiei, să faci cele mai importante observații și să te oprești la jumătatea drumului, asta echivalează cu o trădare, cu o dezertare, cu o crimă față de știință.

5

Orele se adunau unele după altele, la nesfârșit. Nikolai Nikolaevici muncea până cădea din picioare. Astfel, lucrând o dată 14 ore fără pic de odihnă, geologul adormi dintr-o dată, de parcă și-ar fi pierdut cunoștința.

Când se trezi îl văzu pe Biront așezat în fotoliul din fața sa.

Atomistul clipea des din ochi.

— Nu pot face nimic, bâigui după un timp Valentin Makarovici. De altfel, nici nu știu ce-ar mai fi de făcut.

— Vom transmite sus, în mod sistematic, rezultatele observațiilor noastre, spuse Nikolai Nikolaevici cu asprime.

— Mai crezi că vor fi auzite de cineva?

— Vor fi auzite. Dacă nu absolut tot ce vom transmite, cel puțin o parte. Avem dovada acestui lucru, chiar dacă ea constă în ultima știre primită de sus.

Biront își apropie timid vârful degetelor de manetele comutatoarelor, apoi așteptă.

— Sunt cu totul nepregătit pentru situația în care ne aflăm, spuse el. Sunt un savant, un teoretician. Masa mea de lucru… fotoliul meu… fereastra camerei mele… îmi place să lucrez când răsare soarele, când el nu dogorește puternic, dar dă lumină cât poftești. Toată lumea doarme încă, numai porumbeii zboară prin fața ferestrei. La mine acasă sunt atâția porumbei!…

— Noi toți de aici suntem oameni obișnuiți, Valentin Makarovici, ripostă cât putu mai liniștit Dekteariov. Suntem ispitiți să ne lăsăm în voia amintirilor. Dar nimeni nu ne-a dat dreptul să ne trădăm datoria. Acolo sus sunt așteptate informațiile dumitale, complete și precise.

— Da, da, desigur.

— Tu-tu, ra-ra, ru-ru, ta-ta, fredonă Dekteariov, cu toate că, numai privindu-l pe Biront, îl apuca urâtul.

Amândoi savanții aveau o fire blândă, erau obișnuiți cu familiile lor, cu cercul de prieteni. Până și Nikolai Nikolaevici, care altă dată nici nu se întorcea bine dintr-o expediție, că și începea pregătirea uneia noi, ducea acum dorul casei. Pe măsură ce treceau anii, în loc să se obișnuiască cu desele despărțiri de casă, le suporta din ce în ce mai greu. Acest lucru era la început legat de venirea pe lume a copiilor, iar mai târziu a nepoților.

— Dumneata ai copii? îl întrebă Nikolai Nikolaevici pe Biront.

— Doi băieți și o fată.

— Eu am mai mulți. Și o grămadă de nepoți. Știi la ce m-am gândit? Copiii sunt cei mai aspri judecători ai faptelor noastre. Ei doresc totdeauna să aibă părinți eminenți. Ei bine, poate că noi nu vom reuși să ieșim de aici niciodată.

Biront tresări. Geologul se prefăcu că nu observă nimic.

— Să admitem. Toate greșelile noastre, toate șovăielile, slăbiciunile noastre vor fi înmormântate aici, o dată cu noi. Dar dacă totuși vom ieși până la urmă? Vom fi oare în stare să ascundem faptul că am tremurat de frică ca niște iepuri?

— Mi se pare… că dumneata… ai multă dreptate.

— Cred și eu că am! Cum se poate să stăm când însăși soarta ne-a adus până în mijlocul celor mai ascunse taine ale naturii? Privește! Ce material bogat pentru studiu în jurul nostru! Oare nu s-ar găsi alţi cercetători care ar schimba, fără să șovăie, locul cu noi numai și numai pentru a vedea tot ce vedem?

— Da, da, ai dreptate, șopti Biront. Ai dreptate. Și, cu toate astea, ceea ce s-a întâmplat cu noi e îngrozitor. Mie îmi crapă capul, nu alta. Eu nu sunt un viteaz. Nu pot suporta chinurile fizice. Simt că înnebunesc pur și simplu.

— Fleacuri! îi tăie vorba Nikolai Nikolaevici. Capetele noastre sunt călite și, dacă ele au rezistat cincizeci și ceva de ani în lupta cu natura mamă, nici acum nu li se poate întâmpla nimic.

Apoi se întoarse și, fredonând, se cufundă în calcule. Biront îl urmărea cu atenție. Îi urmărea mișcările mâinilor, expresia feței, nedumerit de liniștea lui Dekteariov.

6

Benzile se mișcau încet pe tamburele aparatelor înregistratoare, și în mașinile de calcul, iar comutatoarele țăcăneau sec. Ca o carte deschisă, fiecare aparat vorbea despre lucruri uimitoare. Comprimarea materiei atinsese valori fantastice, în timp ce compoziția chimică a mediului înconjurător rămăsese neschimbată. În stare liberă se afla numai siliciul. Celelalte elemente se țineau strâns legate de oxigen, formând cu acesta diferiți oxizi anhidrici.

Dar unde dispăruse apa? Apa, care era componenta de nelipsit a sulfaților, a limoniților, a carbonaților? Dekteariov nu găsise nici oxigen și nici hidrogen în stare liberă.

Atunci se apucă să caute apa.

După îndelungate cercetări sfârși prin a o găsi cu ajutorul analizatorilor cu raze electronice. Nu numai că în jurul lor se afla apă, dar se afla chiar în cantități cu mult mai mari decât în toate oceanele de la suprafața pământului luate la un loc. Însă în ce stare fizică? Observațiile făcute dăduseră rezultate foarte interesante.

Sub acțiunea presiunii, apa căpătase o greutate specifică apropiată de cea a zincului. Dekteariov avu posibilitatea să facă observații asupra unei roci tari, incandescente, a cărei temperatură ajungea până la 3 000 de grade. Era apă.

Cu foaia pe care mașina de calculat înscrisese coloane de cifre, Dekteariov se urcă grăbit în cabina de sus. Skoriupin, Ciurakov și Surkov ședeau în jurul mesei pe care se aflau cutiile cu concentrate încălzite, abia deschise. Niciunul dintre cei trei nu știa exact dacă luau micul dejun, masa de prânz sau cina. Mâncând, ei aveau înfățișarea unor bolnavi obligați să înghită medicamente amare. Dekteariov întinse foaia de calcule lui Surkov și, acoperind cu palma rezultatele finale, întrebă:

— După părerea dumitale, ce-i asta?

— Zinc, evident, răspunse Vadim aruncându-și fugitiv privirea pe coloana de cifre.

— Ba e apă I declară triumfător Nikolai Nikolaevici retrăgându-și palma de pe rezultatele finale.

Vadim se ridică uitându-se fascinat la foaia adusă de Dekteariov. Își trecu mașinal mâna prin păr, se așeză, apoi se ridică din nou.

— Dar noi ne-am deplasat cu viteză constantă, gândi el cu voce tare. Cum s-a produs dispersarea materiei? În cazul acesta, întregul mecanism al interacțiunii dintre sfredel și mediul prin care s-a înaintat devine de neînțeles.

în mintea sa se contura încet noul sfredel termonuclear. Având în vedere că în timpul deplasării viteza navei subterane rămăsese constantă, deși densitatea bazaltului crescuse, reieșea limpede că sfredelul nu utilizase atunci întreaga sa energie. Pentru a-și verifica ipoteza, Vadim se îndreptă spre tabloul de comandă, se așeză în fotoliu și apăsă pe un buton. Sfredelul începu să funcționeze, automatele declanșară motorul. Nava porni.

Dekteariov, care tocmai deschisese gura pentru a-i dicta lui Skoriupin comunicarea, încremeni pe loc. Încremeniră de asemenea și Biront și Ciurakov. Vadim însă întinsese deja mâna spre alt buton, și deplasarea navei încetă. Pașa înghiți un nod ce-i rămăsese în gât. Nikolai Nikolaevici se uită peste capul transmisionistului, iar când privirea sa o întâlni pe a lui Pavel Skoriupin înțelese că geologului îi venise o nouă și neașteptată idee.

— Așteaptă o clipă! Dekteariov își șterse fruntea cu palma. Așteaptă…

Cele câteva secunde în care funcționase sfredelul fuseseră suficiente pentru a confirma ipoteza lui Vădim. Mașina electronică de calcul scoase foaia cu rezultate: intensitatea curentului necesar pentru dispersare putea fi redusă cu opt procente!

— Ei și? spuse ca pentru sine Vadim. Acum nu-i tot una?

Dar rămase la masa de comandă și deschise jurnalul.

„Un condamnat la moarte caută o nouă construcție pentru sfredel, — zâmbi în sinea sa Vadim. Autoamăgire...”

7

Dekteariov și Biront erau acum cu totul cufundați în studii și observații. Niciun moment nu uitau că sunt condamnați, dar continuau totuși să lucreze cu îndârjire, aproape cu furie. Fiecare ceas de observații aducea noi și neașteptate descoperiri.

Cronometrai electronic înregistra cea de-a douăzecea zi de la plecare.

Nikolai Nikolaevici se duse în cabina transmisionistului. Acesta, fără să mai aștepte comanda, conectă aparatura pentru începerea transmisiunii. Pașa se obișnuise cu vizitele dese ale geologului. În urma cererii acestuia, transmisiunile urmau mereu, una după alta. Se trimiteau sus cele mai amănunțite informații despre starea mașinii, despre studiile efectuate; se comunicau ipoteze, concluzii, calcule, sfaturi pentru viitor.

Terminând de dictat, Dekteariov luă legătura cu Vadim.

— Vadim Sergheevici, ești ocupat?

— Dacă e neapărat necesar, pot face o pauză.

— Da, e neapărat necesar. Aș vrea să organizăm o mică consfătuire. Coborâm acum cu toții la dumneata.

în ultima vreme, așa, ca de la sine, conducerea întregii vieți a echipajului trecuse în sarcina geologului.

Cu acordul tacit al tuturora, el stabilea orele pentru somn, pentru mâncare și — de două ori pe zi — aduna întregul echipaj pentru „a pălăvrăgi despre fleacuri” — după cum se exprima chiar el. Optimismul geologului se transmitea și celorlalți.

Nikolai Nikolaevici vorbea într-una și era primul care râdea în hohote la cea mai nevinovată glumă, indiferent cine o spunea. Și, lucru de mirare: când dădea el drumul gurii, tragismul situației în care se aflau căpăta pe neobservate nuanțe comice.

Fețele tuturora se luminau • , pentru un ceas sau două, viitorul nu mai părea atât de întunecat.

Dar „pălăvrăgeala” se termina și fiecare se întorcea la treburile lui.

Dekteariov înțelegea că imobilitatea, existența fără niciun țel sunt lucruri îngrozitoare. Pentru a rezista în această luptă, îți trebuie o uriașă stăpânire de sine. Altminteri e ușor să ajungi la desperare, să-ți pierzi mințile. Acum, că-și asumase răspunderea pentru soarta echipajului, încerca să-i scoată pe toți din impas prin soluții noi, interesante, care să-i pasioneze.
— într-o zi, rămânând singur cu Valentin Makarovici, îl întrebă deodată:

— Ca să scăpăm teferi de aici, ar trebui să găsim o soluție pentru a duce nava în sus. Dar, din punct de vedere științific, oare n-ar fi mai interesant s-o ducem în jos? Tehnicește, prima soluție nu e cu putință, pe când a doua…

Fața atomistului devenise deodată cadaverică. Valentin Makarovici înțelese că această întrebare nu era pur teoretică și că geologul aștepta un acord, o încuviințare. Plecă fără să răspundă nimic, tulburat. De atunci ședea ore întregi privind în gol, nepăsător și abătut, uitându-se la Dekteariov când întrebător, când cu groază. Dar se gândea, se gândea mereu la vorbele lui.

Odată, după ce se chinui aproape o zi întreagă, se adresă lui Dekteariov parcă smulgându-și cuvintele din piept.

— Știi, referitor la ce mi-ai spus, cu coborâtul… Sunt de acord.

în cabina lui Surkov veniră întâi geologul și atomistul, apoi, lovind cadențat cu picioarele în scoabe, sosi în fugă Skoriupin. Cel din urmă își făcu apariția Andrei Ciurakov.

Dekteariov se așeză în fotoliul secundului, iar ceilalți se așezară pe jos, în jurul lui.

— Ei, ce aveți de gând să ne povestiți azi? întrebă Vadim.

— Să vă povestesc? Nimic.

Dekteariov șovăia. Tăcu aproape un minut adunându-şi gândurile. Se uită cu coada ochiului când la unul, când la altul. Biront spusese: „da”. Ce vor spune ceilalți?”

— Am o propunere cu privire la acțiunile noastre viitoare, spuse el în sfârșit. Împreună cu Valentin Makarovici am analizat și am ajuns la concluzia…

Dekteariov făcu iar o pauză, tuși în pumn. Vadim se uita curios la atomist. La ce concluzie au putut ajunge cei doi savanți? Biront avea o figură stranie, împietrită și privea în gol. Andrei surprinse privirea lui Vadim și zâmbi. Ca niciodată, Valentin Makarovici se bărbierise azi foarte atent și avea o înfățișare neobișnuit de concentrată și de hotărâtă. Ce-or fi având de gând? Doar n-or fi găsit vreo posibilitate să răzbim la suprafață?

— Hai să facem următorul raționament. Nikolai Nikolaevici își puse pe masă mâinile cu palmele strânse pumn. Noi am adunat o grămadă de material prețios. Atât informațiile noastre pur științifice, cât și observațiile dumitale, Vadim Sergheevici, referitoare la modificarea navei subterane, vor ajuta celor care vor porni cândva pe urmele noastre.

Vadim își plecă capul într-o parte.

— Ce-ar fi, Nikolai Nikolaevici, dacă ați renunța la floricelele astea lirice, propuse el.

— Ei, dacă doriți mai pe scurt, atunci ascultați. Noi suntem încă departe de a utiliza toate posibilitățile pe. Care ni le oferă nava. În fața noastră se află un adevărat ocean necunoscut. Vom da țării mult mai multe informații prețioase dacă…

— Ei?

— … Dacă vom renunța la această imobilitate de mormânt în care ne aflăm.

— Vă referiți la navă, la „PV-313”?

— Da, ai ghicit, Vadim Sergheevici.

— Și propuneți… vocea lui Vadim tremura. El se lăsă pe spate în fotoliu,. Nevrând încă să înțeleagă ce spunea Dekteariov.

Geologul dădu din cap afirmativ.

— În jos? întrebă Andrei răsuflând greu.

— În jos! răspunse Nikolai Nikolaevici.

— Asta… asta nu e serios, Nikolai Nikolaevici. Vadim schimbă o privire cu Andrei și-l fixă apoi pe Biront. Ceea ce propuneți dumneavoastră este o adevărată nebunie.

— Nebunia a fost deja săvârșită, oftă Biront. În orice caz ne așteaptă același lucru. Acum se pune doar problema de a aduce cât mai multe foloase omenirii.

— Și cu asta am spus totul, aprobă Dekteariov.

El își desfăcu pumnii, se uită în palme, își resfiră degetele.

— Rămâne numai să apăsăm aici, zise el întinzând mâna spre un mic buton roșu.

— Stați! strigă Vadim. Ce faceți?

— Iartă-mă… Treaba asta, desigur, nu intră în atribuțiile mele. Așa că poate vei apăsa dumneata, Vădim Sergheevici…

— Ne-ați luat repede! spuse Ciurakov ridicându-se în picioare și pornind să se plimbe cu mâinile în buzunarele salopetei. Vasăzică din nou în jos!… Da-a-a… Abil! O, dar bine ați întors-o!

Și se uită la tabloul de comandă. Parcă auzea deja vuietul motorului în funcțiune, parcă vedea acele indicatoare ale aparatelor reînsuflețite și sclipirea veselă a becurilor de semnalizare.

îngrozitor, desigur. Una e să aștepți moartea, care încă nu se știe când va binevoi să sosească, și alta e să pornești în întâmpinarea ei. În întâmpinarea morții… prin luptă! Va fi o adevărată bătălie!

— Vadim, întrebă mecanicul, ești de acord?

Vadim se făcu palid și dădu negativ din cap:

— Nu pot, spuse el. Aveți dreptate, așa e bine. Dar, pe cuvântul meu, nu pot.

Atunci Nikolai Nikolaevici se ridică în picioare și, printr-un semn cu capul, îi arătă lui Ciurakov locul secundului. Andrei se apropie fără grabă de fotoliu. Se uita într-una la Vadim, iar acesta urmărea încordat fiecare mișcare a tovarășului său.

Andrei luă loc în fața tabloului de comandă. Pentru prima oară simțea în el o putere lăuntrică atât de mare, încât parcă-i spărgea coșul pieptului. Acum el va conduce nava subterană. Dar nu o va conduce pur și simplu, ci va intra într-o adevărată bătălie cu natura.

Dekteariov îl cuprinse pe Pavel de umeri.

— Iartă-mă, Pavlușa, spuse el, noi nu ți-am cerut încă părerea.

Skoriupin zâmbi timid, uitându-se în jos.

— Dacă așa trebuie, șopti el încet, eu, desigur, sunt alături de dumneavoastră.

— Start!

Comanda răsună sec în gura geologului, ca o împușcătură. Privirea îi era aspră, ochii reci și neînduratori.

Mecanicul apăsă pe buton. Deasupra capetelor începu să bâzâie motorul, iar sub picioare porni să urle sfredelul termonuclear.

8

Drumul continua liniștit, mult mai liniștit decât în primele ore după start. Dar cu câtă tensiune și cu cita prudență trebuiau acum urmărite aparatele! Nu ascundeau oare adâncurile noi și neașteptate pericole? Lupta cu aceste obstacole va fi oare pe măsura puterii echipajului?

Pe ecranele locatorului se vedea parcă un amurg. Câmpul albastru închis tremura din cauza unor umbre violete.

Străbătuseră șase sute de kilometri, șase sute cincizeci, șapte sute. Presiunea trecuse de 14 milioane de atmosfere. Temperatura însă rămăsese aproape neschimbată.

Biront se grăbea, și această grabă îl făcea să devină tot mai nervos. De felul lui era dușmanul oricărei pripiri, deoarece considera graba drept cauza principală a greșelilor și a concluziilor eronate. Acum însă era silit să se grăbească, copleșit de bogăția mereu crescândă a fenomenelor ce trebuiau observate: radiațiile, transformarea particulelor atomice, deformările păturilor electronice, raportul dintre temperatură și presiune.

Puterea radiației atinse o asemenea valoare încât atomistul se uita aproape necontenit la dozimetre: nu va străbate oare radiația prin învelișul protector al navei? Deocamdată totul era în regulă, învelișul proteja echipajul de acțiunea distrugătoare a radiațiilor. În același timp, radiațiile erau oarecum slăbite de influența acțiunii câmpului magnetoplasmic.

Viața pe navă căpătă un aspect nou, mai sever. Oamenii lucrau, se mișcau, fără să uite însă niciun moment că merg în întâmpinarea necunoscutului amenințător. Dormeau, dar urechile le erau în permanență treze. Mâncau, dar abia sesizau gustul mâncării. Acum aveau însă în față un țel. Până și gândul la primejdiile posibile se atenuase și nu mai trezea starea de încordare de dinainte. Simțeau funcționarea motorului ca bătăile propriilor lor inimi. Fiecare dintre cei cinci prelua parcă pe umerii săi presiunea adâncurilor, reacționând direct la atingerea navei cu materia incandescentă.

Dar cu ce oare nu se obișnuiește omul!

După ce trecură încă patru zile interminabile, fără ca nava subterană să fi pățit ceva, oamenii începură să-și vină în fire și să privească mai liniștiți viitorul. Nu înseamnă că nu simțeau o oarecare strângere de inimă atunci când priveau aparatul de măsurat adâncimea. Oftau ascunzându-se unul de altul. Nava îi purta din ce în ce mai departe de familii, de casă, de viața clocotitoare de pe pământ. În piept simțeau o durere obositoare. Imaginația nu mai era capabilă să conceapă uriașul masiv de materie incandescentă care rămânea permanent deasupra capetelor.

Dekteariov nu dorea decât un singur lucru: să afle că informațiile trimise sus au fost primite. Skoriupin nu se dezlipea de aparatura de emisie-recepție. În difuzor nu se auzea însă decât un foșnet monoton. Oricât se chinuia Pașa, nu reușea să distingă în acest foșnet nici cel mai îndepărtat ecou al vreunei voci omenești.

Cel mai bine se simțea Andrei. Parcă înviase. Tot timpul era ocupat cu ceva: ba verifica automatele, ba compara indicațiile aparatelor cu indicațiile calculelor. Uneori ar fi vrut să descopere pe undeva vreo defecțiune serioasă pentru a cărei reparație să fie nevoit să lucreze din toate puterile.

Andrei coborî în cabina savanților, se așeză pe podea în apropierea fotoliului lui Dekteariov și ascultă conversația acestuia cu atomistul. În cele câteva zile care trecuseră, el aflase mult mai multe lucruri despre structura pământului și a atomului decât în tot timpul studiilor.

Pentru tânărul mecanic, adevăruri cunoscute de mult științei — ca posibilitatea transformării protonului în neutron și invers — fuseseră adevărate revelații. Cu o nedumerire sinceră află de la Valentin Makarovici că în nucleu nu există nici electroni, nici pozitroni, nici mezoni și că aceștia se formează prin dezintegrarea nucleului „în zbor”.

— Din ce?

— Din ceea ce în manuale este denumit, în mod obișnuit, energie de dezintegrare.

Dar cele mai pasionante lucrări au aflat despre teoria suprarăcirii și teoria existenței antimateriei, adică a materiei în care nucleele au sarcină negativă și electronii sarcină pozitivă.

— Nu cumva credeți și dumneavoastră că în natură poate exista o asemenea materie? întrebă pe atomist Andrei, amintindu-și de discuțiile interminabile dintre savanți pe această temă.

— În curând o vom obține în laboratoare, răspunse cu convingere Biront. Deocamdată ea există mai mult decât suficient în toate colțurile universului. Poate că ea există chiar și sub picioarele noastre, adăugă el după un minut de gândire.

— În cazul acesta, credeți că vom fi supuși anihilării[13]?

— Se poate. Acesta va fi însă un proces rapid. Instantaneu…

— Prin urmare, nu va fi dureros, spuse Dekteariov, cinic.

— Mulțumesc pentru consolare, rise Andrei.

în prezența lui Ciurakov, Nikolai Nikolaevici începu să viseze la acele timpuri când sute de nave subterane se vor îndrepta deodată spre centrul Pământului. Atunci, prin măsurători simultane, se vor putea stabili exact direcția și intensitatea curenților verticali din bazalt. Oamenii vor înlătura cortina care ține ascunsă structura globului terestru, ceea ce va contribui la rezolvarea problemei originii sistemului solar. Oh, cât mai e de lucru!

— În călătoria asta mie îmi revine doar o mică părticică din toate problemele nerezolvate, recunoscu Dekteariov. Stă oare în puterile noastre, a lui Valentin Makarovici și a mea, să cuprindem dintr-o singură privire atâtea fenomene?

— De neconceput! Absolut de neconceput! Fu de acord Biront.

Mecanicul își înăbuși un oftat de dezamăgire. Pentru o descoperire de nimica toată, merita oare să-ți jertfești viața? Dar îl privi pe geolog, se uită la atomistul cufundat în studii și înțelese: merită!

Se terminase cea de-a patra săptămână de drum. A patra săptămână! Iar încercarea navei subterane fusese planificată numai pentru două zile. Sus e luna septembrie. Ce se întâmplă acum pe stradă? Cerne o ploaie plictisitoare de toamnă sau e o zi însorită? Fiecare dintre cei cinci visau până la frenezie, până la desperare măreția cerului înalt, ploaia, stelele. Forțe titanice însă îi mânau neîndurător în jos… în jos… în jos… în strânsoarea materiei incandescente, comprimată până la o stare metalică.

Nici în cea de-a șasea și nici în cea de-a șaptea zi după noua pornire nu se întâmplă nimic deosebit. Părea că adâncurile se

strângeau deasupra oamenilor și se deschideau în fața lor pentru a le face drum.

O dată, în timpul prânzului, Nikolai Nikolaevici rămase încremenit cu lingura la gură. Apoi o aruncă pe masă și se lovi cu amândouă mâinile pe chelie.

— Ah, „zanghezur-zanzibar!” strigă el înfuriat. Cum de nu ne-am dat noi seama de asta de la început, Valentin Makarovici?

— De ce anume?

— În definitiv, de ce nu s-ar întâmpla ca noi să ajungem într-adevăr până în centrul Pământului?

— Ei bine. Și mai departe?

Geologul se plesni pe genunchi și izbucni în hohote de râs. Râdea tare, molipsitor. Uitându-se la figurile năucite de mirare ale comesenilor, se ținea cu mâinile de burtă și râdea.

— Dar la naiba, Pământul e rotund! strigă el. Noi nu trebuie să întoarcem nava subterană, înțelegeți, nefericite capete pătrate, sau nu înțelegeți? Dați-i înainte, și nu vă mai turnați apă în cizme!

Pasagerii navei subterane se uitară uluiți unul la altul. Biront se înecă și tuși, iar Ciurakov îl bătu pe spate. Cutiile deschise cu concentrate de fructe, mâncarea preferată a echipajului, rămaseră neatinse. Scânteia de speranță se transformă dintr-o dată într-o flacără strălucitoare. Lui Vadim îi tremurau buzele. Fața lui Skoriupin se lumină de un zâmbet copilăresc. Acum, raidul în necunoscut promitea viață.

— E o problemă numai de timp, se însuflețea Nikolai Nikolaevici. Dacă viteza navei subterane se menține, ne trebuie mai puțin de un an pentru a ajunge în partea opusă a globului pământesc.

— Un an e un fleac! strigă Andrei.

— Sunt de acord și cu doi ani, zise Biront gesticulând desperat. În timpul ăsta, eu voi termina de elaborat teoria suprarăcirii. Voi aduce Academiei și o metodă de folosire practică a suprarăcirii.

— Ce caraghioasă e uneori viața, zise Skoriupin cu același zâmbet; nu-ți vin în minte niciodată lucrurile cele mai simple. De ce oare?

Figura lui Vadim se luminase. Redeveni dintr-o dată vechiul Vadim, pe care Andrei era obișnuit să-l vadă în biroul de proiectare, cu ochii vii, energic, nerăbdător.

9

Nikolai Nikolaevici visă că se află în Moscova și că se plimbă pe bulevardul Sadovoe, că merge deja de mult și din cauza asta e puțin obosit. E seară. Se aprind luminile electrice și reclamele multicolore. Pe stradă circulă multe mașini, pe trotuare nu mai e loc de trecători. Vântul îi răcorește fața. Vântul! Cât de bine e! Respiră ușor. Câte mirosuri cunoscute: mirosul asfaltului umed, un fum întâmplător de țigară, mirosul magazinelor, al parfumurilor din îmbrăcămintea femeilor…

Oamenii se uită la el, îl salută. Cunoscuții și necunoscuții. Îi știe acum întregul oraș. El este acela care abia s-a întors din raidul spre centrul Pământului. Orice ai spune, a ajuns o celebritate.

Și el merge, merge fără să se oprească, se bucură că, în sfârșit, poate să meargă pe jos cât îi place. Împrejurul său e spațiu mult, strada e largă, nu are sfârșit. Ce bine-i sa respiri în voie, după ce ai trăit atâta vreme în cabinele strimte ale navei subterane. Doar… dar de ce nu e cu Katea?

Nikolai Nikolaevici se întoarce și pornește în fugă înapoi. Se ciocnește de trecători. Cineva îl apucă de umăr, îl ține. Nikolai Nikolaevici încearcă să se smulgă și… se trezește.

Aude un șușotit în ureche:

— Nikolai Nikolaevici, treziți-vă!

— A! Ce s-a întâmplat?

— Mai încet, mai încet.

Geologul se desparte cu greu și fără să vrea de vis. La naiba, cât de clar văzuse el bulevardul Sadovoe. Încă un pic și ar fi fost la el acasă, ar fi văzut-o pe Katea. Cel care îl scutură de umăr e Biront.

— S-a întâmplat ceva?

— Să mergem repede la tabloul de comandă.

Nikolai Nikolaevici se obișnuise de mult cu atomistul, pentru orice fleac, acesta începea să se agite. Uitându-se însă la figura lui Biront, la părul său răvășit, roșcat, înțelese că de data aceasta cauza agitației era cu totul deosebită. Dekteariov sări pe podea, se întinse trosnind din oase, apoi se chirci.

— Ce mi-e așa de frig?
— Să mergem, haide!
Biront îl trase după el. Nikolai Nikolaevici se așeză în fotoliu, închise un ochi și-l privi pe atomist.
— Aha, mi-am amintit, zise el ridicând un deget. Acum ești leit Paganini. Numai că dumneata ești roșcat și mi se pare că el era brunet.
— Lăsați-l în pace pe Paganini al dumneavoastră! Uitați-vă o dată la aparat!
— De unde se simte un aer atât de rece?
Geologul simțea acum clar pe ceafă un curent de aer rece. Înseamnă că ăsta nu mai e vis.
— Am intrat în zona de captură K a electronilor[14].
— Ce? În a patra geosferă?
Firul aparatului de măsurat adâncimi trecuse de cifra impresionantă de 1 200. Presiunea se apropiase de 80 milioane de atmosfere.
— Ah,. „zanghezur-zanzibar”! Bolborosi Dektеariov. Din cauza somnului poți să pierzi într-adevăr totul pe lume. Dumneata n-ai dormit?
— Ba da, dar m-a trezit frigul. Am înghețat sub pătură.
— Probabil că s-a defectat ceva la instalația de răcire.
— Nu cred.
— De ce?
— Pentru că teoria mea asupra suprarăcirii dă un răspuns mai simplu și mai clar. Uitați-vă. Nava înaintează printr-un flux deosebit de dens de mezoni și pozitroni. Presiunea a distrus de mult moleculele, așa cum, cu mult înainte, distrusese ultracristalele dumneavoastră.
— De ce tocmai ale mele?
— Vă rog, nu mă întrerupeți! Tocmai cristalele dumneavoastră. Acum ea deformează membranele electronice, transformă materia în cea de-a patra stare. Elementele chimice își pierd valențele, devin inerte.
— A.ha-ha, înțeleg, dragul meu Valentin Makarovici. Electronii sunt obligați să sară de pe orbita exterioară pe una interioară, și unii dintre ei ajung pe orbita K, cea mai apropiată de nucleu. Atunci e posibilă capturarea electronului de către nucleu.
— Ați început să înțelegeți.

— Dar, dă-mi voie, această captură trebuie să fie însoțită de o degajare de energie.
— Bineînțeles. Dar ce energie?
— În primul rând calorică.
— Țineți seamă că numai în anumite condiții, când atomul are posibilitatea să se dezintegreze, se degajă energie calorică. Aci însă, toate fenomenele de captură K au loc în interiorul giganticei cuirase litosferice.
Aparatele confirmau cele spuse de Biront. Combinațiile chimice cele mai simple dispăruseră. În jurul navei subterane se afla o materie compusă din elemente chimice libere, în starea lor atomică.
Temperatura exterioară rămăsese neschimbată. Nikolai Nikolaevici se încruntă. Logica fenomenelor care aveau loc cerea ca temperatura să crească. Cel puțin așa știa Dekteariov. Captura K a electronilor provoca dezintegrarea nucleului și, în același timp, provoca o degajare de căldură[15]. În ce se transformă energia dezagregării dacă nu în căldură?
— Totuși nu înțeleg, Valentin Makarovici, mărturisi sincer geologul.
— Dacă totul ar fi fost simplu de înțeles, n-ar mai fi fost necesar să concep o întreagă teorie cu privire la suprarăcire, zise Biront îndreptându-se cu mândrie.
Dekteariov înțelese că atomistul avea gata explicația.
— Situația este următoarea, continuă Valentin Makarovici. Oamenii s-au obișnuit să reducă toate felurile de energii la un echivalent pozitiv de căldură. E o măsură comodă și sesizabilă. Dar ce e căldura? E mișcarea particulelor materiale. Care particule? Termometrele existente, chiar și cele semiconductoare pe care le avem noi, reacționează la mișcarea moleculelor, a atomilor, a electronilor. Ce temperatură va măsura termometrul atunci când mișcarea moleculelor și atomilor va înceta?
— Zero absolut. Minus 273 de grade.
— Dar dacă se vor opri și electronii?
Dekteariov ridică din umeri. Nu se gândise niciodată.
— Există două posibilități, își răspunse singur Biront. Va avea loc ori o explozie termonucleară cu degajare de căldură, ori — dacă substanța nu are posibilitatea expansiunii — temperatura

ei va scădea sub zero absolut, iar degajarea de energie se va transforma în ceva necunoscut nouă.

— În ce, totuși?

— Eu cred că în acele radiații observate de noi.

Valentin Makarovici se uita îngăduitor la geolog. Se simțea învingător. Faptele confirmau din ce în ce mai categoric teoria suprarăcirii.

— Care este natura radiațiilor dumneavoastră?

— Nu știu. Deocamdată nu știu. În orice caz este ceva mediu între câmpul magnetic și câmpul gravitațional.

— Nu va duce oare captarea K la o cădere a temperaturii pozitive? se neliniști Nikolai Nikolaevici.

— Tot ce se poate, tot ce se poate. Simțiți că s-a răcit? Ei, asta e.

Biront își freca triumfător mâinile.

— Într-adevăr, zise geologul zgribulindu-se și privind în jur, de parcă ar fi vrut să vadă de unde vine frigul. Pare ceva absurd: pe de o parte materia e fierbinte, iar pe de altă parte e rece. În felul acesta putem înnebuni mai repede decât din cauza vibrațiilor!

Nu-i deșteptară pe ceilalți membri ai echipajului. Savanții se așezară mai comod în fotolii și-și începură observațiile.

10

Pentru orice eventualitate, Vadim și Andrei verificară încă o dată sistemul de răcire și se convinseră din nou că funcționează perfect. Cu atât mai puternică era deci nedumerirea comandantului navei și a mecanicului. La început au râs, apoi s-au alarmat.

Pentru a răci învelișul corpului se foloseau proprietățile sudurii a două semiconductoare de a se răci la un capăt și a se încălzi la celălalt când prin sudură trece un curent electric. Învelișul exterior juca rolul acelui capăt al sudurii care trebuie să se răcească.

Sistemul de relee permitea să se protejeze corpul de o acțiune calorică de orice intensitate și asigura în interiorul navei o temperatură constantă.

Vadim începuse să-l tachineze pe Biront cu renumita lui teorie despre suprarăcire. Ceea ce pentru Valentin Makarovici reprezenta un adevăr științific părea să contrazică bunul-simț.

Termometrele arătau clar o temperatură destul de ridicată în adâncurile pământului. Este adevărat însă că ea era constantă. De unde venea deci frigul?

Pe măsură însă ce în cabine se lăsa frigul, proiectantului îi pieri pofta de râs. Era totuși ceva în neregulă. Scăderea temperaturii în cabine putea avea loc ori în cazul unei defecțiuni a sistemului de răcire (și la verificare ar fi găsit-o), ori în cazul prezenței unei temperaturi de minus 70° C, sau mai scăzută, de partea cealaltă a pereților.

Faptele confirmau cele spuse de Biront.

— Fie și suprarăcire, cedă Vadim. Pentru noi, asta nu reprezintă vreun pericol. Trebuie numai să schimbăm reglarea releurilor automate.

în același timp se gândea: „Trebuie să încep urgent să mă ocup de schița sistemului universal de răcire. E ceva primitiv să reglezi mereu”.

Modificarea reglării le luă șase ore. În cabine se încălzi treptat și lui Dekteariov i se luă parcă o piatră de pe inimă.

După unsprezece ore de la reglare, firul roz al termometrului începu din nou să se deplaseze; părăsi diviziunea „25” și se deplasă spre diviziunea „24”; este adevărat că se deplasă foarte puțin, cât un fir de păr, nu mai mult. Aceasta însă a fost suficient pentru ca să atragă privirile atente ale întregului echipaj.

Mișcarea firului continuă și peste o săptămână; echipajul lui „PV-313” începu să se chircească de frig, deși temperatura coborâse doar până la plus 20 de grade.

Vadim și Andrei reglară din nou sistemul de răcire.

Pentru încă o zi se stabili în cabine o temperatură normală. Când însă a fost nevoie de a treia și apoi de a patra reglare a releului, Vadim presimți o nouă nenorocire.

— Să oprim nava, îi propuse el lui Dekteariov, naiba știe cât poate coborî temperatura.

— Dacă nu știm, răspunse cu indiferență Dekteariov, atunci pentru ce să rămânem pe loc?

— Teribil om mai ești, Nikolai Nikolaevici!

— Din păcate nu, Vadim Sergheevici. Și mie mi s-au cam muiat picioarele.

— Cu toate acestea, dumneata nu-ți pierzi curajul?

— Când e necesar, nu mi-l pierd.

11

Cronometrul socotea zi după zi. De pe ecrane dispăruse definitiv culoarea albastră. Câmpul amintea acum o catifea violetă.

în cea de-a patruzecea zi, adâncimea ajunse la 1 700 de kilometri. În mediul incandescent cu o temperatură de 3 000 de grade, nava era amenințată de frig. Doar Biront considera acest lucru normal. Dacă termometrele îi înșelau, în schimb ecranul reda întocmai spectrul vizibil al radiației termice; și el semăna cu spectrul temperaturilor solare.

— Dacă eu aș ieși acum din navă, începu Andrei să-l piseze cu întrebări pe Biront, aș îngheța sau aș arde?

— N-ați apuca să pățiți nici una, nici alta.

— Înțeleg, aș fi transformat în praf din cauza presiunii. Bine, să neglijăm presiunea.

— V-ați transforma într-un nor de aburi.

— Înseamnă că totuși aș arde?

— Nu în sensul în care suntem obișnuiți să ne imaginăm procesul de formare a aburilor. Materia din care sunteți construit s-ar pulveriza pur și simplu, instantaneu, sub acțiunea radiațiilor.

— Și n-aș simți nici cald nici frig?

— Din contra, ați simți, în egală măsură, și una, și alta.

— Hm-hm…

Andrei se uită la savant fără să-l priceapă. Avea o figură atât de nătângă, încât Valentin Makarovici începu să râdă, frecându-și mulțumit mâinile.

— După legile fizicii, protestă Ciurakov, o dată cu creșterea presiunii și temperatura este obligată să crească.

— Și uite că acum ea va coborî!

Biront închise un ochi, iar cu celălalt se uită amenințător la mecanic. Dekteariov, care îi privea de mai mult timp pe cei doi, se topea de râs.

— Așa explicați dumneavoastră dialectica? tună demascator atomistul. Despre ce presiuni vorbiți? De sute de atmosfere, de mii de atmosfere? Împrejurul nostru sunt însă milioane de atmosfere. He, he!

Valentin Makarovici deschise și cel de-al doilea ochi și continuă, de data asta liniștit, binevoitor:

— Presiunea este dușmana presiunii. La un anumit nivel, cantitatea trece într-o nouă calitate. Hai să ne reamintim: cât timp trece pe o navă cosmică care zboară cu o viteză apropiată de a luminii într-un an pământesc? O zi. Așa? Nădăjduiesc că acum nu mă veți mai contrazice. A trecut oare multă vreme de când nu numai muritori de rând ca dumneavoastră, dar și savanți eminenți — Biront întoarse capul spre Dekteariov — strigau: „Rușine! Scolastică!”? Acum totul se explică simplu: la viteze mari, toate procesele fizice și biologice se încetinesc foarte mult. Asta e tot. În loc de viteze mari, noi am dat peste presiuni mari.

— Și totuși nu înțeleg, se încăpățână Andrei. Să fi fost numai frig, hai, acceptam raționamentul. Dar aici, căldura și frigul stau laolaltă, alături!

— Împrejurul nostru se află materia într-o nouă stare. Acest lucru trebuie înțeles mai întâi, se enervă Valentin Makarovici. Acțiunea exterioară asupra sistemului nostru de răcire, ca și asupra sistemelor de măsurare a temperaturii, este cu totul alta. Rămâne numai să lămurim care anume.

Andrei se uită la Dekteariov cu speranța că acesta îi va împărtăși nedumerirea. Dekteariov îl privea pe Biront cu dragoste și respect. Geologul era entuziasmat de îndrăzneala ideilor atomistului, de curajul cu care acesta scruta adâncurile cele mai îndepărtate ale fenomenelor naturii.

Dar propria sa teorie privitoare la invariabilitatea compoziției chimice medii a materiei în raport cu adâncimea nu. Se confirmase. Conținutul de elemente grele se micșorase. Nucleele metalelor se dezagregaseră, formând nuclee de carbon, de hidrogen, de oxigen și de heliu. Această dezagregare nu fusese însoțită de o explozie termonucleară. Cele trei geosfere, cu o grosime totală de aproape două mii de kilometri, avuseseră rolul unui blindaj solid, care rezistase presiunii interioare generate de ea însăși.

Astfel, nava subterană se deplasase printre nemetale, dintre care o parte — în condiții obișnuite — nu sunt altceva decât gaze. Aici însă ele erau cel puțin la fel de tari ca oțelul călit. Deci

nava pătrunsese din ce în ce mai adânc printr-o masă enormă de oxigen solid, de hidrogen solid, de heliu solid.

Andrei se uita cu interes la aparate. Nava subterană își croia drum cu aceeași viteză, chiar ceva mai repede, în timp ce densitatea neobișnuită — după părerea mecanicului — ar fi trebuit să opună o rezistență mult mai mare decât granitul și bazaltul cristalin și deci viteza de deplasare să se reducă.

Biront nu fu în stare să dea explicații complete mecanicului asupra tabloului real al interacțiunii dintre sfredelul navei subterane și mediul înconjurător. Mai erau încă multe lucruri pe care el abia le întrevedea.

— Eu cred, îi spuse lui Andrei, că prin anularea presiunii, în urma acțiunii sfredelului, se produce o evaporare instantanee, o explozie locală. Dar cum anume se dezvoltă această evaporare... rămâne să se studieze. Eu cred că viteza de deplasare va crește cu timpul și mai mult.

Biront devenise de mult pentru Dekteariov un consultant de neînlocuit. Savanții își uniseră eforturile. Ei aveau de rezolvat o singură problemă principală: cum anume se modifică proprietățile materiei pe granița interioară a celei de-a patra geosfere, acolo unde ea vine în contact cu nucleul central, și care anume sunt fenomenele ce însoțesc modificarea acestor proprietăți?

12

Biront și Dekteariov tremurau din nou de frig. În cabină temperatura scăzuse la plus 17 grade. Plecând în acest raid, nu-și luaseră cu ei îmbrăcăminte călduroasă. Cine putea să prevadă că va fi necesară? Salopeta subțire se vădea acum insuficientă.

Vadim nu mai propunea să se oprească nava subterană. Se așeză la masa de comandă (pentru a cita oară!) ca să termine proiectul variantei universale a sistemului de răcire. Schița o variantă după alta, analiza, calcula. Din mâinile sale ieșeau rezolvări naive, pe care imediat, tot el, le arunca. Foile rupte și ghemuite zburau pe podea.

Zadarnice eforturi... Muncă inutilă. Și, cu toate astea, Vadim nu voia să se recunoască învins. Nu simțea frigul. Lupta necontenit cu sine însuși. Când se trezea, după somnul de noapte, parcă se târa singur de guler spre masa de comandă, la

lucru. „Doar n-ai să abandonezi partida la jumătate de cale!” — se certa el.

În acest timp, temperatura din cabine continua să scadă. Scădea încet, dar neîndurător, cu un grad la șase ore.

„Poate că într-adevăr e mai bine să oprim nava subterană până nu-i prea târziu” — se gândi Nikolai Nikolaevich Dar nu mărturisea nimănui acest gând. Îl privea pe Biront, pe Ciurakov, pe Surkov și-și strângea mai tare buzele.

— Nimic deosebit, îi încurajă el cu voce tare pe ceilalți atunci când temperatura scăzuse până la 15 grade, Sunt condiții de temperatură perfect normale. La mine acasă, iarna, niciodată nu era mai cald.

— Și ce haine aveați atunci pe dumneavoastră? îl ironiză Vadim.

— Nu-mi amintesc.

Cel mai mult suferea de frig Valentin Makarovici. Ședea zgribulit la tabloul de comandă, cu gulerul mic al salopetei ridicat.

— Înfășurați-vă cu pătura, îl sfătui Nikolai Nikolaevici.

Atomistul se grăbi să folosească sfatul, și curând exemplul lui fu Urmat și de ceilalți membri ai echipajului.

…Temperatura coborâse între timp până la 12 grade. Biront căpătă guturai. Savantul începea deodată să strănute fără să se mai oprească. Nu-i mai ajungeau batistele și, după sfatul aceluiași Dekteariov, începu să folosească prosoapele. Nikolai Nikolaevici nu putea să se uite fără să zâmbească la colegul său, cu care avea relații din ce în ce mai prietenești. Cu nasul umflat, cu ochii lăcrimați, cu un prosop în mână în loc de batistă, atomistul oferea o priveliște caraghioasă și jalnică.

„PV-313” continua să se apropie de centrul Pământului, lăsând în urmă sute de kilometri, unul după altul. Captarea K a electronilor creștea vijelios, iar conținutul de carbon, oxigen și heliu scădea. În schimb, cantitatea de hidrogen sporea. Solid ca metalul, de o culoare violet închisă, generând radiații invizibile, el continua totuși să rămână același.

— Ascultă-mă, Valentin Makarovici, spuse Dekteariov, ce se întâmplă aici? Când ne vom deplasa nu spre centrul Pământului, ci dinspre centrul Pământului spre suprafață, vom observa, în

locul unei capturi K, o sinteză a nucleelor ușoare și grele, cu o generare simultană de electroni.

— Desigur! îl susținu Biront. Altfel nici nu se poate, în interiorul Pământului este o bucătărie în care se pregătesc toate elementele cunoscute în natură. Nu înțeleg doar cum elementele generate acolo ajung până în scoarța pământului.

— Dar curenții, Valentin Makarovici, dar curenții!

— Curenți într-un mediu atât de dens? E foarte greu de crezut.

— Dacă n-ar fi acești curenți, eu n-aș fi avut ce căuta în „PV-313”. Curenții sunt neînchipuit de lenți. O viață de om nu e suficientă pentru ca să reușești să-i observi. Ei însă există. Și orizontali, și verticali. Cauza apariției lor e cu totul altă problemă. Chiar și curenții din litosferă rămân încă pentru noi o enigmă.

— Îmi amintesc: Scandinavia se ridică cu un metru și trei zecimi pe secol.

— Ei, dar parcă este vorba numai de Scandinavia? Uite, dacă voi ieși întreg din aceste peripeții — Dekteariov îl privea visător pe atomist —, îmi voi închina restul vieții raidurilor spre centrul Pământului. Am eu presupunerile mele…

— Știți că problema curgerilor verticale în cea de-a patra geosferă este deosebit de interesantă. Eu…

Biront nu apucă să termine; începu să se strâmbe chinuindu-se să nu strănute.

Câtă satisfacție găseau acum savanții în conversațiile pe care le purtau, ce planuri mărețe își împărtășeau! Ajutorul reciproc din politețe se transformase acum într-o necesitate. Toate variațiile geologice din interiorul Pământului și de la suprafața lui erau în dependență de procesele atomice din regiunile centrale, și în special din geosferă a patra. La rândul lor, nici procesele atomice nu puteau fi interpretate dacă nu cunoșteai particularitățile geologice ale planetei. Geofizica și geochimia erau aici strâns împletite cu mecanica nucleară. Munca lui Dekteariov și a lui Biront erau legate organic.

Dacă nu i-ar fi necăjit frigul… în ultimele două zile, temperatura coborâse până la 10 grade. Andrei propuse să se deschidă trapa oarbă spre camera sfredelului, unde erau amplasate, în formă de evantai, de-a lungul corpului navei, tuburile aspiratoare incandescente. Situația echipajului se

schimbă imediat. Aerul încălzit de tuburi pornea acum în sus, dintr-o cabină într-alta, prin toate încăperile navei.

— Iată că din nou totul merge strună! spuse Dekteariov. Cu asemenea „calorifer” trecem prin orice suprarăcire.

Lui Andrei Ciurakov i se acordă titlul de erou al primei nave subterane de mare adâncime, „PV-313”.

13

Geosfera a patra, după cum presupunea și Nikolai Nikolaevici, avea o întindere considerabilă. Aparatul de măsurat adâncimi indica 2 000 de kilometri, iar cronometrul arăta că trecuseră 47 de zile de la data plecării. Densitatea materiei continua să crească, temperatura ei să scadă. Încă 800–900 de kilometri și va avea loc o nouă transformare în salt a microstructurii materiei.

Dar în ce va consta ea?

Cei cinci oameni așteptau cu nerăbdare intrarea navei în zona nucleului central. Zilele se scurgeau îngrozitor de încet. Oamenii se odihneau acum în cabina secundului. Aduseseră aici așternuturile și se instalaseră împrejurul trapei care ducea spre încăperile sfredelului. Tabloul de comandă atârna destul de departe de podea, acoperind lumina.

— Dacă în loc de trapa asta ne-ar încălzi un foc de tabără, spuse Nikolai Nikolaevici, cum stăm aici în vizuină, înfășurați în pături, am semăna cu niște oameni preistorici din peșteri. N-ar fi bine să cântăm?

— Asta ne lipsea! Muzica! Zise Vadim îndreptându-şi spinarea înțepenită. Ce-i drept, poate ne-ar fi sufletul mai ușor rachetoplanele ascultă totdeauna vocea Pământului. Li se transmit concerte simfonice întregi. Noi însă suntem rupți de lume.

— Cum rupți? se revoltă Dekteariov. Eu personal nu mă simt de loc. Suntem pe aceeași planetă cu prietenii noștri, cu rudele noastre. În ceea ce privește însă muzica, asta da! Eu, frate, am o adevărată slăbiciune pentru muzică. Cinstit vorbind însă, de când mă știu, sunt complet afon. Poate că dumneata, Valentin Makarovici, ne cânți ceva?

— Ah, lăsați-mă în pace cu glumele dumneavoastră!

— Vreți, într-adevăr, să ascultați un cântec? întrebă Skoriupin.

— Ia te uită unde se ascunde talentul! Dekteariov își trecu degetele prin frizura transmisionistului și, fără prea multă ceremonie, îl întoarse cu fața spre el.

— Soprană lirică?

— Nu, Nu…! se rușină Pașa. Nici eu nu cânt, Obrajii îi erau roșii. M-am gândit însă că poate v-ar plăcea să ascultați cum cântă o fată.

— O fată? Nikolai Nikolaevici își țuguie buzele și lăsă în pace capul transmisionistului. Doar nu ți-ai ascuns fata în buzunar?

în loc de alt răspuns, Skoriupin băgă, într-adevăr, mâna în buzunarul salopetei și scoase cu grijă o cutiuță mică, rotundă. O deschise și cei prezenți văzură înăuntru o bandă de magnetofon.

— De ce ai tăcut până acum? se indignă Vădim. Cine interpretează? Ce anume?

— De fapt, spuse Skoriupin deodată încurcat, nu e vorba de o cântăreață. Pe bandă e imprimată vocea unei fete pe care-o cunosc. La început citește o scrisoare, apoi cântă. Și continuă roșind ușor: Are o voce tare frumoasă.

— Fie și cunoscuta ta, zise Vadim dezamăgit. Într-un heleșteu fără pește, și racul e pește!

— Nu ai dreptate, Vadim Sergheevici, i-o întoarse Dekteariov. Dacă Pavel spune că fata cântă frumos, înseamnă că așa e. Dă-i drumul Pavlușa!

Skoriupin ieși de sub tabloul de comandă și zbură pe scăriță de parcă ar fi avut aripi. Introduse banda în magnetofon cu degetele tremurânde. De la plecarea spre adâncuri nu fusese niciodată atât de emoționat. Ar fi putut să se folosească mai de mult de aparat, simțea în fiecare zi în buzunar cutiuța asta intimă, dar se jenase.

Lăsând la o parte capătul benzii pe care era imprimată scrisoarea, Pavel porni magnetofonul.

„Pavlușa! — răsună în cabină vocea sonoră a unei fete, și Pavel zâmbi. Acum am să-ți cânt cântecul pe care m-ai rugat să ţi-l cânt în Orlovka. Ți-aduci aminte?”

La primele acorduri luate pe un instrument electronic dintre cele cu care erau înzestrate rachetoplanele, cei din „PV-313” ridicară capetele înmărmuriți. Se părea că trecuse o adevărată veșnicie de când nu mai auziseră nici muzică, nici voce feminină. Împreună cu glasul fetei pătrunseră în cabină sunetele

apropiate ale lumii, răscolind sentimentele pornite să se abrutizeze. O dată cu dorul care li se aprinse brusc în inimi, fiecare se simțea cuprins de o inexplicabilă fericire. Li se punea un nod în gât, voiau să râdă și să plângă totodată.

Era un cântec popular. Vorbea despre Lună, care apăruse de după nori, deranjând declarația de dragoste a unui astronaut gata de plecare în primul zbor... spre Lună!

Fata nu avea o voce deosebită, dar pronunța cuvintele cu căldură și simțire. Biront zâmbea. Nikolai Nikolaevici clătina din cap,. Prea repede, cântecul care abia îi prinse în vrajă se sfârși.

— Încă o dată! Din nou! Strigară deodată geologul, atomistul și Ciurakov.

Ascultară cântecul de trei ori. Transmisionistul păstra aerul unui om serios, care îndeplinește o sarcină profesională, dar ochii îi trădau adânca tulburare.

— Unde e ea acum? îl întrebă la urmă Dektеariov.

— În Lună.

— Nu, n-am vrut să te jignesc, Pavlușa.

— Dar vorbesc foarte serios, Nikolai Nikolaevici. Lucrează ca laborantă acolo, la o seră experimentală. Tanea e botanistă.

— Ia te uită! Tu ești aproape de centrul Pământului, iar ea în Lună. Ce-a mai rămas imposibil în lumea asta? Tanea... Frumos nume. Ea nu te-a condus?

— Nu. Am așteptat-o, dar probabil că a fost reținută în sera ei lunară. Nu ne-am văzut de un an înainte de plecare am primit banda de la ea.

Cântecul avu o influență liniștitoare asupra întregului echipaj. Pentru prima dată, oamenii se culcară uitând să mai privească aparatul de măsurat adâncimea. Vremea prinse să zboare mai repede, viitorul părea trandafiriu.

14

Vadim dormea la margine, lângă trapă. Se trezi din somn și întinse capul ca să se bucure de căldura ce venea de la tuburi. Zâmbea. În minte îi mai rămăseseră încă tablourile din vis: Lena, plaja de la râu, soarele strălucitor, vântul călduț. Dar într-o clipă toate acestea dispărură.

Ciuli urechile. Se aplecă brusc peste marginea trapei și ascultă. Sfredelul continua să funcționeze. Sări din pat și se duse la tabloul de comandă. Examină aparatele: nu se

produsese nicio variație în regimul de funcționare a aparatului. Vadim se vârî sub tabloul de comandă și-l zgâlțâi pe Andrei.

— Ce vrei? mormăi nemulțumit Ciurakov întorcându-se pe partea cealaltă.

Vadim îl scutură mai tare.

— Apropie-te de trapă. Nu simți nimic?

Andrei își dădu seama imediat că se produsese o schimbare, însă consideră mai cuminte să nu tragă concluzii pripite omul adormit se înșală ușor. Frecându-și fața cu palmele, stătu câteva minute la o oarecare distanță de trapă, apoi se apropie de ea. Pe rând, se trezeau și ceilalți.

Temperatura tuburilor aspiratoare scăzuse „deși motorul funcționa la puterea stabilită. Tromba electrică pulveriza materia cu aceeași ușurință și o trimitea în camerele de încălzire.

Mecanicul se convinse că se realizau prevederile atomistului: nava înainta mai repede acum, parcurgea nu jumătate, ci opt zecimi de metru pe secundă.

Nici Biront, nici Dekteariov nu putură da imediat o explicație clară acestui fenomen. Savanții făceau doar presupuneri, printre care aceea că în camere avea loc un proces termonuclear vijelios, iar temperatura negativă trecea brusc, în salturi, spre una pozitivă.

Vadim se repezi la tabloul de comandă ca să verifice această ipoteză prin calcul. Dacă ea se confirma, însemna că se vor putea construi motoare cu totul neobișnuite!

Temperatura din cabină scădea mereu. Pe scala termometrului, firul se apropiase mai întâi de 8, rămase aici trei sferturi de zi, pentru ca apoi să se deplaseze amenințător în jos.

Frigul sili echipajul să-și confecționeze la repezeală, din saltele, ceva asemănător pufoaicelor. Aspectul oamenilor deveni deosebit de caraghios, mai ales în cazul lui Dekteariov. Cu această îmbrăcăminte, geologul pătrundea cu greu prin deschizătura trapei, drăcuind de se auzea în toată nava.

în cele din urmă se apropie de Vadim și începu următoarea discuție:

— Dragul meu Vadim Sergheevici, nu s-ar putea totuși transforma sistemul de răcire într-un sistem de încălzire? Când

natura face asemenea scamatorii, n-am putea să facem și noi ceva? Întrebă el răsucindu-și degetele în aer.

— S-ar putea.

— Ai imaginat ceva?

— Nu trebuie să imaginăm nimic, Nikolai Nikolaevici, zise Vadim. Sistemul e simplu de reglat. Pentru asta însă trebuie să oprim câteva zile nava. Spune-mi, te rog, cele 12 500 de grade dezvoltate de câmpul magnetoplasmic continuă să acționeze asupra corpului navei sau sunt compensate de suprarăcirea materiei?

Dekteariov se uită întrebător la Biront.

— Nu poate fi vorba de niciun fel de compensație, răspunse Valentin Makarovici. Suprarăcirea generează un nou fel de energie, însă nu anulează căldura. Sistemul dumneavoastră de răcire reacționează și la căldură, și la frig. Frigul de afară însă, care se transmite sub formă de radiații, a provocat în sudurile semiconductoarelor altfel de relații decât acele obișnuite.

— Dacă-i așa, n-avem ce discuta. Nu putem deconecta răcirea nici pentru o secundă. Am distruge noi înșine nava. Vă convine o asemenea perspectivă?

Dekteariov se uita la Andrei, neliniștit.

— Așa s-ar părea, confirmă mecanicul. Termoelementele sistemului de răcire sunt legate într-un singur tot. Nu pot fi reglate unul câte unul.

— Trebuie să oprim! îi scăpă lui Vadim.

Geologul dădu negativ din cap.

— Nu!

De aceeași părere fu și Biront.

— Nu pot să mă împac cu ideea că nu există nicio posibilitate de reglare a sistemului de răcire, insistă Nikolai Nikolaevici. Eu mă pricep oarecum la semiconductoare. Trebuie să te mai gândești, Vadim Sergheevici. Mă înțelegi? Să te mai gândești, să cauți, să nu cedezi. Salvarea noastră depinde de măiestria dumitale. Știi prea bine că soluția îți poate trece cu totul pe neașteptate prin cap.

Asta să nu știe Vadim? Dar n-a încercat el oare să rezolve problema reglării? Soluția poate fi găsită. Dar ea poate să nici nu existe.

Andrei se oferi să-l ajute pe Vadim. Se îndreptară împreună către secția de agregate. Acolo scoaseră capacele de pe releele automatelor, examinară panourile mici, negre și lucioase. În spatele lor se împleteau liniile aurii care uneau nodurile sensibile ale semiconductoarelor, niște discuri mici, de culoare cenușie. Schema amintea canalele de pe Marte, așa cum se văd prin telescop. Piesele erau fixe și fără îmbinări. Totul era simplificat la maximum, compact și imposibil de reglat pe parcurs. Ar fi fost mai ușor de înlocuit în întregime releul decât de reglat parțial. Acum, tocmai în această perfecțiune stătea tragedia echipajului din „PV-313”.

Andrei și Vadim se sfătuiră și ajunseră la concluzia că nu se putea face nimic. Era necesară o schimbare capitală și ea nu putea fi executată decât în condiții de uzină.

După câteva ore totuși, Andrei reveni în secția de agregate, de data asta singur. Rămase destul de mult timp căutând o cale care să permită schimbarea legăturilor dintre automate fără a le deconecta și fără a supune nava vreunui pericol. Din păcate, cunoștințele lui de inginer mecanic se dovediră insuficiente. Și cu cât privea mai mult liniile schemei imprimate pe panou, cu atât se convingea mai adânc de neputința sa. Nu exista mecanic pe lume care să poată repara o defecțiune la fel de repede ca el, dar să imagineze o altă combinație de linii și noduri... nu. Pentru asta ar fi trebuit să fie proiectant. Și dacă nici Vadim nu reușise nimic, atunci ce mai caută aici el, Andrei Ciurakov?

15

Nava „PV-313” își continua drumul spre nucleu! Pământului. În cabine temperatura scăzuse la 0°C. Cadranele aparatelor, suprafața lucioasă a tabloului de comandă, capacele metalice ale trapelor, toate se aburiseră din cauza respirației oamenilor. Îmbrăcămintea confecționată de membrii echipajului încălzea trupul doar până la brâu; picioarele rămâneau descoperite și înghețau. Oamenii stăteau mai toată vremea cu ele înfășurate în cearșafuri și pături; ba mai puneau deasupra și câte o pernă. În felul acesta erau imobilizați în fotolii. Lui Nikolai Nikolaevici îi îngheța chelia; își făcu din prosoape ceva asemănător unui turban și semăna cu un negustor din vechea Buhara. Nu se mai puteau apăra de frig și se urcau cu rândul în secția agregatelor,

unde era ceva mai cald. Aici însă era strimt și nu încăpeau decât doi oameni.

Visau o îmbrăcăminte călduroasă: pâslari, șube, căciuli. Ce bine ar fi fost să le fi avut aici! Dar cine ar fi putut să presupună că echipajul lui „PV-313”, care se cufunda în adâncurile incandescente, va fi pus în condițiile frigului de noiembrie!

Temperatura scădea acum cu două grade și jumătate pe zi, iar când cronometrul arătă cincizeci de zile de la plecare în cabine era minus 8°C. Pe porțiunile metalice ale cadranelor și pe tabloul de comandă se depunea brumă. Cel mai gros strat de brumă se afla pe trapa care ducea către sfredel; de acolo mai venea o undă de aer relativ cald.

Le înghețau mâinile. Dacă Nikolai Nikolaevici mai putea încă să rabde, uscățivul de Biront o ducea foarte greu. Atomistul sufla la fiecare minut în degetele osoase și înțepenite, le băga la subțiori, alerga mai des decât ceilalți să se încălzească în secția agregatelor.

Temperatura coborî la minus 12 grade, apoi la minus 15 grade… la minus 18 grade… Nava subterană își continua îndârjită drumul spre nucleul central.

Locuitorii navei trăiau cu un singur gând: mai repede! Cu ce-i va primi oare nucleul central? Nu-i oare acesta începutul sfârșitului? Vadim părăsise încercările de a perfecționa mașina. Chircit în hamac, acoperit până peste cap cu salteaua, încerca să se încălzească cu propria lui suflare.

în cea de-a cincizeci și șasea zi, frigul din cabină atinsese minus 21 de grade…

Valentin Makarovici își atinse încet ochiul cu vârful înghețat al degetului. Ochii-i ardeau ca atunci când ai un guturai puternic sau ești frânt de oboseală; își simțea capul neobișnuit de greu, urechile îi erau parcă înfundate și auzea un foșnet continuu și sâcâitor, de parcă, prin apropiere, cineva întorcea fânul.

— Nu vi se pare că în cabină s-a mai încălzit? întrebă foarte prudent Biront.

Nikolai Nikolaevici aruncă o privire spre termometru: minus 26 de grade. Fiecare respirație era un jet de’ aburi. Bruma acoperise totul în cabină, până și căptușeala interioară de pâslă

de nailon. Îi usturau obrajii. De spălat și de bărbierit nici. Nu mai putea fi vorba. Cu ce semănau ei acum, așa bărboși și chinuiţi?

— Nu vă simțiți bine?

— Cine v-a spus asta? întrebă Valentin Makarovici. Mă simt foarte bine. E doar ceva în neregulă cu capul. Probabil din cauza oboselii. Voi încerca să mă odihnesc.

Și, ridicându-și picioarele în fotoliu, se înveli mai bine în saltea, se înfășură în pătură și în prosop și încercă să moțăie. Dekteariov îl privea cu tristețe. Ce va face dacă se va întâmpla vreo nenorocire cu tovarășul său? În asemenea condiții pot apărea boli pentru care nu există medicamente pe navă. Nu trecu niciun sfert de oră, și Biront se cutremură iritat. Nu, nu reușea să adoarmă. Ideea că se află atât de aproape de nucleul central al pământului îl obseda. N-avea timp de boală. Acum, mai mult ca oricând, trebuia să lucreze, să continue fără întrerupere observațiile. Bolnav poți fi și acasă. În laborator, cine lenevește?

Gândurile lui Biront zboară luând-o înaintea navei cu mii de kilometri. Suprarăcirea materiei generează radiații a căror natură nu putea fi încă stabilită. Lui Biront îi trece prin minte o presupunere îndrăzneață: radiația nu este oare un curent de particule elementare neutrino din care sunt alcătuite toate particulele atomice, așa cum o casă este construită din cărămizi? Adică radiația nu este oare un flux de neutrino din care sunt alcătuiți și protonii, și neutronii, și electronii, și pozitronii, sau, cu alte cuvinte, întregul univers? Pentru a demonstra acest lucru, trebuie mai întâi să pătrundă în nucleul central al globului terestru și — cel mai important lucru — să nu întrerupă niciun moment observațiile.

Aplecându-se peste aparate, Valentin Makarovici ațipi fără să-și dea seama. Dekteariov asculta răsuflarea scurtă și șuierătoare a atomistului. Privea cu un sentiment de profundă dragoste și de compătimire coatele lui ascuțite și umerii înguști ce se conturau prin saltea. În el însuși creștea înverșunarea. La naiba, va lucra! În fața lor era atât de mult material de studiu. Dekteariov și Biront sunt în acest moment ochii și urechile întregii lumi științifice. Prin ei acționează voința măreței generații de biruitori ai naturii.

Nikolai Nikolaevici conecta comunicația internă și-l chemă pe Ciurakov.

— Andriușa, începu el, acoperind microfonul cu palma și coborându-și vocea. E momentul să căutăm un locșor mai călduț.. Valentin Makarovici s-a îmbolnăvit.

— Eu m-am și gândit la asta, Nikolai Nikolaevici. Putem utiliza puțul sălii mașinilor. Locul e strâmt, dar...

— Hai să ne uităm.

în puț era atât de cald, încât pe Dektеariov îl apucă amețeala.

— Oh, ce binecuvântare! exclamă geologul. Acum îmi dau seama că sunt înghețat până în măduva oaselor.

Diametrul mic al puțului le permitea să stea numai pe scoabe, unul deasupra celuilalt; un om putea să se așeze pe clapa închisă a trapei.

— Uite cum vom face, începu Dekteariov. Vom lega hamacurile de scoabe și vom sta ca păsările în cuiburi. Va trebui ca, pentru un timp, să uităm ce-i aia poziția culcat.

16

Mutându-se în puț, avură posibilitatea să se elibereze de saltele și de păturile înfășurate pe picioare, precum și de prosopul de pe cap. Închiseră trapa și așezară deasupra ei o saltea pentru Biront. Ceilalți se aranjară în hamacuri, ocupând puțul aproape până sus.

Adormiră imediat. Dormiră un somn lung și greu, fără să acorde vreo atenție incomodității. Când trebuiau să iasă din puț, îl ajutau pe Biront să se mute în hamac. Coborau cu rândul după alimente după apă. Se întorceau aducând totdeauna vești neliniștitoare. Temperatura continua să scadă: minus 38°C... 41... 45... Temperatura cobora acum tot mai repede, întâi cu patru grade pe zi, apoi cu șase grade, apoi cu opt...

Iar masa plastică incandescentă din jurul navei continua să se strângă. Dacă credeai termometrelor (și cum să nu le crezi!), din momentul intrării în cea de-a patra geosferă, adică începând din cea de-a treizeci și doua zi, temperatura din exterior coborâse doar cu 14 grade și°era de 2 986 de grade peste zero. Căldură mai mult decât suficientă! Dacă o părticică cât de mică ar fi putut fi adusă în cabine!

Să fii în foc și să pieri din cauza frigului! Ce poate fi mai stupid?

Oamenilor le venea din ce în ce mai greu să coboare după apă și după alimente. De partea cealaltă a trapei îi amenința un ger de minus 60 de grade. Arsura lui o suportau numai doi: Ciurakov și Nikolai Nikolaevici. Înainte de a se îndrepta către depozit, ei se înfășurau în saltele. Fața, mâinile, picioarele și le înveleau în pături. Deschideau puțin trapa, și puțul se umplea cu nori de aburi. Mai departe se cerea de la Dekteariov sau de la Andrei doar viteză: alunecau pe scoabe, apucau lada cu concentrate care era mai aproape și înapoi…

La început Nikolai Nikolaevici avea curajul să treacă prin depozit și prin două cabine și să ajungă până la tabloul său de comandă. Examina aparatele și se întorcea în fugă. Întors în puț, îi povestea lui Valentin Makarovici noutățile aflate, liniștind oarecum în felul acesta pe atomist.

— Ar fi mai bine să ne aprovizionăm cu apă, se neliniști Andrei, dar n-avem în ce o depozita. Mă tem că ne lasă sintetizatorul; atârnă deja țurțuri sub el.

Dekteariov se temea de altceva. El înțelegea că va veni un moment când nu vor mai putea ieși din puț.

Și în ce înghesuială se aflau! Încăperea îngustă a puțului nu le permitea decât să stea așezați în hamacuri, de parcă ar fi fost spânzurați, sau în picioare, pe scoabe. Dekteariov, care era gras și greoi, suferea dublu din cauza înghesuielii. Când se întorcea lovea cu umerii în pereți; iar când ședea lovea cu genunchii. Dar cel mai greu de suportat era inactivitatea. Ore întregi se înfuria pe „afurisitul de bazalt” sau pe „păcătoasa de temperatură”… Vadim, Andrei și Pavel ascultau atent bombăneala lui. Vocea uniformă a savantului acționa liniștitor asupra lor. Chiar și ținuta lui Nikolai Nikolaevici le insufla tinerilor curaj. Dacă ar fi dispărut acum Dekteariov dintre ei, probabil că toți ar fi cedat panicii.

Starea lui Biront era din ce în ce mai alarmantă. În timpul expedițiilor sale, Dekteariov avusese de-a face cu mulți bolnavi, așa că puse diagnosticul fără greutate: congestie pulmonară. Corpul lui Valentin Makarovici ardea. Aiura, era chinuit de sete. Voia să-și întindă picioarele, mâinile. Or, chiar pe salteaua de deasupra trapei se putea sta numai cu spatele lipit de perete și cu genunchii îndoiți. În creierul congestionat al atomistului, gândurile se încurcau. Era suficient pentru Valentin Makarovici să închidă ochii pentru ca imediat să se vadă lângă tabloul de

comandă. Mulțimea neobișnuită de aparate, de butoane și întrerupătoare îl aducea la desperare. Se temea să nu le încurce rostul. Nu izbutea să vadă ce arată firele de pe cadrane. Și trebuia să se grăbească, să se grăbească, să se grăbească... I se părea că nava subterană se prăbușise undeva. De la tabloul de comandă simțea radiind o căldură insuportabilă, ca de la o plită electrică. Cabina se legăna cu el, împrejurul său se perindau figuri necunoscute. Valentin Makarovici se uita la ele, dar nu le recunoștea niciodată. Îl striga mereu pe Nikolai Nikolaevici. Dekteariov cobora din hamac și, gemând, se strecura până la bolnav. Își punea palma pe fruntea înfierbântată, rămânea mult timp nemișcat, într-o poziție chinuitoare.

Valentin Makarovici cerea:

— Enumeră-mi, te rog, indicațiile aparatelor. Și, cel mai important, spune-mi care sunt intensitatea și puterea radiațiilor.

Nikolai Nikolaevici spunea cifre, imaginându-le atunci, pe loc.

— Să suferi atât, se plângea atomistul, și să nu vezi ce e mai important.

— Cum adică să nu vezi? duduia glasul geologului. Ce vorbe sunt astea, colega? Cine, după părerea dumitale, trebuie atunci să vadă? Eu, Andriușa sau Pavlușa? Dar noi nu pricepem nicio iotă din baletul ăsta de neutrino. Fă bine și te înzdrăvenește ca să-ți continui cercetările.

— Am să caut, zicea Biront zâmbind recunoscător, pentru ca imediat să-și piardă din nou cunoștința. O striga pe soția lui, o ruga să deschidă geamul, se mira cât de mulți porumbei zburau spre casa lor.

Andrei coborî la Dekteariov şi-l întrebă:

— Tot îi e rău?

Dekteariov dădea din cap. Dacă ar fi putut să-l ajute pe Biront chiar și în dauna propriei sănătăți, ar fi făcut-o cu dragă inimă.

17

Vadim strângea din dinți până îl dureau maxilarele. Desperarea se năpustea asupra lui ca un val uriaș, atât de înalt încât nu i se vedea coama înspumată. Încă puțin și îl va acoperi până peste cap, îl va răsuci, se va prăbuși asupra lui cu o greutate de nesuportat. Lui Vadim i se oprea parcă dinainte inima, capul îi era strâns într-un cerc de oțel, nu avea aer destul. Tăcea și aștepta îngrozit apropierea valului. Unde-l va arunca?

Timpul continua să se scurgă.

Dekteariov se trezi o dată din cauza unui ciocănit surd. Parcă a căzut ceva. Poate i s-o fi părut. Coborând din hamac, Nikolai Nikolaevici se uită îndelung, cu ochii injectați, spre fundul puțului.

Deodată geologul simți parcă o înțepătură de ac în inimă. Pe capacul trapei văzu salteaua goală. Biront dispăruse.

Fără să-și dea seama ce face, Dekteariov sări direct pe capacul trapei. Nu acordă nicio atenție durerii ascuțite pricinuită de cădere. Fără să se gândească la ceea ce-l amenința, deschise capacul. Dinții îl dureau din cauza aerului rece. Mâinile îi înghețară imediat pe scoabele metalice din partea cealaltă a trapei.

Nu reuși să ajungă nici măcar până la podeaua depozitului și fu nevoit să se întoarcă. Presimțirea unei nenorociri ireparabile îl lipsea de orice stăpânire de sine. Reuși să-și fixeze pe el salteaua, să-și înfășoare mâinile în pături. Era supărat că nu se putea mișca mai repede. Trebuia doar să se grăbească. După cum îi ardea fața, Dekteariov își dădu seama că temperatura din cabină era atât de joasă cum nu există niciodată pe pământ, nici în gerurile polare cele mai aprige. Fără să răspundă la întrebările speriate ale lui Andrei, Dekteariov se avântă din nou prin deschizătura trapei.

Trecu acum destul de repede depozitul, însă chiar în secția sintetizatorilor, frigul îi înțepeni degetele de la mâini și de la picioare, pătrunse pe sub saltea și alunecă de-a lungul spinării. Forțele îi scădeau catastrofal și nici așa nu avea prea multă putere. În cabina de odihnă trebui să se oprească deoarece i se tăiase respirația; își simțea pieptul încleștat de spasme. O dată cu aerul, îi pătrundea parcă foc în plămâni.

Geologul pătrunse cu o hotărâre desperată prin trapa cabinei mecanicului. Mâinile nu-l mai ascultau. Își dădu drumul de pe scoabe. Năucit de cădere, sări imediat în picioare. Mai rămăsese o singură deschidere, trapa care ducea spre cabina savanților. Dekteariov se lăsă pe genunchi. Cu o privire încețoșată îl văzu pe Biront. Atomistul ședea în fotoliu, la tabloul de comandă. Mâinile îi erau întinse spre comutatoare, însă probabil că nu ajunsese până la ele. Părul îi era acoperit cu un puf de brumă…

La tabloul de comandă, lângă aparate, totul era acoperit de zăpadă. Circulația aerului adusese umezeală și aceasta se condensase sub formă de cornișe dense de nea pe marginea tabloului, pe trapă, în colțurile tavanului.

Nikolai Nikolaevici înțelese: Valentin Makarovici nu mai avea nevoie de ajutor… Forțele îl părăseau și pe geolog. Să ajungă până la Biront însemna să-i împărtășească soarta. Nu s-ar mai fi putut întoarce.

Pentru o secundă se simți ispitit: ce-ar fi dacă ar face la fel? Ar termina ușor și repede socotelile cu soarta. Să rămână alături de Biront, să moară la datorie. Dar imediat se indignă de slăbiciunea lui și de o asemenea dorință trădătoare. Începu să se cațăre din nou pe scoabe. Nu-și mai simțea mâinile și picioarele. I se părea că apucă scoabele nu cu degetele, ci cu niște cârlige de lemn. Răsuflarea îi devenea din ce în ce mai scurtă și mai șuierătoare. Din gură nu-i ieșeau aburi, ci un praf fin, cristalin.

Mușchii cedau, corpul se înmuia ca într-un leșin. Strângând din dinți, geologul se cățăra din scoabă în scoabă. Nu voia să cedeze. Și totuși trebui să se oprească.

— Auzea clopote bătând, vedea străluciri de curcubeu.

Deodată niște mâini puternice îl apucară de subțiori, în momentul următor simți că zboară și zborul păru infinit de lung. Pocni capacul trapei. Zgomotul clopotelor fu înlocuit de niște sunete blânde.

18

Se prăbușiră amândoi pe capacul trapei și rămaseră nemișcați, ca două pene bătute în aceeași — crestătură.

Pe Andrei îl săgeta o usturime în piept de parc-ar fi băut apă clocotită. Îl dureau îngrozitor degetele de la mâini și de la picioare, îi ardea pielea de pe tot corpul, chiar și de pe cap.

— O să ne cojim amândoi mai rău ca niște eucalipți, glumi ursuz Dekteariov. Eu nu știam, frate, că ești atât de puternic. Ce bolovan ți-ai atârnat de gât!

— Valentin Makarovici… e acolo?

Dekteariov întări din cap, clipi des din ochi și se întoarse cu spatele.

— O fi fost în delir sau a făcut-o conștient?

— Cine poate ști, Andriușa?

Mașinile continuau să funcționeze; nava subterană înainta prin materia din cea de-a cincea și încă necunoscuta stare. Niciunul dintre cei patru nu putea spune de cât timp se aflau în puț: de zile, de săptămâni sau de luni. Se terminaseră rezervele de apă, mai aveau concentrate doar pentru încă câteva zile. Nu mai aveau curajul să deschidă trapa. Apa era alături, dar să mergi după ea însemna să nu te mai întorci. Pe marginea trapei apăru brumă. Nikolai Nikolaevici privea cu inima grea stratul pufos, dușmănos. Dacă frigul pătrunsese prin pereții dubli, umpluți cu strat termoizolator, însemna că în cabine s-a cuibărit moartea.

— Ne putem baza pe etanșeitatea trapei? îl întrebă el pe Andrei.

— Desigur! Eu însumi am verificat-o înainte de pornire. Dar de ce?

Dekteariov îi șopti mecanicului la ureche:

— În cabine e acum o temperatură de minus 150, poate chiar minus 200 de grade. Înțelegi ce se poate întâmpla? Aerul o să se comprime, dacă nu este deja lichid, presiunea o să se coboare și se va forma vid. Dacă trapa are cea mai mică scăpare, ne sufocăm.

— Eu garantez pentru trapă, Nikolai Nikolaevici. Am încercat pe pielea mea ce înseamnă o scăpare la etanșeitate. O dată au pătruns în puț gaze de la motor. Nu știu cum am scăpat atunci teferi! Acum, prin trapa asta nu trece nicio moleculă.

Curând cunoscură ce înseamnă setea. Pereții călduți ai puțului li se păreau incandescenți. Gura le era uscată, nu mai puteau scoate o vorbă.

„S-ar părea că de data asta nu ne mai descurcăm — recunoscu pentru sine Dekteariov. N-ar fi timpul să ne luăm rămas bun, Katiușa? Sau să mai răbdăm puțin?” Lipindu-se cu spatele de perete, simțea vibrația regulată a motorului în funcțiune. În ea i se părea că distinge vocile constructorilor mașinii. Indiferentă la toate, nava continua să înainteze. Natura nu putea să-i facă nimic și își descărca dușmănia pe cei din interior. N-are decât! Fie! Dekteariov, chiar atunci când va muri, se va închina în fața iscusinței uimitoare a creatorilor de nave

subterane. „PV-313”, esența gândirii omenești, trăiește, înaintează, luptă.

Nici setea, nici durerea provocată de poziția istovitoare în puțul îngust și nici pierderea unui tovarăș în lupta asta grea nu-l puteau doborî pe Dekteariov. El se gândea la minunata teorie a suprarăcirii, la importanța ei enormă în cunoașterea globului pământesc. Abia acum apăruse posibilitatea reală să se explice limpede lanțul succesiv de generare a elementelor chimice și a combinațiilor lor, să se explice nașterea structurilor cristaline.

Nu-i suficient însă ca ei să-și explice. Trebuie ca toate acestea să ajungă la oameni, să folosească științei. Întemnițarea în puț, imposibilitatea de a-și întinde membrele înțepenite îl scoteau din minți. Iar capul cere să lucreze. Să lucreze! Nu-i ridicol? La urma urmei ce-i ridicol în asta? Doar și-au păstrat memoria. Ar fi bine să înțeleagă cele ce s-au petrecut și să ajungă la anumite concluzii. În ceea ce privește transmiterea lor la suprafață, cine poate ști… poate că se va termina cu frigul din cabine, așa cum, cândva, s-a terminat și cu perioada glacială pe pământ. Este adevărat că acea perioadă a durat cam un milion de ani…

Raționamentul lui Nikolai Nikolaevici fu întrerupt în modul cel mai neprevăzut: nava începu să se legene puternic, apoi se lăsă într-o parte. Stabilizatoarele giroscopice urlau. Pentru câteva secunde, puțul se transformă într-un tunel orizontal. Toate se petrecură atât de brusc încât Skoriupin nu se putu ține de scoabe și se rostogoli pe umerii lui Ciurakov, îl dărâmă și amândoi căzură peste Dekteariov.

Nikolai Nikolaevici gemu puțin sub povara celor doi. El reuși totuși să observe două lucruri: înclinarea puternică și complet neprevăzută a navei (la o asemenea înclinare nu ajunseseră, pare-se, nici chiar în zona epicentrelor) și faptul că lovitura provocată de căderea celor doi oameni peste el fusese totuși neașteptat de slabă.

Oare înclinarea navei nu se datorește trecerii din cea de-a patra geosferă în nucleul pământului? Dekteariov nu putu găsi o altă explicație.

în ceea ce privește faptul că rămăsese cu oasele întregi, găsi imediat cauza: nava se apropiase atât de mult de centrul pământului, încât forța gravitațională se micșorase la mai puțin de jumătate. Micșorarea greutății rămăsese până atunci

nesesizabilă, deoarece oamenii se obișnuiseră treptat cu ea, pe măsură ce nava înainta.

Apăruse o nouă problemă de rezolvat, și, fără să-și dea seama, Nikolai Nikolaevici începu din nou să vorbească cu voce tare.

— Uneori mi se pare, constată Vadim de sus, că de mult v-ați pierdut mințile; dar poate că nici noi, care vă ascultăm pălăvrăgeala, nu mai avem mult.

— Pot să și tac, replică jignit geologul. Numai că e mai greu când taci. Mă gândeam la Valentin Makarovici. Apăruse odată un articol de-al lui care conținea o idee minunată: transformarea razelor cosmice în atomi de elemente necesare. Prepararea artificială a atomilor!

— O singură idee m-ar mai bucura acum: transformarea aerului în apă.

Dekteariov ridică capul încercând să-l privească pe Vadim, dar nu vedea decât genunchii lui Andrei. În vocea lui Vadim răsunase o liniște stranie care nu se potrivea de loc cu starea lui. Același lucru observaseră probabil și Andrei și Pavel, care tăceau uitându-se la Vadim.

— Ce mult aș vrea să beau, spuse Vadim, separând cuvânt de cuvânt, ascultându-și parcă propria voce.

— Dați-mi un cuțit sau așa ceva, îl rugă Dekteariov pe Andrei.

Skoriupin avea un briceag. Dekteariov se așeză pe capac și începu să adune cu lama cuțitului bruma de pe ramă. Nu strânse prea mult; era aproape un gram de gheață cenușie. Nikolai Nikolaevici trimise cu multă grijă acest bulgăraș lui Ciurakov, care era deasupra lui, și mecanicul îl dădu lui Skoriupin.

Vadim primi briceagul, se uită îndelung și fără să înțeleagă la bulgăraşul alunecos care se topea, privi picătura de apă ce atârna de lama cuțitului…

— Asta e… pentru mine? Întrebă el.

Valul a cărui apropiere o presimțea se năpusti asupra lui, îl doborî, îl luă în viitoare.

Cuțitul îi alunecă din mână. Skoriupin țipă speriat și sări la o parte. Cuțitul lovi pe Andrei în umăr, sări în perete, zornăi pe o scoabă și nimeri drept în fața geologului. Lama ascuțită despică obrazul lui Nikolai Nikoiaevici.

— Vă curge sânge! sări Ciurakov.
— Vezi de Vadim! Vadim!
Era însă prea târziu. Vadim fugea în sus pe scoabe. Până să-i înțeleagă intențiile,. Vădim ajunsese la trapa superioară și începuse să o deschidă.
— Vadka! Stai! Strigă mecanicul alergând.
Pavel, zăpăcit, îi tăie drumul. În spațiul îngust nu reuși imediat să-l ocolească. Îl ajunse totuși pe Vadim și-l apucă de picior. Simți cât de repede se înmoaie corpul tovarășului său. Acțiunea radiațiilor fusese fulgerătoare de data asta și acestea îl doborâseră pe Vadim imediat ce scosese capul din puț în spațiul neprotejat.
19
Nikolai Nikolaevici presa prosopul pe obraz, încercând să oprească sângele. Sub el, pe capacul trapei, zăcea corpul neînsufleţit, acoperit cu un cearșaf, al comandantului navei „PV-313”.
— Ce situație idioată, bolborosea geologul. De ce să te mai apuci? Ce ieșire să imaginezi?
Obosit de atâta stat în picioare pe scoabe, Nikolai Nikolaevici se trânti în hamac. Cu adevărat nu avea la ce să mai spere. Când se va termina cu această scădere catastrofală a temperaturii în cabine? Echipajul părea sortit să se conserve pe veci, în scheletul metalic, prin congelare.
— Nikolai Nikolaevici, începu deodată să vorbească Ciurakov, am să încerc să fac eu ceea ce nu a reușit Vadim.
— Vorbești de sistemul de răcire?
— Da.
— Ai vreo idee?
— Da. Să conectez altfel, orbește.
— Adică cum orbește? întrebă Dekteariov.
— Să reiau schema fiecărui releu e imposibil. Există însă o altă posibilitate, la care nu ne-am gândit nici Vadim și nici eu: să încercăm să schimbăm panourile între ele. Mă înțelegi, Nikolai Nikolaevici? În felul acesta se modifică raportul dintre curenți și direcțiile lor în circuit. Sunt opt panouri, deci nu chiar atât de multe.
— Opt! se îngrozi savantul. Dar asta înseamnă o lună de muncă.

— Nu, nu o lună. Într-o săptămână am terminat. Dacă am noroc, termin chiar și în jumătate de oră. Sunt totuși mecanic de primă clasă, mă pricep eu în automatică.

Dekteariov rămase pe gânduri. Încă o săptămână nu rezistă ei fără apă. Andrei însuși era atât de slăbit, încât era puțin probabil să poată realiza ce-și propunea. Dar nu numai asta îl necăjea pe Nikolai Nikolaevici. Ca să ajungă în secția de agregate, Andrei trebuia să coboare întâi la depozite. E adevărat că trapa spre secția de agregate era chiar lângă trapa puțului, însă el putea fi întâmpinat aici de o temperatură atât de joasă, încât să fie transformat într-o stană de gheață înainte de a pune piciorul pe podea.

Ghicind gândurile geologului, Andrei îi spuse:

— Mă înfășor din cap până în picioare. Numai că pentru asta o să-mi cedați amândoi saltelele și păturile. Voi arăta ca un scafandru. Oricât de frig o fi în secție, reușesc să trec. Am nevoie de o secundă, nu mai mult. O să sar din trapă în trapă, cu ochii închiși.

— Bine, dar nici nu știi ce temperatură e în secția de agregate.

Andrei tresări. La asta nu se gândise. Dacă și în secția de agregate e la fel de frig ca în depozit, atunci mergea la moarte sigură.

— Secția de agregate e lângă secția de motoare, îl liniști el pe Dekteariov.. Chiar dacă nu-i cald acolo, e totuși suportabil. Mai există oare o altă soluție, Nikolai Nikolaevici?

Privea trist trupul acoperit cu cearșaf. Vadim... Cine s-ar fi putut gândi că Vadim își va alege un sfârșit atât de lipsit de glorie?

— Ai dreptate, se declară de acord Dekteariov. Altă soluție n-avem.

— Ajutați-mă să mă îmbrac.

— Vrei să încerci imediat? Acum?

— De ce să mai amânăm?

Nikolai Nikolaevici îl înfășură cu saltelele. Pe navă nu se găseau frânghii, așa că trebui să rupă un cearșaf în fâșii și să lege tot ce fusese pus pe Andrei. Andrei își înfășură capul de două ori într-o pătură, lăsând doar o crăpătură îngustă pentru ochi.

Din cauza îngustimii locului, Skoriupin nu-i putea ajuta. Transmisionistul păstrase tot timpul rolul de spectator. Acum îl privea îngrijorat pe Ciurakov, dar acesta îi răspundea cu un zâmbet reținut și timid.

— Vă rog, încă o pătură pe mână, îl rugă mecanicul pe geolog. Cel mai important lucru pentru mine sunt mâinile. Fără picioare tot am să ajung și am să aranjez panourile, dar fără mâini...

Era ultima pătură. Fură nevoiți să o rupă în două. Materialul solid rezistă mult, iar coatele se loveau de pereții puțului și nu aveau loc să se miște. Dekteariov se înfuriase, uitând complet că în buzunar avea cuțitul care-l tăiase. În cele din urmă se auzi un trosnet uscat, iar Nikolai Nikolaevici mai, mai să alunece de pe scoaba pe care stătea.

înfășură mâinile lui Andrei cu bucățile de pătură și-l întrebă în șoaptă:

— Poate ar fi mai bine ca eu... Ce zici, Andriușa? Asta-i treabă pentru mine... că-s bătrân.

— Lăsați copilăriile, Nikolai Nikolaevici! respinse jignit mecanicul propunerea savantului. Pentru dumneavoastră automatica este ceva cu totul nebulos. Și parcă dumneavoastră ați reușit să săriți din trapă în trapă?

— De, știu eu...

— Nu vă neliniștiți pentru mine. Ajung eu în secția de agregate. Ce-o fi mai departe nu știu, dar, de ajuns, ajung. Trebuie, și asta-i destul. În general sunt gata. Dați-l la o parte pe Vadim, Nikolai Nikolaevici.

Dekteariov îl îmbrățișă pe Andrei.

— Ei, drum bun.

— Dați-vă la o parte.

— Da, da, pleci acum, Andriușa. Ce mai voiam să-ți spun... blestemată memorie... Aha, mi-am adus aminte! Trapa... poate să nu se deschidă. Este presată deasupra de aer.

— Se deschide, Nikolai Nikolaevici. Am făcut eu o socoteală de aritmetică simplă. Dispozitivul de deschidere e atât de puternic, încât poate să ridice și un elefant împreună cu aerul. Este adevărat că la început aerul de aici se va rări grozav. Dar nu vă speriați. Se pare că ramura sintetizatorului dinspre puț continuă să funcționeze. Lipsa de aer o să fie curând completată.

— Lasă, că noi o să ne aranjăm. Vezi de tine… Te rog, dacă ți se întâmplă ceva, strigă.

— Am să urlu ca o sirenă!

Andrei stătea în picioare deasupra trapei, cu picioarele larg desfăcute. Așteptă puțin și întrebă:

— Sunteți sus?

— Sus! răspunse Nikolai Nikolaevici cu voce străină, răgușită.

Capacul sună surd. Prin deschiderea circulară zvâcni, ca dintr-o țeavă de tun, un bulgăr de abur. Puțul se umplu imediat cu o ceață groasă de ger. Lui Dekteariov i se păru că fusese aruncat afară, gol, într-un frig năprasnic, de ianuarie. Dinții îl dureau. Se lipi strâns de peretele cald al puțului și închise ochii.

Niciunul dintre cei doi nu auzi cum se trânti din nou capacul trapei. Trecu o adevărată veșnicie până când ceața de frig se rări. Când începu să se vadă fundul puțului, Ciurakov nu mai era acolo.

20

Orele treceau greu. Nikolai Nikolaevici coborâse chiar lângă trapă. Privea încordat marginea albă de pe rama capacului. Îl frigea dorința de a-și lipi de brumă buzele; era totuși umedă. Dar se stăpâni. În spatele lui stătea Skoriupin, liniștit și pregătit. Nici el nu-și lua ochii de pe fâșia de brumă.

Obosit, Nikolai Nikolaevici își acoperi ochii cu palma; i se păru că vede atunci corpul țeapăn, neînsuflețit, al lui Andrei pe podea… Da, se putea întâmplă și așa ceva. Acțiunea temperaturilor joase este echivalentă, ca viteză, cu acțiunea celor înalte. Numai că în primul caz materia vie se transformă într-o bucată de gheață, iar în celălalt caz devine cenușă.

își smulse din minte gândurile negre. Dar începu imediat să fie chinuit de îndoieli: dacă încercările mecanicului de a regia sistemul de răcire nu vor avea niciun rezultat? Ce se va întâmplă? Vor mai trece câteva zile, și setea îi va doborî. De pe acum li se întunecă mintea din cauza lipsei de apă.

— Se topește!

La strigătul lui Skoriupin, Nikolai Nikolaevici se înfioră. Se aplecă și mai aproape de fâșia de brumă.

— Se topește?

Vocea lui Skoriupin tremura. Nu, pe fâșia de brumă nu apărea nicio schimbare vizibilă. Transmisionistul se înșelase. Trebuie să

mai aștepte. Dar cât? Era suficient să te uiți la nasul ascuțit al lui Skoriupin, la figura lui cenușie ca să-ți dai seama că tânărul își încordează ultimele forțe. Dekteariov simți cum e gata să se lase pradă desperării, cum îi slăbește voința minut de minut. Sub ochii lui, oamenii piereau unul după altul, și asta îl îngrozea mai rău decât orice chinuri fizice.

Epuizați, adormiră. Când se treziră, rama de gheață nu mai exista. În locul ei, pe capac, era o băltoacă rotundă de apă. Strălucirea ștearsă a umezelii îl orbi pe Dekteariov. Nici el, nici Pavel nu mai aveau putere să strige de bucurie.

— Salvați! șopti Nikolai Nikolaevici cu o voce nesigură. Pașa! Suntem salvați!

— Deschideți, șopti Pavel.

— Să deschid?

— Dincolo avem apă.

— Așteaptă!

Geologul întârzia. Acum, când viața le zâmbea din nou, nu trebuia să riște degeaba. Se încălzise oare suficient jos? Mai bine să se mai chinuie încă puțin în așteptare. Totuși nerăbdarea învinse și Nikolai Nikolaevici deschise trapa.

Dinspre secția depozitelor venea un aer rece, geros, însă Dekteariov simți imediat că el nu aducea moarte.

Nikolai Nikolaevici coborî primul treptele. Oricât suferea de sete, se grăbi să ajungă mai întâi la secția de agregate. Picioarele îl ascultau cu greu, Avea amețeli și-i venea să se arunce direct pe podea, să se întindă, să se bucure de spațiul cucerit.

…Andrei zăcea cu fața în jos, în maldărul de saltele și pături care-i serviseră drept îmbrăcăminte de protecție. Împrejurul lui erau risipite capacele releurilor automate deschise.

— Andriușa! Andrei, dragul meu, scoală!

Dekteariov reuși cu greu să se strecoare în încăperea scundă a agregatelor, ocupată acum de corpul nemișcat al lui Andrei. Îl apucă pe mecanic de umeri și-l întoarse cu fața spre el. De pe buze îi scăpă o exclamație răgușită, de groază. Fața lui Andrei părea opărită cu apă fiartă. Pielea de pe frunte și de pe obraji era strânsă în cute moarte, apoase, gata să plesnească la cea mai mică atingere. De sub pleoapele închise se scurgea puroi.

— Andriușa… Andriușa… șopti Dekteariov înăbușit de durere. Ce s-a întâmplat?

începu să se învârtească în jurul mecanicului, neștiind ce să facă, cum să-l ajute. Apoi își dădu seama. Apa! Numai apa îl va face pe Andrei să-și revină.

în butoiul sintetizatorului se afla gheață. Înarmat cu o șurubelniță (altă sculă nu găsise prin apropiere), Skoriupin o spărgea cu îndârjire și înghițea lacom bucățelele care săreau. Când Nikolai Nikolaevici văzu atâta apă, îl apucară crampele.

— Așteaptă puțin. Cu Andrei s-a întâmplat o nenorocire. Se întoarse în secția de agregate cu câteva bucățele de gheață. Din cauza căldurii palmelor, gheața se topea încet și Nikolai Nikolaevici picura apa pe buzele desfigurate de arsură ale lui Andrei.

Mecanicul gemu, deschise încet pleoapele. Spre Dekteariov se îndreptară niște bulgări tulburi, sângerânzi, ceva care altă dată fuseseră ochi.

— Andriușa, sunt eu. Mă auzi, Andrei?

— Nikolai Nikolaevici… înseamnă că totul e în ordine…

— Totul e în ordine, la naiba, totul e în ordine! Am scăpat totuși. Victoria-i de partea noastră.

— Bine.

Mecanicul se înecă într-o criză de tuse uscată, ca un lătrat, și în coifurile gurii îi apăru sânge.

— M-am ars… Și înăuntru sunt ars… Mă doare atât de tare… Dar ce voiam să vă spun… să vă spun…

— Lasă, mai pe urmă, Andriușa, mai pe urmă. Bea întâi.

Hârâind, înăbușindu-se, Andrei lingea cu nesaț picăturile de apă care-i cădeau pe buze din palmele făcute căuș ale lui Nikolai Nikolaevici.

— Când „pe urmă”? vorbi el din nou. S-a terminat cu mine, Nikolai Nikolaevici.

— Nu fi copil!

— Să nu credeți că mă tem. Îmi pare rău de Vadim… Mi-era teamă că n-am să ajung… O nouă criză de tuse îl doborî peste grămada de pături și saltele.

Bucățelele de gheață se topiseră. Dekteariov plecă după o nouă porție. Îl găsi pe Skoriupin dormind direct pe podea, chiar

lângă sintetizator. Abia apucă să-și potolească setea, și Pavel nu mai găsi forțe suficiente ca să ajungă până în cabina de odihnă.

Andrei își pierdea mereu cunoștința. Își revenea și vorbea cu fraze scurte și grăbite:

— Aș fi terminat… mai repede. Dar ochii… ochii… Pe drum am înțeles… ce trebuie să fac. O descoperire… Mâinile nu mă ascultau.

Din pieptul mecanicului se auzea un hârâit sec, ca un scrâșnet. Corpul lui opărit rămase nemișcat, aproape mort.

— Sunteți… singur, Nikolai Nikolaevici?

— Singur, Andriușa. Pavel doarme. Nici măcar să se sature de băut n-a apucat. Să-l chem?

— Nu, nu, nu-i nevoie! Numai dumneavoastră… Voiam să părăsesc navele subterane. Cu dumneavoastră însă… cu Valentin Makarovici, acum… pentru toată viața… mecanic.

După ce-și reveni dintr-o nouă criză de tuse, tăcu puțin, adunându-și forțele.

— Vedeți… în buzunar… îl rugă Andrei.

Dekteariov deschise cu degetele înțepenite buzunarul salopetei lui Andrei. În mână avea fotografia unei fete. Nu o recunoscu imediat pe soția lui Surkov. Era o fată foarte tânără, de vreo 17 ani, într-o rochiță modestă, cenușie.

— Ce să fac cu ea, Andriușa?

— Nu vă închipuiți… ceva rău… Nikolai Nikolaevici. Fotografia… eu… întâmplător… la uzină… Să i-o dați ei. Despre Vadim… Nu povestiți… despre… Vadim. Lucrați! Lu… crați! Acum… până la suprafață. Și dacă…

Andrei muri fără să termine fraza. Nikolai Nikolaevici rămase în încăperea joasă a agregatelor, ghemuit, cu genunchii cuprinși în brațe. Era o poziție mult mai incomodă decât cea din puț, dar acum nu mai simțea nimic. Uitase de setea chinuitoare, nu mai simțea durerea insuportabilă din tot corpul. Fața îi împietrise într-o expresie cruntă, aproape ca de fiară. În inima lui Nikolai Nikolaevici se stinseseră ultimele licăriri de frică. Moartea mecanicului îl îndârjise. Ce poate acum să-l mai oprească, să-i mai slăbească voința?

Așa începu cea de-a șaptezecea zi de drum.

21

Rămăseseră în viață doar doi oameni, iar nava li se părea uriașă și pustie. Ca niște etaje ale unei clădiri părăsită de locatari, cele patru cabine îi apăsau cu tăcerea lor.

Dekteariov și Skoriupin nu se despărțeau niciun minut. Împreună se urcau în cabina de transmisie, împreună coborau la tabloul de comandă.

Adâncimea: 4 000 de kilometri. Trecuseră granița celei de-a patra geosfere. Nava intrase în nucleul pământului. De partea cealaltă a pereților navei, temperatura cobora încet.

Termometrele arată. 2 7Q2 grade. În schimb, intensitatea radiațiilor lui Biront crește. Indicațiile aparatelor demonstrează continuarea procesului de suprarăcire a materiei.

în cabine totul e ca în prima oră de călătorie. Constelațiile becurilor de semnalizare, multicolore, luminează liniștit. Așezate în patru rânduri, cadranele aparatelor dau o lumină mată. Înregistratoarele fixează pe benzi curbe complicate indicații cifrate despre tot ceea ce se petrece împrejurul navei.

Și Dekteariov, puțin slăbit, stă în poziția lui obișnuită, cu coatele pe tablou. Degetele învârtesc distrat tocul electric, iar pe fruntea înghețată apar riduri, se gândește.

Skoriupin s-a instalat în fața lui. Tânărul își linge buzele crăpate, ascultă bolboroseala savantului și, când se uită la el, nu poate să-și oprească un surâs. De pe chelia lui Nikolai Nikolaevici cad bucăți mari de piele, urechile-i umflate au devenit uriașe, iar nasul seamănă cu o prună mare, coaptă.

Nikolai Nikolaevici încearcă să înțeleagă cauza care a provocat ultima înclinare a navei. Fără îndoială că nava fusese scuturată tocmai în momentul în care trecea din cea de-a patra geosferă în nucleu. Dar de ce? Curenții? Dekteariov dă din cap neîncrezător. Aparatele sunt suficient de sensibile ca să prindă deplasările cele mai neînsemnate ale materiei. Și chiar dacă, împotriva oricărei logici, ar fi fost totuși vorba de curenți, nava ar fi fost scuturată și la ieșirea din zona lor. Or, nu urmase o nouă înclinare.

Poate că „PV-313” nu ieșise încă din curenți. Dacă așa stăteau lucrurile, nu le mai rămâne altceva de făcut decât să aștepte.

De 19 zile, savantul face observații asupra materiei nucleului. Instalația electronică de calcul nu s-a oprit câte 10–12 ore. Pavel îl ajută pe Dekteariov pe măsura forțelor și priceperii sale. Nu

lucrează prea repede, însă îndeplinește indicațiile cu o exactitate uimitoare. Păcat numai că obosește imediat. Blestematul de puț i-a supt forțele. Câteodată Pavel adoarme în timpul observațiilor. Nikolai Nikolaevici nu se supără.

— Dormi, dormi! îi face el semn. Am să rezolv eu deocamdată și singur.

Pavel se aruncă pe salteaua așezată chiar acolo, lângă tabloul de comandă au adus apă, concentratele, totul aici, în cabină, ca să nu-și piardă puterile și timpul cu un drum de șase metri și jumătate. Forțele sunt scumpe. Te urci dintr-o cabină într-alta și imediat te așezi pe podea. Răsuflarea se oprește, genunchii tremură de slăbiciune.

Dekteariov nu se ridică aproape de loc din fotoliu. Lucrează cu o îndârjire rece, fără să se cruțe, fără să se grăbească inutil, fără să dea semne de nervozitate. În spatele său, geologul simte continuu prezența lui Biront și a lui Ciurakov. Împreună cu el, parcă examinează și ei aparatele, fac și ei raționamente asupra rezultatelor calculelor.

Pavel nu se simte prea bine când Nikolai Nikolaevici, fără să-și dea seama, discută cu Valentin Makarovici și cu Andrei, ca și când aceștia ar fi vii, prezenți acolo, lângă tabloul de comandă.

Savantul nu-și amintește să mai fi muncit vreodată în viața lui cu un asemenea avânt. E complet cufundat în cercetări. Și în timpul somnului, și în timpul mesei, creierul continuă să lucreze. Nu-l deranjează nici posibilitatea apariției de noi pericole, deși le prevede. Va smulge naturii tainele ei cele mai prețioase și le va pune în slujba oamenilor.

Multe s-ar fi rezolvat mai repede dacă l-ar fi avut alături pe Valentin Makarovici! De multe ori, în cercetările șale, geologul înaintează pipăind, bazându-se doar pe presupuneri vagi. Nu-i specialist în mecanică atomică, iar tot ce se petrece aici, în nucleu, poate fi explicat numai dacă te bazezi pe eșafodajul matematic complicat al teoriei suprarăcirii.

Se confirmă punct cu punct cele prevăzute de Dekteariov încă înainte de a porni în călătorie cu „PV-313”. Nava se găsește într-un curent original, care cuprinde întregul nucleu. Pe scurt, nucleul se învârtește cu o altă viteză decât tot restul masei globului pământesc.

A fost necesară destul de multă vreme până să se cristalizeze concluzia. Dekteariov descoperă acum adevăruri care contrazic noțiunile știute.

Datorită măririi continue a presiunii, la granița dintre cea de-a patra geosferă și nucleu a avut loc un salt brusc în creșterea densității; atât de brusc încât a provocat distrugerea contactului, diferențierea geosferelor.

— Așa, dragul meu Valentin Makarovici, se adresa Dekteariov imaginarului Biront; acum, hai să tragem concluziile. Așa cum ai afirmat, nucleul reprezintă într-adevăr o materie suprarăcită. În momentul de față nu mai am nicio îndoială asupra acestei probleme, deși nu pot să mai adaug nimic la demonstrațiile dumitale. Înțelege-mă, eu nu sunt atomist. Și în momentul de față pe mine mă interesează, nu atât cauza „cât urmările. Contactul dintre geosferă a patra și nucleu s-a distrus, înțelegi: contact! Acum apare, altă problemă: te rog să mă asculți cât mai. Atent! Substanța plastică, asemănătoare cu apele oceanului, este supusă fluxului și refluxului sub influența satelitului nostru natural,. Luna. După cum știi, fluxurile și refluxurile încetinesc rotația pământului. Acum putem preciza: nu a întregului Pământ, ci doar a învelișului, deoarece în înveliș este concentrată cea mai mare parte a masei. Acțiunea de frânare a Lunei se simte și asupra nucleului, însă nu în aceeași măsură, în concluzie, a apărut această diferență a vitezei de rotire. Această diferență nu a apărut dintr-o dată, ea s-a acumulat miliarde de ani, până când a atins valoarea de 19,7 metri pe zi. Ești impresionat? Cum să nu fii! Alunecarea are loc de-a lungul unei circumferințe cu o lungime de 22 000 de kilometri. Suprafețele de contact sunt apăsate una de cealaltă cu presiunea fabuloasă de 200 milioane de atmosfere, și au o structură atomică diferită. E clar încotro bat? Pe suprafața de contact, — acolo unde are loc alunecarea, trebuie să apară sarcini electrice. Și categoric că aceste sarcini participă la mișcarea nucleului terestru. În felul acesta, nucleul apare înfășurat ca o bobină prin ale cărei spire circulă acest curent de o forță inimaginabilă. Până acum, geologii au fost ocupați cu căutarea de minereuri, iar subsemnatul a descoperit zăcăminte de electricitate curată, nativă. Va veni vremea când oamenii vor construi pe granița interioară a geosferei a patra mii de centrale

electrice, puterea fiecăreia depășind pe cea a tuturor centralelor existente azi luate împreună. Merită să-ți bați capul, ce zici, colega?

Iată și un alt aspect al problemei. Scurgerea curentului electric printr-un conductor, în conformitate cu legile fizicii, provoacă apariția liniilor magnetice de forță. Dar ce poate provoca acest fir electric din jurul nucleului? Vă răspund: câmpul magnetic al pământului.

Aceleași legi ale fizicii ne mai spun încă ceva. Curentul care circulă pe un singur fir poate să provoace, să inducă un curent în alt fir. Pentru firul nostru, bobina secundară este astenosferă. În felul acesta apar însă curenți Foucault[16]. Ei se deplasează după nucleu, în formă de rotori și... și se încâlcește totul în cap. Un lucru e neîndoielnic: curenții secundari încearcă să atragă materia astenosferei, adică creează în ea curenți verticali și orizontali, deplasează continentele.

în timp ce gândea cu voce tare, Nikolai Nikolaevici nu-și întrerupea observațiile și calculele. Skoriupin încremenea așteptând ca, dintr-un moment într-altul, savantul să se poticnească, să încurce totul. Zâmbea, dădea din cap și făcea calculele cerute de geolog. Din când în când asculta raționamentele lui Nikolai Nikolaevici, se gândea asupra lor. Cum se poate, de exemplu, ca presiunea să provoace alunecare? Se știe că două plăcuțe metalice presate tare una de cealaltă fac un tot omogen de metal. Cum să-ți imaginezi însă aspectul invers, când presiunea ar provoca desfacerea în plăci a unui bloc de metal.

Nikolai Nikolaevici nu se mai indigna de asemenea contraziceri. Savantul își îndrepta atenția principală asupra studiului stratului de contact dintre nucleu și cea de-a patra geosferă.

22

Dekteariov coborî în cabina de comandă și se așeză în fotoliul secundului. Fără prea multă greutate găsi butonul micuț, verde și apăsă, nava se opri.

De sus nu coborî, ci se prăbuși ca piatra Skoriupin, înspăimântat.

— Ce s-a întâmplat, Nikolai Nikolaevici?

— Absolut nimic, Pavel Dementievici. Stăm puțin. Trebuie să fac unele măsurători în zona de alunecare. Ea e deja destul de departe și dacă înaintăm o să fie și mai departe. Așa că nu te speria, Pașa, totul e în ordine.

Mașina rămase pe loc timp de patru zile, până când savantul culese material suficient. Patru zile Dekteariov se făcu că nu bagă de seamă cum îl fixează privirea nerăbdătoare a transmisionistului.

Savantul lucra. În aceste patru zile slăbise. Privirea lui Pavel îl ardea. Dar simțul datoriei se dovedi mai tare decât compătimirea. Oare el nu era chinuit de oprirea asta, care amâna întoarcerea la suprafață cu încă patru zile?

Nava porni din nou, și Nikolai Nikolaevici îi spuse lui Skoriupin:

— Conectează transmisiunea.

Transmise timp de o oră întreagă. Dekteariov comunică rezultatele ultimelor descoperiri. Taina magnetismului terestru a fost dezvăluită. S-a stabilit caracterul forțelor care deplasează continentele.

Abia apucă el să termine transmisiunea, că începu să clipească săgeata indicatoare.

— Stația e pe recepție! țipă Pavel.

„... Sunt aproape trei luni de când nu avem nicio veste de la voi — se auzi vocea Lenei. Toate stațiile seismice cu sistem de comunicație ultrasonic caută raza transmisiunilor voastre și nu o pot găsi. Doar nu veți fi continuat să mergeți în adâncime!...”

„Iar acum — anunță crainicul după o scurtă pauză —, transmisionist de pe nava „PV-313”, Pavel Skoriupin, ascultă-ne! Va vorbi cu dumneata Tanea Egorova...”

— Tanea! Pavel se uită zăpăcit la Dekteariov.

Apoi se întâmplă ceva cu care de mult se obișnuiseră: linia indicatoare deveni din nou dreaptă. Raza stației alunecă la o parte, se pierdu în masivele infinite. Degeaba își chemă Pavel în ajutor toată arta. Nu reuși să prindă nici oscilațiile secundare longitudinale, ecoul transmisiunii. Învârtea desperat butoanele de reglare și manevra manetele comutatoarelor.

— Nu-i nimic, Pavlușa, încerca să-l liniștească Nikolai Nikolaevici. Tu nu o auzi pe Tanea, dar ea ți se adresează ție și asta totuși e ceva. Oare tu nu ți-o poți imagina la microfon? Iar

despre ceea ce vorbește ea nici mie nu-mi vine greu să ghicesc; pe cuvânt de onoare.

Râzând, Dekteariov îi dădu prietenește un pumn în coaste. Skoriupin zâmbea chinuit, ca un bolnav.

Nici lui Nikolai Nikolaevici nu-i era ușor, îşi simțea inima grea ca niciodată. Dorea să se certe, să arunce vina pe cineva. La urma urmei, cum vine asta: nu s-a primit la suprafață niciun comunicat de când „PV-313” trecuse, zona epicentrelor? Tot ceea ce făcuseră ei, Dekteariov și Biront, nu ieșise în afara navei. Rămăsese totul înmormântat în firele bobinei magnetofonului.

Lăsaseră în urma lor 4 000 de kilometri, dar până în centrul Pământului mai erau încă 2 300. Iar apoi drumul lung până la suprafață. Cine știe ce noi încercări se vor abate asupra navei?

Ce le rămâne să facă?

Să trăiască! Să iasă cu orice preț la lumină! Să aducă omenirii datele obținute, să-i ajute să ajungă în centrul Pământului fără noi jertfe.

23

în ultimele zile, forța gravitațională scăzuse brusc. Creșterea densității mediului exterior încetase. Presiunea rămăsese constantă la 220 milioane de atmosfere.

— Uite, Pavel, ce minuni se petrec în lumea asta, se adresă Dekteariov transmisionistului. Cu cât te depărtezi de Pământ, atracția lui se micșorează. Și cu cât te adâncești în Pământ, la fel. Unde-i adevărul.?

— Unde? întreba Pavel, zâmbind doar din ochi.

Nikolai Nikolaevici ridică degetul cu înțeles:

— La suprafața lui.

Și așa deci nucleul se învârtește mai repede decât învelișul. Dekteariov, care explicase cauzele multor fenomene, se ocupa acum de studiul proprietăților fizice ale nucleului terestru. Acesta era asemănător unei sfere uriașe încărcată cu electricitate. Temperatura pozitivă a rămas constantă, la valoarea de 2 000°C. Cea negativă[17]... este greu să nu crezi în aparate. Și mașina de calcul dă același rezultat. La exteriorul navei, frigul a ajuns la minus 1 500°C!

Dar care este structura atomică a materiei?

Mai rămăseseră 18 zile până în centrul Pământului. Nava cântărea mai puțin decât ar fi cântărit pe Lună.

Părăsind fotoliul ca să-și mai îndrepte spatele, Nikolai Nikolaevici își aruncă ușor corpul masiv până în tavanul cabinei. Acolo, ținându-se de o scoabă, stătea atârnat într-o mână, cădea pe neașteptate peste Skoriupin, se hârjonea cu el. Pavel răspundea moale și ceremonios, deși se înveselea. Îl amuza să-l privească pe Nikolai Nikolaevici zburând în sus pe scoabe cu o ușurință de maimuță și executând acolo, ca pe un spalier, exerciții pe care nu orice sportiv le poate face.

— Să vezi mai încolo, îl prevenea Dekteariov. Astronauții de pe Lună sunt mult mai grei. Comparativ cu noi, sunt niște hipopotami.

— În schimb, în drumul de la Pământ la Lună, ei nu cântăresc nimic, observă Pavel.

— O s-o simțim și pe asta. În fața noastră e doar centrul Pământului.

— Într-adevăr, am uitat complet.

— Vezi, tinere!

Se părea că nucleul nu-i amenința cu nimic. Însă Nikolai Nikolaevici era prevăzător. El știa să conducă nava. În celelalte călătorii se întâmplase să-l înlocuiască pe secund. Se temea totuși de o defectare neașteptată a automaticii. Într-o asemenea situație și el, și Pavel ar fi fost neajutorați.

în același timp, savantul înțelegea că adâncurile pot aduce surprize analoge zonei epicentrelor. Micșorarea forței gravitaționale adusese cu sine încetarea creșterii presiunii. Nu va provoca oare aceasta încă o variație în salt a proprietăților materiei? Dekteariov admitea perfect o asemenea posibilitate.

Gândul savantului se îndrepta când spre centrul, când spre granița nucleului terestru, când mai sus, acolo unde pluteau în bazalt continentele. Dekteariov își imagina limpede formarea planetelor. Cu o precizie matematică putea să definească mărimea și caracterul forțelor care dirijează procesele complicate de formare a munților, care provocaseră și apoi făcuseră să dispară perioada glaciară, care schimbaseră locul polilor geografici și magnetici…

Venise momentul să tragă concluziile. Era liniște, se putea concentra. Nikolai Nikolaevici scria pagină după pagină în

jurnalul său de cercetări. Uneori ridica capul, se uita la Pavel cu niște ochi visători și oarecum șireți și, ridicând triumfător vârful tocului electric, spunea:

— Continentul este asemănător cu un aisberg, nu-i așa? închipuie-ți acum că acest aisberg a fost ridicat un pic, să zicem cu 5 kilometri. Ce vom avea?

— Eu nu pot să ghicesc, Nikolai Nikolaevici.

— Vom avea perioada glaciară, Pavel Dementievici. Sau:

— Închipuie-ți, prietene, că firul care înconjură nucleul intră în mișcare și începe să se învârtească ca o bobină sau ca un rotor de electromotor. La ce va duce aceasta? Și, fără să aștepte presupunerea lui Pașa, răspundea: la o deplasare imediată a polilor geografici și a celor magnetici.

24

Cheia universală pentru generalizarea matematică rămânea teoria suprarăcirii. Ea ajuta geologului să înțeleagă adevărata valoare a proceselor din adâncurile Pământului.

Aici, ca și în întreaga natură, avea loc o luptă crâncenă a contrariilor.

În ascunzișurile cele mai profunde ale nucleului atomic, necunoscute deocamdată științei, se nasc radiațiile câmpului gravitațional. Aceste radiații apropie părticelele de materie răspândite în spațiul sideral. Din praful cosmic se formează noi galaxii, se aprind stele, se ivesc planete. Astfel, treptat, în decurs de miliarde și miliarde de secole, are loc contopirea unor particule elementare depărtate unele de celelalte, poate la mii de kilometri, într-un tot unitar. Forța atracției universale își continuă conștiincioasă și neobosită munca.

O dată cu creșterea densității materiei are loc și creșterea presiunii straturilor exterioare asupra celor interioare. În interiorul stelei sau planetei generate, începe deformarea moleculelor și a atomilor. Sub acțiunea presiunii crescânde, electronii de pe orbitele depărtate trec pe orbite interioare. La un moment dat, apropierea dintre electroni și nucleu devine atât de periculoasă, încât duce la explozia atomului. Energia degajată se transformă în căldură și tinde să măture, să împrăștie materia în spațiu.

în felul acesta, forțele de atracție generează inevitabil pe cele de respingere.

Lupta contrariilor...

Explozii de o forță monstruoasă cutremură soarele nostru. Ele ne fac martori muți ai catastrofelor care au loc în Cosmos. Pe cer apare deodată o nouă stea. Dar aceasta nu e de fapt o stea, ci o fulgerare îndepărtată, transformarea unui soare străin într-o nebuloasă de foc.

în adâncurile planetei care se răcește, lupta contrariilor poate însă să îmbrace o nouă formă. Electronii care se ciocnesc cu nucleul pot duce la dezagregarea acestuia. Nu au loc însă explozii, materia nu are unde să se dilate, nu există forțe suficiente pentru ca să rupă învelișul exterior care o comprimă. Atunci, acea parte de energie care ar fi trebuit, în alte condiții, să treacă în căldură se transformă în radiații.

Nu există mișcări ale atomilor, nu există mișcări ale electronilor; înseamnă că din punct de vedere al noțiunilor obișnuite materia are o temperatură excesiv de scăzută, ea este suprarăcită.

Pe de altă parte însă, există o radiație puternică care poate oricând să devină căldură; este suficient să întâlnească în calea ei un atom întreg.

Un asemenea frig trăiește alături de căldură în cea de-a patra geosferă și în nucleul Pământului.

Dekteariov s-a convins că nava înaintează acum printr-un mediu în care atomii și-au terminat definitiv existența. Nu mai există nici electroni, nici nuclee. După măsurătorile nenumărate ale lui Nikolai Nikolaevici, acesta reușise să clarifice: împrejurul navei este un mediu de particule cu încărcătură neutră. Asemenea particule nu puteau fi decât neutronii.

Dar radiațiile?

Ce sunt de fapt aceste radiații? Oare nu a avut și de data aceasta dreptate Valentin Makarovici, presupunând că ele sunt un flux de neutrino?

Dacă e așa, atunci procesul de formare a mineralelor decurge în modul următor:

Pe suprafața de contur a nucleului (în mișcare inversă, de la centrul Pământului spre suprafață), neutronii trec parțial în protoni. În același timp are loc formarea de electroni, datorită absorbției de energie de către neutrino.

Coborârea presiunii în cea de-a patra geosferă accelerează formarea atomilor. La început sunt atomii cei mai simpli, constituiți dintr-un proton și un electron, adică sunt atomi de hidrogen. Pe măsură ce ne îndepărtăm de granița nucleului central, parte dintre ei trec treptat în atomi de heliu, oxigen, carbon. Bineînțeles, nu este acea sinteză vijelioasă a nucleelor ușoare în grele, pe care astronomii o observă în atmosfera Soarelui și care s-a realizat pe cale artificială în reactoarele termonucleare, în interiorul planetei, fenomenul se petrece de bilioane de ori mai încet.

Cu cât te depărtezi de centru, presiunea se micșorează. Apar condiții pentru crearea unor elemente mai grele. Lanțul se ramifică necontenit. Radiațiile își pierd din ce în ce mai mult puterea. Din neutrino se creează, ca din niște cărămizi, la început construcții mai simple — protoni, neutroni și electroni, apoi mai complexe — moleculele combinațiilor chimice.

Combinațiile chimice se nasc în învelișul exterior al geosferei a patra. În interiorul geosferei a treia, puterea de iradiere scade brusc, însă rămâne suficient de puternică pentru ca să nu dea drumul din gheare navei „PV-313”.

Acolo însă unde combinațiile chimice încep să se alcătuiască în structuri cristaline, radiația slăbește atât de mult încât n-a putut fi observată până în prezent din navele litosferice de adâncime.

25

După ce termină călătoria imaginară din centrul Pământului până la suprafața lui, Dekteariov se aplecă din nou deasupra jurnalului. Brusc, mâna îi tresări și desenă pe pagină ceva ce semăna cu o spirală.

— Ah, zanghezur-zanzibar!

Ridică mâna în care ținea tocul. Degetele tremurau însă atât de ușor încât ochii abia puteau sesiza. Tremurul înceta un timp, pentru ca apoi să înceapă din nou. Faptul îl neliniști pe savant.

„Nervii — se gândi el. M-a ajuns în cele din urmă și pe mine…”

închise jurnalul cu zgomot și se întinse. Ar fi vrut să facă o baie, să se cufunde în apa caldă, mângâietoare, să se întindă și să închidă fericit ochii.

Casă, liniște, familie… Să se așeze acum alături de Katea, s-o strângă lângă el, să-și descarce sufletul. Pe urmă să se plimbe

prin camere, să cheme la videofon pe fiica din Bratsk, să pălăvrăgească cu ea… Să parcurgă corespondența… Și mai ales să scape de tensiunea asta continuă.

— „Ei, anii — oftă savantul. În curând n-o să mai am chef să ies din casă. Nepoții… în fond eu sunt bunic.”

Figura lui căpătă o expresie jignită, întinse buzele și se încruntă de parcă ar fi ascultat din partea cuiva niște observații neplăcute. Până acum nu-i trecuseră prin minte gânduri despre apropiata bătrânețe. Era atât de mult de lucru! Și el a realizat atât de puțin! Descoperirile lui parcă sunt schițele unui pictor. Pentru ca să picteze un adevărat tablou, trebuie să muncească și iar să muncească.

Nikolai Nikolaevici nu s-a gândit niciodată cât a trăit și cât i-a mai rămas de trăit. Tremurul care-i apăruse în degete nu-l speriase, dar îl necăjise.

— Ce-s caraghioslâcurile astea care-mi trec prin Cap? se certă el cu voce tare. Trebuie să dorm și eu o dată pe săturate.

îl trezi un râs. Geologul deschise ochii și-l văzu pe Skoriupin stând alături de el, pe saltea. Legănându-se dintr-o parte într-alta, transmisionistul se cutremura de râs.

— Pavel, ce ai?

Skoriupin tăcu brusc și-l privi nedumerit pe Dekteariov.

— De ce râzi? Ai visat ceva?

Rușinat, transmisionistul se Culcă grăbit și se acoperi cu pătura până peste cap. Lui Nikolai Nikolaevici îi fugi somnul. Era alarmat, parcă asculta ceva, stătea pregătit, în cabine continua să fie liniște, dacă nu țineai seamă de uruitul monoton al motorului navei.

Senzația instinctivă a unui pericol apropiat îl făcu pe Dekteariov să se ridice din așternut; Se îndreptă și simți un tremur nervos. În genunchi. Aici, aproape de centrul Pământului, corpul devenise neobișnuit de ușor; totuși picioarele i se muiau ca sub o mare greutate. Savantul stătu puțin privind în gol și ascultând liniștea. Se întâmplă ceva, dar ce? Cedaseră nervii? N-ar fi de mirare. Însă mintea e limpede, capul se simte sănătos.

Nikolai Nikolaevici se liniști abia în fotoliu, lângă tabloul de comandă. Tocul aluneca ascultător pe hârtie. O nouă idee interesantă îl captivă pe Dekteariov. Se hotărâse să determine

densitatea medie a globului terestru. Având deja în mâinile sale densitatea adevărată a nucleului; nu presupusă, ci măsurată.

Skoriupin îl ajuta la calcule. Sătul de somn, Pavel se aruncase asupra lucrului cu un asemenea avânt de parcă în determinarea densității medii ar fi stat tot sensul vieții lui.

Rezultatul calculului fu neașteptat. Densitatea medie a globului terestru era exact cu o treime mai mare decât cea cunoscută lumii ştiinţifice calculele făcute la suprafață erau neîndoielnice, erau confirmate de cele mai noi observații astronomice făcute de la suprafața Lunii.

înseamnă că secretul acestei diferențe trebuie căutat în calculul lor.

Efectuarea din nou a calculului nu era atât de complicată. Mașina electronică asigura exactitatea necesară. Rezultatul rămase același; coincidea până și a opta zecimală.

Nikolai Nikolaevici căzu pe gânduri.

— Ah, „zanghezur-zanzibar I” exclamă el. Ne așteaptă oare o scădere bruscă a densității? Până în centrul Pământului a mai rămas doar un fleac, vreo mie cinci sute de kilometri.

Geologul socotește în minte care ar putea fi scăderea de densitate și își scarpină îndârjit chelia. Doar o trecere imediată în stare lichidă mai poate salva situația. Cu toate acestea, analizatorii seismici, care cercetează, nucleul pe o distanță de 300 de kilometri înainte (ceea ce echivalează cu trei zile de drum), nu au constatat nicio variație în proprietățile fizice ale materiei.

— Doar nu o fi un gol în centrul nucleului, ca într-o nucă găunoasă!

— Într-o nucă găunoasă?

Skoriupin e cuprins de o criză nestăpânită de râs. Transmisionistul lasă capul pe spate, vinele de la gât i se umflă. Nikolai Nikolaevici îl privește concentrat pe Pavel și se înveselește și el. Râd amândoi până la lacrimi, până nu mai pot. Vocile lor se rostogolesc prin cabinele pustii și parcă, împreună cu ei, încep să râdă și pereții navei, tablourile de comandă, aparatele. Li se pare că motorul și-a schimbat zgomotul; jetul de gaz se aude ca un râs răgușit de bătrân. Sfredelul hohotește pe o voce subțire și pătrunzătoare.

Pentru prima oară de când e pe navă, Dekteariov se înfricoșează cu adevărat. Vrea să fugă undeva afară, să fugă fără să se mai uite înapoi, fără să mai vadă și să mai audă nimicl se pare mult mai îngrozitor să-ți pierzi rațiunea decât să te desparți de viață.

Nebunia distruge totul, toată munca depusă.

Savantul reușește să-și învingă râsul, însă spasmele dureroase din burtă continuă să-i scuture corpul. Trece mai bine de un sfert de oră până când Nikolai Nikolaevici să poată spune ceva.

— Pavel, destul!

Skoriupin alunecă încet pe podea. Gâtul i se lungește, fața e din ce în ce mai palidă, trupul scuturat de sughițuri. Nikolai Nikolaevici sare să-i vină în ajutor, dar cade imediat înapoi, în fotoliu.

— Picioarele!

Picioarele nu-l țin… Și corpul cântărește doar un fleac. Ce se întâmplă cu picioarele?

Ajunge până la Pavel în patru labe şi-l trage lângă perete, pe saltea. Acum sunt întinși unul lângă altul și răsuflă parcă abia ar fi ajuns la mal după ce au trecut înot un râu lat.

— Ce se întâmplă cu noi, Nikolai Nikolaevici? întreabă Pavel, fără să deschidă ochii.

— Probabil că… nervii…

— Și suntem atât de departe încă… Dacă noi. —. Pavel nu termină de spus și deschise ochii. Pupilele sunt dilatate, imobile.

— Nu te gândi la asta.

— Pe mine m-așteaptă Tanea, Nikolai Nikolaevici.

— La Tanea să te gândești. Strânge din dinți și gândește-te. Închipuie-ți cum ieșim din navă, cum ne primesc, cum plecăm din nou într-o călătorie spre centrul Pământului.

Lui Pavel nu-i trece sughițul; se așază și întinde mâna după borcanul cu apă. Iar Nikolai Nikolaevici se gândeşte la picioarele sale. Dacă se ridică acum, îl țin oare? Aerul din cabine i se pare saturat de un praf fin, uscat, deși știe că aparatele mențin umiditatea necesară a aerului și-l purifică în permanență.

Obișnuit să analizeze faptele, Dekteariov nu putea să nu vadă o legătură directă între râsul isteric al lui Skoriupin și starea de

neînțeles a picioarelor sale. Rămânea numai să clarifice cărei acțiuni fuseseră supuși, în același timp, și el și Pavel. Simțind un fior rece în inimă, Dekteariov își aminti de radiații. Cum a putut să uite de ele?

în fotoliul lui Valentin Makarovici stă acum Skoriupin și, la cererea lui Dekteariov, îi comunică indicațiile aparatelor. Din colțul său, savantul nu vede contoarele de particule atomice și nici dozimetrele.

Vrând să privească dozimetrele, Dekteariov sări în picioare. Căzu imediat cu fața în jos, rămase mult timp fără să se miște, zăpăcit nu de forța căderii — abia simțise lovitura —, ci de conștiința nenorocirii sigure.

Skoriupin ședea înmărmurit.

— Ce e asta… ce-i cu dumneavoastră, Nikolai Nikolaevici? Strigă Pavel.

— Fleacuri. Geologul se întoarse pe spate, se așeză, își pipăi genunchii. Mi s-a mai întâmplat asta și în copilărie. Moștenire. Uite aci, la rotula genunchiului. Îmi trece treptat. Nu acorda atenție, Pașa.

De unde ședea acum, Nikolai Nikolaevici vedea dozimetrele și contoarele. Sub fiecare dintre cele opt dozimetre luminau îngrozitoarele steluțe ruginii, iar firele cadranelor arătau o asemenea radiație în interiorul navei, încât corpul geologului se broboni în întregime de sudoare. Pereții nu-i mai apărau de acțiunea ucigătoare a razelor. Moartea pătrunsese în navă; Nikolai Nikolaevici vru să sară, să oprească nava, dar se rușina imediat de acest minut de slăbiciune.

Să oprească? De ce?..

Prea târziu…

26

Singur…

Nikolai Nikolaevici se înfășură mai bine în pătură, îl lua cu frig. Ședea în fotoliu, aplecat deasupra tabloului de comandă, atingându-l cu pieptul. Scria cu greu, rând după rând. Literele ieșeau colțuroase, mari, când unele peste altele, când cu spații imense între ele. Savantul parcă uitase să scrie. Un colț al gurii era deschis, de durere; răsuflarea-i era fierbinte.

„Am rămas singur —, spuneau gândurile. Fără nicio speranță. Picioarele nu mă mai ascultă, mâna dreaptă de asemenea. Scriu

cu mâna stângă. Scriu greu, mă arde în piept, mi se încâlcesc gândurile. —. Dar trăiesc…”

Tocul electric îi alunecă dintre degetele înlemnite. Mâna se întinde încet după el. Pentru a apuca din nou bara subțire, metalică, face un efort istovitor. Degetele își pierduseră aproape complet sensibilitatea.

„Nava a pătruns în zona de densitate redusă. În nucleu mai este un nucleu. Densitatea materiei a scăzut brusc. Acum e egală cu densitatea atmosferei la nivelul mării. Compoziția ei…”

Dekteariov și-a pierdut cunoștința. Se scurg zece ore până deschide din nou ochii. Dar geologului i se pare că trecuse o singură clipă. În ultimul timp leșină des.

„… Componența ei constituie o enigmă pentru mine. Se pare că Biront a prezis și de data aceasta exact foarte probabil că nucleul interior e constituit din antimaterie. În jurul antiprotonilor se învârtesc electroni pozitivi. Cum se naște însă această antimaterie? Probabil ca rezultat al trecerii într-o nouă calitate pe suprafața interioară de contact a nucleului solid… Nu știu. M-am convins doar că exact aici apar radiațiile descoperite de Biront. În curând nava se va găsi în epicentrul lor. Materia se dezagregă, capătă o formă elementară. Procesul este însă deosebit de lent. Nu pot să-mi explic nici ce-l frânează. Sunt bucuros de un singur lucru, procesul fiind lent, nava scapă de anihilare. Mașina se luptă… Ea este în mijlocul soarelui rece…”

Soare rece!

Dekteariov hohoti mut, deschizând larg gura. Corpul îi era cuprins de convulsii. Trecu destul timp până când reuși să-și strunească nervi. Nu mai putea scrie și, liniștit, stătu mult timp cu capul lăsat pe piept, scuturându-se des, uitându-se în lături.

Degetele pierdură din nou tocul. Mâna era cuprinsă de spasme. Închircindu-se de durere, Nikolai Nikolaevici începu să o îndoaie și să o dezdoaie din cot. Învinse și de data asta paralizia. În ciuda radiațiilor neîndurătoare, Dekteariov își cucerea cu furie fiecare ceas, fiecare minut de viață.

Ce puteau să schimbe aceste minute?

în asemenea cazuri, oamenii își cheamă moartea să-i salveze de chinuri și așteaptă liniștiți sfârșitul inevitabil, în Nikolai Nikolaevici exista însă ceva mai puternic decât simpla dorință de a trăi. Nava se apropia de centrul Pământului. Rămăseseră

doar trei zile. Auzul ascuțit al lui Dekteariov prindea zgomotele mașinii în funcțiune. Automatele lucrau fără greș. Doar dispozitivul giroscopic nu se comporta prea sigur. Pe banda înregistratorului de traseu era desenată, în loc de o linie dreaptă, o curbă care nu respecta nicio lege.

Nu era nevoie de un efort prea mare ca să-ți explici comportarea giroscopului. Greutatea dispăruse aproape complet. Noțiunea de vertical aproape că nu mai exista. Mecanismele de pe „PV-313” nu erau calculate pentru asemenea condiții de lucru.

O dată ajunsă în centrul nucleului, nava va pierde complet direcția, va începe să se învârtească pe loc și să descrie traiectorii închise. Fără vreo intervenție din partea omului n-ar reuși să iasă din zona unde nu există gravitație.

înseamnă că orice s-ar întâmplă, el, Dekteariov, trebuie să reziste. Cel puțin încă trei zile. Și, la naiba, va rezista!

încă trei zile.

Pentru viață e infinit de puțin. Pentru lupta care se va da e infinit de mult. Își simte capul umplut cu plumb incandescent, iar corpul pare cufundat în apă fiartă. Mâna stângă îl doare îngrozitor. Răsuflă din ce în ce mai greu, ca un astmatic. Pe ce să se sprijine în această luptă? Trei zile… O veșnicie…

Privirea lui Nikolai Nikolaevici s-a oprit pe o cutie mică, rotundă: era tot ce rămăsese de la Pavel. Cutiuța stătea pe tabloul de comandă — în fața fotoliului în care până nu de mult șezuse Pavel — și se oglindea în suprafața lui netedă.

— Tanea, se adresă Dekteariov cutiuței, am rămas numai noi doi. Nu te-am văzut niciodată, dar te cunosc. Ești o fată minunată, ai o inimă bună. Ajută-mă, Tanea!

Se sprijini în cotul mâinii stângi și de brațul fotoliului. Un mic efort, și trupul său, care până nu de mult cântărise 89 de kilograme, zbură ca un fulg deasupra tabloului de comandă. Corpul geologului se întoarse și începu să cadă pe o parte. Căderea dură vreun minut și jumătate. Ciocnirea de aparate fu aproape insensibilă. Din nou fu săltat deasupra tabloului, dar apucă să se împingă cu umărul și să se deplaseze în direcția cutiuței. Distanța de 2 metri părea imensă. Ca s-o străbată a fost nevoie de tot atâta timp cât e necesar pentru a parcurge fără grabă toată Piața Roșie.

Degetele înțepenite abia izbutiră să apuce cutiuța de masă plastică. Din cauza efortului, fruntea geologului era scăldată în sudoare. I se părea că dacă mai face un singur efort își va pierde cunoștința. Dar nu se lăsa. Nu-și îngăduia aceasta.

împinse cutiuța în buzunarul lateral al salopetei, se odihni, își adună forțele și se împinse de tabloul de comandă. Căzu De podea, lângă scăriță. Rămăsese doar să se mai urce pe scoabe. Dacă greutatea ar fi fost ceva mai mare, geologul n-ar fi reușit. Dar corpul lui nu cântărea mai mult de un kilogram. Se prinse cu degetele, făcute gheară, de barele metalice și se împinse spre trapa deschisă.

în cele din urmă ajunse în fotoliul transmisionistului. A fost necesară și mai multă muncă, și mai mult chin ca să fixeze banda în magnetofon.

„Bună ziua, Pavlușa!”

Nikolai Nikolaevici se strânse ghem și gemu: o dată cu vocea Tanei pătrundeau în cabină zgomotele lumii. Erau vocile multor oameni, erau murmurul străzii, foșnetul frunzelor, zgomotul ușilor care se deschid, era atingerea mâinilor dragi, erau mângâierea uitată, strălucirea ochilor.

„Am ajuns în Lună. Îți dai seama cât de emoționată eram când am ieșit din rachetoplan. Mai emoționată decât la plecare. Nici până acum nu-mi vine să cred că eu nu sunt pe Pământ, că ne desparte o distanță atât de mare…”

Cu ochii închiși, cu capul prăbușit pe piept, savantul asculta vocea fetei. El auzea însă vocea altcuiva, o voce blândă și atât de dragă. Katea se bâlbâia puțin, foarte puțin, așa încât fiecare frază pronunțată de ea devenea emoționantă, plină de sentimente și de dorințe nerostite.

Tanea începu să cânte, și Nikolai Nikolaevici gemu iar din cauza chinurilor sufletești. Cântecul venea de departe. Undeva, în spațiul cosmic, care n-are nici început, nici sfârșit, aleargă pe orbita ei veșnică Luna, luminată de strălucirea Soarelui. Acolo cântă fata pe care o cheamă Tanea. Dekteariov însă vede o fată cu o coadă lungă, blondă, aruncată peste piept. Ea merge pe iarba umedă de rouă, are picioarele goale, prăfuite. Katea, crescută în pădurile din Urali, fusese un însoțitor credincios și constant al lui Nikolai Nikolaevici în pribegiile sale cele mai lungi până când apăruseră copiii. Atunci soarta ei fu să-l aștepte.

Și acum ea îl așteaptă.

Nava se apropie de centrul Pământului; înaintează din ce în ce mai repede. Acum aleargă cu viteza unui automobili Sfredelul nu funcționează; nu e necesar, și automatele l-au deconectat. În schimb crește necontenit sarcina asupra instalației termonucleare care creează câmpul de protecție.

Nikolai Nikolaevici stă neliniștit în fotoliul secundului și urmărește după aparate cum se îndreaptă spre generatorul câmpului magnetoplasmic nu milioane, ci sute de milioane, miliarde de amperi. O asemenea creștere a intensității curentului poate provoca explozia fulgerătoare a navei.

Nu se poate deconecta câmpul, deși presiunea exterioară nu mai amenință nava. Pericolul e acum de altă natură. Antimateria înghite electronii, și protonii câmpului de protecție cu o sete neobișnuită. Contactul direct cu învelișul corpului ar provoca „risipirea” navei în mediul înconjurător.

De două zile, Dektseariov nu părăsește fotoliul. Paralizia a pus stăpânire nu numai pe membre, Ea se furișează spre plămâni, spre inimă. Aerul inspirat aduce boala în plămâni. Inima, care a devenit un ghem sensibil și greu, lucrează cu șocuri. Intestinele paralizate nu mai primesc nici alimentele, nici apa.

Greutatea a dispărut aproape complet, iar deplasarea din cabină în cabină e din ce în ce mai complicată. Un efort neînsemnat ridică corpul ca un balon de săpun luai de vânt.

Cifrele-secunde se schimbă pe cadranul cronometrului, minutele trec unele după altele, cadranul cu diviziunile orelor pare imobil firul gravimetrului aleargă. Rotorii electrici din nucleul de gaz încearcă să atragă nava, și asta neliniștește pe Dekteariov mai mult decât pericolul de a fi dizolvat în antimaterie sau de a exploda, încă puțin, și dispozitivele de conducere giroscopică își pierd orientarea; iar o dată cu ele își va pierde orientarea și nava.

Deocamdată însă „PV-313” continuă să se apropie de centrul Pământului, și savantul își menajează forțele pentru momentul hotărâtor. Peste câteva ore nava va ajunge în zona de totală imponderabilitate. Atât să mai reziste. Să reziste cu orice preț!

Nikolai Nikolaevici deschise cu greu pleoapele îngreunate și holbă mult timp ochii, încercând să vadă prin ceață purpurie din jur. Nu putea spune dacă leșinase sau fusese înfrânt de un somn scurt. Dar ce importanță mai avea asta acum? Vederea îl lăsa. După încercări desperate reuși să-și șteargă de pe ochi pelicula de ceață.

Savantul simți că se petrecea ceva cu nava. Cabina se legăna ușor, la tabloul de comandă vorbeau alarmate zumerele. Motorul nu funcționa. Nava continua însă din inerție să se miște în mediul gazos, neîntâmpinând vreo rezistență. Probabil că mașina era ori imobilă, ori descria în spațiu traiectorii neregulate.

Aparatele nu erau în câmpul vizual. Degeaba răsucea capul Nikolai Nikolaevici, în fața ochilor lui nu era altceva decât placajul albastru-argintiu de fibre de nailon. Tabloul de comandă dispăruse.

încordându-și multă vreme privirea, Dekteariov distinse trapa din tavan. Atunci înțelese că vede plafonul cabinei. În timpul leșinului fusese împins din fotoliu și corpul său, lipsit de greutate, atârna, cum s-ar zice, între „cer și pământ”.

Nu era nicio îndoială: „PV-313” ajunsese în centrul Pământului. Forța gravitațională dispăruse complet, și lucrul acesta împiedica funcționarea automatelor. Dispozitivul de conducere giroscopic își pierduse orientarea, dădea dispoziții contradictorii mecanismelor de direcție. Doar intervenția omului, capabil să conducă nava, ar permite mașinii să scape din zona imponderabilității. Imediat ce va apărea gravitația, dispozitivul giroscopic își va căpăta sensibilitatea. Sfredelul va întâlni apoi materie solidă, va semnala automatelor, și nava se va îndrepta sigură în sus, spre soare.

Mâinile lui Dekteariov erau paralizate.

Radiațiile nu-l putuseră înfrânge pe geolog, deși oricare în locul lui ar fi fost de mult mort. Inima se supunea dorinței neîmpăcate, continua să bată în piept. Plămânii trăgeau aerul în porții scurte, care-l ardeau. Creierul însă i se supunea, și asta era lucrul cel mai important. Iar dacă ochii văd și capul lucrează, Dekteariov se va lupta pentru salvarea navei.

De n-ar fi fost paralizate mâinile!

începu să mişte capul şi umerii. Nu avea alt sprijin decât aerul, şi ce ajutor ai de la un asemenea sprijin?

Sintetizatorii împrospătează aerul şi creează o circulaţie continuă în cabine. Aerul pătrunde prin trape şi este supt prin orificiile ventilatoarelor. Dacă se înarmează cu răbdare, va fi probabil împins spre tabloul de comandă.

Reuşi să se întoarcă. Văzu atunci tabloul de comandă jos, spre dreapta. Pupila neagră a ecranului priveşte indiferentă lupta lui Dekteariov. Constelaţiile beculeţelor verzi luminează liniştit: aparatura este gata să servească omului, nu aşteaptă decât un ordin. —. Numai firul gravimetrului sare pe scală; la unison cu el, clipeşte beculeţul roşu.

Nikolai Nikolaevici mişcă nervos din umeri. Nu-i în stare să aştepte. Dar imediat se potoleşte. Cu supărarea nu rezolvi nimic. Se opreşte, respiră, îşi ordonă să se liniştească, închide ochii. I se pare că trec multe ore până când priveşte din nou tabloul de comandă. Cronometrai însă arată că nu trecuseră decât opt minute.

Se convinse totuşi că nu rămăsese imobil: fusese împins spre perete. Încă puţin şi-l va atinge. Să aştepte... — să aştepte... Şi puterile-i sunt pe sfârşite. Îi bate sângele în tâmple, inima se opreşte trădătoare inima îl nelinişteşte mai mult decât orice.

Numai să apuce! Jurnalele scrise de el şi de Biront, benzile înregistratoarelor şi ale magnetofonului cuprinzând comunicatele trimise, dar nerecepţionate pe Pământ, toate acestea trebuiau să ajungă în mâinile oamenilor, în asta stă sensul luptei. Trebuie silită nava să se plaseze pe traseu, spre suprafaţa Pământului.

în sfârşit, zidul e alături. Trebuia acum s-o ia înapoi.

Nikolai Nikolaevici măsură lung, privi fotoliul cu ochii ce continuau să se stingă. Se hotărî şi se împinse cu capul în perete.

Oricât de mic fusese efortul, durerea din cap îl ameţi. Geologul se sufoca; parcă ar fi înghiţit oţet nediluat. Cu un efort de neînchipuit, reuşi să-şi păstreze cunoştinţa. Pentru aceasta a fost nevoie să-şi adune toate resturile de putere şi să-şi concentreze întreaga dorinţă de a ajunge la tabloul de comandă.

— Încă puţin, bătrâne, se îmbărbătă el. Mai rabdă puţin.

însă. Prevederile nu se adeveriră. Dekteariov trecu pe lângă fotoliu și ajunse la peretele opus. Din nou se ciocni cu capul. Ce chin! Nikolai Nikolaevici părea un vas zburător plin doar cu dureri. Nu mai simțea nimic; nici creier, nimic doar durerea. Atunci se simți ispitit să înceteze lupta. El știa: va leșina imediat, va urma o liniște veșnică.

Nu, nu avea dreptul să cedeze. Ochii lui Biront, ai lui Ciurakov, Skoriupin și Miheev urmăreau lupta lui. Și încă zeci de ochi simțea el asupra sa: ai Katiei, ai lui Arkadi Semionovici, ai prietenilor de la Academie. Copiii și nepoții lui așteaptă de la el o adevărată victorie. Și el a trăit atât de mult și a făcut atât de puțin.

înseamnă că trebuie să rabde…

încă de două ori trebui să suporte lovitura în cap. Nu se măi putu ține și începu să țipe, să țipe tare, sperând că-și va ușura chinurile. Strigătul se rostogoli ca un ecou din cabină în cabină.

A patra încercare reuși. Nikolai Nikolaevici ajunse în fotoliu, așa cum ajunge o minge de baschet în coș, și rămase acolo. Acum trebuia să se întoarcă, să se așeze, și asta nu era de loc o problemă simplă. O mișcare neatentă, cât de mică, și din nou ar fi fost ridicat în aer.

Se întoarse încet, foarte încet. Mâinile moarte îl încurcau, nimerind când între ceafă și fotoliu, când între torace și colțul tabloului de comandă şi paralizia se apropia de inimă. Începuse să-și piardă sensibilitatea pielii de pe cap. Un lichid rece îi acoperea creierul.

Trebuie să se grăbească, să se grăbească!!

— Katea, spuse el cu voce tare. Katea, mi se pare că nu pot…

Ochii i se umplură de lacrimi. Rămase liniștit un minut. Apoi, cu o încăpățânare neomenească, se apucă din nou de lucru. Săltă capul deasupra tabloului de comandă și privi rândurile de comutatoare. Nu mai erau decât treizeci de centimetri până la suprafața lucie. Comutatoarele erau alături.

Trecuse parcă o veșnicie până când fața lui ajunse în imediata apropiere a comutatoarelor. Se târa spre ele cu o prudență de vânător. Băgându-și umărul stâng pe sub gravimetru și menținându-se în felul acesta lângă tablou, Nikolai Nikolaevici începu să caute cu dinții maneta necesară. Își încleștă dinții de bucățica rece de masa plastică, așteptă puțin să se liniștească

inima, împreună cu care se scutura acum întregul lui corp. Maxilarele erau cuprinse de spasme, dinții erau gata să muște plăcuța.

Dekteariov începu încet să învârtească pârghia. Îl încurca capul, îl deranjau nasul, buzele. Gingiile erau prinse atât de etanș de șanțul de ghidaj de-a lungul căruia trebuia să se miște pârghia, încât începură să-i sângereze.

în cele din urmă se auzi un pâcâit.

— Gata! strigă triumfător Dekteariov. Gata…

Nava se cutremură, motorul oftă întâi, apoi începu să urle prinzând puteri. Automatele traseului rectiliniu începură să funcționeze.

Dinții lui Nikolai Nikolaevici alunecară de pe maneta comutatorului. Fu aruncat de lângă tabloul de comandă. Căzând însă, nu mai vedea, nu mai simțea, se lăsa lin pe tavan. Susul și josul își schimbaseră locurile. Nava „PV-313” se îndrepta spre suprafața Pământului.

Pe geolog îl acoperi aripa neagră a beznei veșnice.

28

În zorii unei zile obișnuite, locuitorii micului orășel Laverton, de la marginea pustiului Gibson, din vestul Australiei, fură treziți de niște zguduituri subterane neașteptate. În istoria orașului nu se cunoștea până atunci niciun caz de cutremur. Pustiul de nisip roșu, acoperit de o vegetație săracă, arsă de soare, zăcea nemișcat, mort.

Locuitorii simțiră primele mișcări la ora cinci dimineața. Bărbații, femeile și copiii ieșiră speriați în stradă. Terenul pietros urla sub picioarele lor.

Mulțimea, cuprinsă de panică, cunoscând numai din auzite grozăviile cutremurelor, alergă afară din oraș.

Oamenii văzură atunci o priveliște extraordinară. Din pământ izbucni deodată un snop de flăcări. Zgomote asurzitoare se rostogoliră în pustiu și deasupra acoperișurilor. Limbi de flăcări albastre, strălucitoare se adunară într-o pâlnie care creștea mereu și se învârtea tot mai repede. Pietrele, tufișurile scoase din rădăcină, nisipul, toate erau topite, arse, carbonizate și aruncate la mare înălțime. Locuitorii Lavertonului fugiră înapoi spre oraș, căutând adăpost de lumina orbitoare, de grindina de pietre și de praful gros. Unii se ascunseră în denivelările de

teren, își băgară capul în pământ și-l acoperiră cu brațele. După ce tromba de foc se potoli, oamenii văzură că acolo unde se născuse fulgerul subteran terenul se ridicase. Un turn cilindric uriaș începu să apară la suprafață. Ploaia de pietre se potoli pe loc. Vârtejul de foc se stinse, însă zgomotul se întărea pe măsură ce turnul se înălța.

Când ajunse la o înălțime de 20 de metri, turnul începu să se lase încet pe o parte. Mai trecură câteva minute, și fiara de oțel, care răsufla foc, stătea culcată pe terenul brăzdat și pârjolit.

Oamenii se apropiară speriați de nava de oțel. La lumina zorilor, ei descifrară pe corpul navei o inscripție cu litere mari: U.R.S.S. — „PV-313”.

Date despre planeta PĂMÂNT

Pământul sau Terra este a treia planetă a sistemului solar, în ordinea depărtării de Soare a orbitelor.

Pământul se deplasează în spațiu pe o orbită eliptică, în unul dintre focarele căreia se află Soarele. Distanța medie a Pământului față de Soare este de aproximativ 149,5 milioane km. Perioada de rotație a Pământului în jurul astrului său este de 365,2564 de zile solare medii (un an terestru).

Masa întregului Pământ este de 5,98X1027 g, iar densitatea lui medie — de 5,52 g/cm.

Corpul solid al Pământului se compune din trei geosfere principale, și anume: nucleul central, învelișul intermediar și scoarța (litosfera).

Raza nucleului central al Pământului este de aproximativ 3 500 km. În interiorul lui există un așa-numit sub nucleu (sâmbure interior), care are o rază de 1 200–1 400 km, învelișul intermediar ocupă spațiul dintre suprafața nucleului și suprafața inferioară a scoarței și are o grosime totală de cca. 2 900 km.

Grosimea scoarței Pământului (litosfera) variază între 15 și 70 km. Ea este alcătuită din învelișul de sedimente, de granit și bazalt. Partea superioară a litosferei este limitată de atmosferă și hidrosferă.

Studiind structura internă a Pământului, savanții au observat următoarele fenomene mai importante:

— Viteza undelor seismice scade brusc la trecerea din zona intermediară în nucleu (de la 13, G la 8 km/s);

— Nicio undă seismică nu străbate direct nucleul central, ci este puternic deviată sau chiar complet reflectată.

De aci s-a tras concluzia că proprietățile materiei se modifică brusc, printr-un salt, la granița dintre zona intermediară și nucleul central. Astfel, de pildă, greutatea specifică crește brusc de la 3,5–5 g/cm3, cât este în zona intermediară, la 8–11 g/cm3 în nucleul central.

În ultimul timp s-a emis ipoteza că atât nucleul cât și litosfera ar avea de fapt aceeași compoziție, și anume un amestec de roci și fier; datorită însă extraordinarei presiuni, materia nucleului s-ar afla într-o stare specială — „metalizată”. Astfel, modulul de elasticitate la compresiune (una dintre proprietățile măsurate ale Pământului) la o adâncime de 400 km este de aproximativ 2X1012 dine/cm2, la 4000 km adâncime, 10xi1012 dine/cm2, iar în nucleul central atinge valori de aproximativ 15X1012 dine/cm2, în timp ce oțelul cel mai bun care se produce azi are un modul de circa 1,5 x 1012 dine/cm2.

Starea materiei nucleului central este, așadar, probabil apropiată de cea solidă. Cunoscând că restul geosferelor sunt categoric formate din substanță solidă, rezultă că sursele de magmă lichidă din interiorul Pământului au dimensiuni destul de limitate.

Existența substanței solide până în nucleul central al Pământului se explică prin aceea că, deși la asemenea adâncimi temperatura este foarte ridicată, totuși, datorită presiunilor colosale, temperatura de topire a materiei este și ea foarte ridicată și nu poate fi atinsă.

pământul creează un câmp magnetic în jurul și în interiorul său. Polii magnetici ai Pământului nu coincid cu cei geografici, axa magnetică fiind înclinată față de axa de rotație și netrecând prin centrul Pământului. Cauza apariției câmpului magnetic al Pământului n-a fost încă stabilită.

Până în prezent nu există decât ipoteze cu privire la procesele ce au loc în straturile interioare, procese care determină de fapt dezvoltarea în timp a Pământului. Se știe numai că sursa cea mai importantă de energie internă a Pământului este radioactivitatea (n.r.)

[1] „PV-313"— Inițialele PV provin de la cuvintele rusești Podzemnîi (subteran) si Vezdehod (vehicul pentru orice drum).
[2] Șurub fără sfîrșit sau fără fine — tijă filetată, fără deplasări în lungul axei sale ; prin rotire, provoacă deplasarea unei piese care se îmbină cu filetul ei.
[3] Astenosieră. — Geosferă, caracterizată printr-o anumită stare plastică a materiei (noțiune științifică-fantastică).
[4] Legea lui Pascal — o presiune aplicată în orice punct al unui fluid intr-un spațiu închis este transmisă în mod egal în toată masa acelui fluid. Această presiune se exercită perpendicular pe suprafața recipientului care conține fluidul. Așadar, nava „PV-313" dacă n-ar fi fost protejată de cîmpul magnetoplastic, ar fi trebuit să suporte în fiecare punct al suprafeței presiunea existentă în toată masa plastică incandescentă înconjurătoare.
[5] Camp magnetoplasmatic – camp electromagnetic protector format din plasma (not. Fant.)
[6] Părul Berenicii – constelatie a cerului boreal, lipsita de stele stralucitoare, cuprinde o aglomerare de astrii vizibili cu ochiul liber, ceea ce l-a facut pe Mihaeev sa asemene imaginea observata pe ecran cu aceasta constelatie (n.t.)
[7] Rutil. Mineral, reprezentînd una dintre cele trei stări naturale ale bioxidului de titan (TiCh). Celelalte două stări în care se găsește în natură bioxidul de titan sînt anamazul și bruchitul. Rutilul conține 60% titan, (n. r.)
[8] Roca metamorfica – roca formata prin transformarea chimica sau fizica (prin caldura si presiune) a rocilor magmatice (adica eruptive) sau, mai ales a celor sedimentare(n.t.)
[9] Hematit — minereu, oxid de fier (n. r.)
[10] Augit — mineral caracteristic anumitor roci eruptive ca : andezit, bazalt etc. (n. r.)
[11] în afară de cele trei cunoscute stări ale materiei (solidă, lichidă și gazoasă), știința contemporană a descoperit și altele. A patra stare: „plasma”, adică un amestec gazos de electroni și nuclee atomice, aflat în Soare și în stele, la temperaturi de ordinul zecilor și sutelor de milioane de grade. A cincea stare: o concentrare maximă a substanței nucleare fără prezența electronilor. (Asemenea condensări, care duc la densități fantastice de ordinul milioanelor de tone pe cine, pot fi găsite în

așa-numitele pitice albe, stele de felul lui Sirius B, Van Maanen etc.) (n.r.).

[12] Zmeur – dispozitiv vibrator cu sunet de frecventa joasa. In mod curent este folosit pentru transmiterea semnalelor acustice la telefon (n.t.)

[13] Anhilare – (de la cuvantul latin „nihil” = nimic - transformare in nimic, distrugere) in acest caz e vorba de transformarea uneiforme a materiei in alta (n.a.)

[14] Captura K este o transmutație nucleară însoțită, de o radiație Roentgen, cu care prilej un electron din învelișul atomului este capturat de nucleu (n.r.)

[15] în mod normal, există nuclee „goale" care prin capturarea unui electron pe orbita K — prima orbită sau pătură electronică — devin elemente mai mult sau mai puțin stabile. Aici însă autorul se referă la o aducere forțată a mai multor electroni pe orbita K — orbită care e saturată de 2 electroni (Heliu). Prin această „îmbogățire forțată în electroni" a orbitei K, echilibrul electric și energetic al atomului se strică. Se poate presupune că procesul ar duce la „ruperea" nucleului, pentru restabilirea echilibrului energetic (n.r.).

[16] Curenți Foucault (după numele fizicianului francez care i-a descoperit). Sînt curenți electrici, induși într-un conductor prin variația fluxului magnetic care străbate conductorul respectiv. Curenții Foucault apar atît datorită variației în timp a fluxului magnetic cît și datorită deplasării relative a conductorului în cîmpul magnetic și au sens invers circulației curentului în conductorul respectiv. Curenții Foucault produc un efect de încălzire (n.t.)

[17] Aici e vorba de temperatura sub 0°K („Zero absolut” sau 0°K = -273°C).